

सहकार्य

प्रदेश सरकार
संस्कृति, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय
बागमती प्रदेश, नेपाल
र
बागमती प्रदेश सहकारी विकास बोर्ड

नेफस्कून
नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय
सहकारी संघ लि. (नेफस्कून)
काठमाडौं, नेपाल

प्रायोजक

सञ्चार सहकार्य

हामी सँगसँगै छौं

काठमाडौं जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लि.

ललितपुर जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लिमिटेड

भक्तपुर जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लि.

काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला बचत
तथा ऋण सहकारी संघ लि.

मकवानपुर जिल्ला बचत
तथा ऋण सहकारी संघ लि.

दोलखा जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लिमिटेड

धादिङ जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लिमिटेड

धादिङ जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लि.

रामेछाप जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लि.

सिन्धुली जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लि.

जिल्ला बचत तथा ऋण
सहकारी संघ लि. सिन्धुपाल्चोक

श्री बचत तथा ऋण
सहकारी संघ लि. रसुवा

नुवाकोट जिल्ला बचत तथा
ऋण सहकारी संघ लिमिटेड

सहकारी सुदृढीकरणको आधार: सहकार्य, एकता र विश्वास

CO-OPERATION, SOLIDARITY AND TRUST: THE CORNERSTONES OF A MORE REFINED CO-OPERATIVE

श्रोत पुस्तिका

बागमती प्रोस्कून

बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि.

Bagmati Province Federation of Saving and Credit Co-operative Union Ltd.

केन्द्रीय कार्यालय: बनेपा नगरपालिका-७, काभ्रेपलाञ्चोक
सेवा कार्यालय: काठमाडौं-३१, बानेश्वर

प्रथम साकोस समिट - २०८० समय तालिका

दिन	समय	सत्र	विषयवस्तु	प्रस्तोता
पहिलो (२०८० फाल्गुण १६ गते)	८:०० - ९:००	सहभागी नाम दर्ता तथा खाजा		
	९:०० - १०:००	उद्घाटन सत्र		
	१०:०० - १०:१५	चिया		
	१०:१५ - ११:४५	Plenary Session	सहकारी सुदृढीकरणको आधार : सहकार्य, एकता र विश्वास	श्री केशवप्रसाद दाहाल
	११:४५ - १२:४५	खाना		
	१२:४५ - २:१५	Plenary Session	कानून कार्यान्वयन र अभियान शुद्धिकरणका लागि : सहकारी एकीकरण र वर्गिकरण	श्री गोपीनाथ मैनाली
	२:१५ - २:३०	चिया		
	२:३० - ४:३०	PANEL DISCUSSION	सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण : भावी जोखिम र कार्यान्वयन रणनीति	श्री मुक्तिनाथ सापकोटा
	४:३० - ५:३०	Plenary Session	सहकारीमा सदस्य सुरक्षा : जोखिम स्थानान्तरणका लागि बीमा	श्री पोषकराज पौडेल
	दोस्रो (२०८० फाल्गुण १७ गते)	८:०० - ९:००	चिया खाजा	
९:०० - १०:३०		Plenary Session	दक्ष जनशक्ति पलायन : सहकारी क्षेत्रमा यसको प्रभाव र निराकरणका उपाय	प्रा. डा. अरहन स्थापित
१०:३० - १०:४५		चिया		
१०:४५ - १२:४५		PANEL DISCUSSION	सहकारीको वर्तमान आवश्यकता : साक्षा अभियानका लागि साक्षा सञ्जाल	डा. शिवजी सापकोटा
१२:४५ - १:४५		खाना		
१:४५ - ३:१५		Plenary Session	प्रभावकारी सेवाका लागि : जनशक्ति उत्प्रेरणा	डा. तारा गिरी
३:१५ - ३:३०		चिया		
३:३० - ४:३०		Plenary Session	सहकारी सुशासन प्रवर्द्धनमा : प्रविधिमैत्री कारोबार	ई. देवन्द्र खड्का
४:३० - ५:००	संकल्प प्रस्ताव पारित तथा समापन समारोह			

कार्यपत्रको विषय
सहकारी सुदृढीकरणको आधार : सहकार्य, एकता र विश्वास

केशवप्रसाद दाहाल
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
बागमती प्रोस्क्यूट

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- सहकारी सिद्धान्तको वस्तुगत पालना साभ्ना प्रतिबद्धता
- खस्कंदै गएको सहकारीको छवि विकासका लागि सदस्य जागरण
- सहकारीका साभ्ना सवालका लागि संघहरूको साभ्ना पहल
- सहकारीको विशिष्ट संस्कृति विकासका लागि साभ्ना संकल्प

कार्यपत्रको विषय
कानून कार्यान्वयन र अभियान शुद्धिकरणका लागि : सहकारी एकीकरण र वर्गिकरण

गोपीनाथ मैनाली
पूर्व सचिव
नेपाल सरकार

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- सहकारी कानून कार्यान्वयनमा देखिएको असमल र सहकारी अभियानमा परेको प्रभाव
- कानूनमा सहकारीको संघहरूको जवाफदेहिताका लागि थप व्यवस्था गर्नु पर्ने कुराहरू
- नेपालमा सहकारी एकीकरणको सम्भावना र चुनौती
- एकीकरण सफल गनुका कारणहरू
- समुदायमा आधारित सहकारी र मुताफागा आधारित वा ट्रिपोपनाका स्वकका आधारमा सहकारी घुटाउनका लागि सहकारीको वर्गिकरणको सम्भावना र वर्गिकरण विधि

कार्यपत्रको विषय
सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण : भावी जोखिम र कार्यान्वयन रणनीति

मुक्तिनाथ सापकोटा
निर्देशक
नेपाल राष्ट्र बैंक

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयनको औचित्य र आवश्यकता
- ऐन कार्यान्वयन गर्ने कानूनी प्रावधान
- कानून पालना नगर्दा हुने सम्भावित हानी नोक्सानी
- नोक्सानीबाट प्रभाव पर्ने व्यक्तिहरू
- सम्पत्ति शुद्धिकरण कार्यान्वयन नगर्दा सहकारी अभियानमा पर्ने प्रभाव
- सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयन नगर्दा राज्यलाई पर्ने प्रभाव

कार्यपत्रको विषय
सहकारीमा सदस्य सुरक्षा : जोखिम स्थानान्तरणका लागि बीमा

पोषकराज पौडेल
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
सिटीजल लाइफ इन्स्युरेन्स

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- सहकारीको वित्तीय जोखिमको रक्षावरणमा बीमाको सम्बन्ध

कार्यपत्रको विषय
दक्ष जनशक्ति पलायन : सहकारी क्षेत्रमा यसको प्रभाव र निराकरणका उपायहरू

प्रा. डा. अरहन स्थापित
डिन
नेपाल कुल्लुन विश्वविद्यालय

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- नेपालमा युवा जनशक्ति पलायनको अवस्था र पलायन हुनुको कारणहरू
- जनशक्ति पलायनका कारण सेवा क्षेत्रमा परेको प्रभाव र भावी दिनमा जनशक्ति पलायनले पर्ने असरहरू
- सहकारी क्षेत्रमा जनशक्ति आर्कषण गनुका कारणहरू
- सहकारीलाई रोजगारीको नलव्य सूचीमा व्थाउनका लागि अभियानले चेल्लु पर्ने भूमिका

कार्यपत्रको विषय
सहकारीको वर्तमान आवश्यकता : साक्षा अभियानका लागि साक्षा सञ्जाल

शिवजी सापकोटा पिपेवडी
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
नेपाल सरकार

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- सहकारीका तहमत संघहरूको भूमिकाको वर्गिकरण
- विशयगत केन्द्रिय संघको सर्वस्वीकार्यता र यसको अपरिहार्यता
- संघहरू माफत सदस्य संघसंस्थाको संरक्षण योजना
- सहकारी संस्थाहरू संघको सदस्य बन्नुको औचित्य

कार्यपत्रको विषय
प्रभावकारी सेवाका लागि : जनशक्ति उत्प्रेरणा

डा. ताराप्रसाद गिरी (डा. ताराजी)
मोटिभेशनल रिपकर

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- मानिसहरू स्व:उत्प्रेरित हुने तरिकाहरू
- स्व:उत्प्रेरणाको प्रभावहरू

कार्यपत्रको विषय
सहकारी सुशासन प्रवर्द्धनमा : प्रविधिमैत्री कारोबार

ई. देवन्द्र खड्का
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
सिखजी टेक

कार्यपत्रको मूल अन्तरवस्तु :

- सहकारी अभियानमा विद्यमान समबन्ध प्रविधिको प्रयोगको अवस्था र सुरक्षा चुनौती
- मैत्री कारोबारका क्षेत्रहरू (जनशक्ति व्यवस्थापन, ऋण व्यवस्थापन, बजेट निर्माण, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली)मा प्रविधिको सम्भावना र कारोबार गर्ने प्रणालीसम्बन्धी सिद्धान्तले सेवा प्रवाहमा आउने परिचर्न,
- आन्तरिक सुशासन प्रवर्द्धनमा प्रविधिको पार्ने सकारात्मक प्रभाव र बतिया

बागमती प्रोस्कूल

एक परिचय

संघको पृष्ठभूमि :

बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि. (बागमती प्रोस्कून) बागमती प्रदेश भित्रका १३ वटा जिल्लाका ११९ स्थानीय तहहरूमा रहेका प्रारम्भिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू र जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघहरूको साभ्ना सञ्जाल हो । बागमती प्रदेश सहकारी ऐन, २०७६ को दफा ६ बमोजिम बागमती प्रदेश सरकार साविक भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय (हालको संस्कृति, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय) मा मिति २०७७ श्रावण १३ गते विधिवत रूपमा दर्ता भई कानुनी व्यक्तिको रूपमा स्थापित यस संघ हाल १३ वटै जिल्लाका बचत तथा ऋण सहकारी संघहरू र प्रारम्भिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू गरी ४७० भन्दा बढी सदस्य संघ/संस्थाहरू आवद्ध गराई सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको छ । २०७७ कार्तिक २२ गते शनिवारका दिन काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला बनेपा स्थित उग्रचण्डी बैंकवेटमा प्रारम्भिक साधारण सभा सम्पन्न गरेको यस संघले यहि मिति २०८० मंसिर १५ गते तेस्रो वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न गरिसकेको छ ।

संघले आफ्नो स्थापना कालदेखि नै बचत तथा ऋण सहकारी अभियानलाई नीति, विधि, र प्रविधियुक्त बनाउन प्रदेश तहवाट सशक्त ढंगले बहस पैरवी गर्ने अभिभावकीय जिम्मेवारी प्रभावकारी ढंगले बहन गर्दै आईरहेको छ । संघले सदस्य केन्द्रित क्रियाकलापहरू अन्तर्गत संस्थाहरूमा सुशासन प्रवर्द्धन, सदस्य संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि, सदस्य सुरक्षा, सामाजिक उत्तरदायित्वको क्षेत्रमा प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्नुका साथै वित्तीय सेवा अन्तर्गत प्रतिस्पर्धी मूल्यमा बचत संकलन र परिचालन गर्दै सदस्य संस्थाहरूको वित्तीय आवश्यकता पूरा गर्ने विश्वसनीय माध्यमको रूपमा कार्य गर्दै आईरहेको छ । बागमती प्रदेशमा रहेका वित्तीय संस्थाहरूको छुट्टै पहिचान स्थापित गर्दै वित्तीय पहुँच नपुगेका सर्वसाधारणलाई सहकारी संजालमा ल्याएर सशक्तीकरण गर्न, सदस्यको बचत सुरक्षा गर्न साथै गुणस्तरीय सेवा प्रवाह मार्फत सहकारी अभियानको सशक्तीकरण गर्नका लागि आफ्नो स्रोतको महत्तम एवम् मितव्ययी प्रयोगमा जोड दिदै आएको छ ।

“वित्तीय सहकारीको सफल व्यवसायिकरण मार्फत प्रदेश भित्रका साकोसका सदस्यहरूलाई वित्तीय अवसर र सुविधा उपलब्ध गराई जीवनस्तर सुधार गर्ने” ध्येय पूरा गर्नका लागि संघले सदस्य संघसंस्थाहरूबाट प्रतिस्पर्धी मूल्यमा बचत तथा ऋण कारोवार गर्दै आईरहेको छ भने सबै सेवा एकै छानोबाट पुऱ्याउने उद्देश्य सहित “सक्षम र पूर्ण सेवाका लागि समर्पित उत्कृष्ट वित्तीय सहकारी सञ्जाल” को परिकल्पना बोकेको छ । त्यसका लागि संघले A to Z Service मार्फत सामाजिक उत्तरदायित्व, संगठनात्मक विकास र गुणस्तरीय सुनिश्चितता कार्यक्रम मार्फत संस्थागत दिगोपना, वहस पैरवी र वकालत मार्फत सहकारी मैत्री कानून निर्माणमा जोड, सदस्य शिक्षा,

तालिम र सूचनाका बहुआयामिक प्रकृयाहरूको थालनी, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सञ्जालसंग समन्वय जस्ता कार्यहरूमा आफुलाई दिनप्रतिदिन खरो रूपमा प्रस्तुत गर्दै आएको छ ।

बागमती प्रदेश प्रथम साकोस समिट किन ?

अभियान भनेको एकलै एकलै हो कि संयुक्त हो ? वर्तमान समयमा सहकारी संस्थाहरूमा देखिएका समस्या ती सहकारी संस्थाका मात्र हुन कि अभियान कै समस्या हो ? कतै हामीले भुल्यौं कि ? वा हामी अन्यायलमा पऱ्यौं कि ? समस्यामा परेका सहकारी संस्थाहरूको समस्या त हामीले पहिचान गऱ्यौं तर तिनीहरूको व्यवस्थापन गर्न, अन्य सहकारी संस्थाहरूमा त्यस्ता समस्या पैदाहुन नदिन हामीले के के गऱ्यौं ? कति सहकारी संस्थाहरूमा समस्या देखा परे ? कति सहकारी संस्थाहरू समस्या उन्मुख छन् ? अभियानको छवि जोगाउनका लागि नियामक निकायसंग के कस्ता बहस पैरवी हामीले संयुक्त रूपमा गऱ्यौं ? हामीले अभियानका लागि गरेको अहिले काम पर्याप्त छन् त ? यी यावत प्रश्नहरूको उत्तरको खोजीका लागि संघले यो साकोस समिटको आयोजना गरेको हो ।

कस्तुरीले आफ्नो सुगन्ध थाहा नपाए जस्तै अभियानले पनि कतै आफ्नो सार्मथ्य थाहा पाएन कि ? हामीले आफ्ना आफ्ना एजेण्डा स्थापित गराउन खोज्दा सहकारी संस्थाहरूको मूल आवश्यकतालाई भुल्यौं कि ? हामीले यो समिटमा खुलेर छलफल र बहस उठाउनु पर्नेछ । आजको गल्तीबाट पाठ सिक्दै भोलिको सम्भावित जोखिम संयुक्त रूपमा बहन गर्ने अभ्यासको थालनीको विन्दु यही साकोस समिटलाई बनाईने छ । वित्तीय सहकारी क्षेत्रका राष्ट्रिय एवम् अन्तराष्ट्रिय असल अभ्यासहरूमा साभ्ना बुझाई अभिवृद्धि गर्दै ती अभ्यासहरूलाई आन्तरिकिकरण गर्नुको साथसाथै वर्तमान अवस्थामा सहकारीमा देखिएको संकट न्यूनीकरणका लागि बचत तथा ऋण सहकारी सञ्जालहरू बीच सहकार्य, एकता र विश्वासको संस्कार विकास गर्नु कार्यक्रमको मुल उद्देश्य हुने छ ।

समितको थिम :

“सहकारी सुदृढीकरणको आधार : सहकार्य, एकता र विश्वास”

थिम निर्माण :

बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि. (बागमती प्रोस्कून) को आयोजनामा हुने प्रथम बागमती प्रदेशस्तरीय साकोस समिटका लागि सहकारी सुदृढीकरणको आधार : सहकार्य, एकता र विश्वास भन्ने मूल थिम निर्धारण गरिएको छ । कार्यक्रमले यस थिमको औचित्य पुष्टी गर्नु पर्ने छ । मूल थिम मार्फत बागमती प्रदेशको सहकारी अभियानका लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्नुका साथै सहकारी अभियानको सुदृढीकरणका लागि बचत तथा ऋण सहकारी अभियानको साभ्ना संकल्प समेत तय हुने विश्वास रहेको छ ।

सहकारी अभियानको वर्तमान अवस्था :

दर्ता तथा सञ्चालनको हिसाबले बागमती प्रदेश भित्र देश भरीको कूल सहकारी मध्येको करिब ३४.८५ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू यस प्रदेशमा रहेका छन् । देशको राजधानी नै यहि प्रदेशमा रहेकोले प्रदेशका अधिकाँश जिल्लाहरूमा ठुला शहरहरू रहेको र मुख्य तीन शहरहरू क्रमशः काठमाडौं, ललितपुर र

भक्तपुरमा देशका अन्य जिल्लाबाट समेत बसाई सराई मार्फत वा रोजगारी वा स्वरोजगारका लागि उपत्यकामा बस्ने जनसंख्या अन्य प्रदेशको तुलानमा बढी नै रहेको छ । उपलब्ध भएको तथ्याङ्कको आधारमा बागमती प्रदेश भित्रको बचत तथा ऋण सहकारी अभियानको अवस्था देहाए बमोजिम देखिन्छ ।

बागमती प्रदेशको सहकारी अवस्था

क्र.स	जिल्ला	सबै उद्देश्यको सहकारी संख्या	बचत तथा ऋण सहकारी	जिल्ला बचत संघमा आवद्ध		बागमती प्रोस्कुनमा आवद्ध संख्या		नेफ्स्कुनमा आवद्ध	
				संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१.	काठमाडौं	२५११	२१११	८६४	४०.९२	१२१	५.७३	११३५	५३.७७
२.	ललितपुर	७११	५३९	४८२	८९.४२	४५	८.३४	२४४	४५.२७
३.	भक्तपुर	५३४	४७३	२०३	४२.९१	१३	२.७४	२१४	४५.२४
४.	काभ्रेपलाञ्चोक	९०१	३४०	२४१	७०.८८	८८	२५.८८	१५८	४६.४७
५.	सिन्धुपाल्चोक	५०२	२७३	७७	२८.२०	२०	७.३२	५८	२१.२४
६.	दोलखा	५२४	१७४	१६३	९३.६७	३८	२१.८३	६८	३९.०८
७.	रामेछाप	२५३	२१०	१७३	८२.३८	२६	१२.३८	५९	२८.१०
८.	सिन्धुली	२४८	१४४	७७	५३.४७	२०	१३.८८	५१	३५.४२
९.	मकवानपुर	२८५	१९१	१३६	७१.२०	४१	२१.४६	१०७	५६.०२
१०.	चितवन	६५४	२५२	२०६	८१.७४	३७	१४.६८	१८३	७२.६२
११.	धादिङ	२८९	९१	७८	८५.७१	१२	१३.१८	५५	६०.४४
१२.	नुवाकोट	३०६	६५	१६	२४.६१	५	७.६९	१०	१५.३८
१३.	रसुवा	८३	१५	१२	८०.००	३	२०.००	८	५३.३३
जम्मा		१०४१८	४८७८	२७२८	५५.९२	४६९	९.६१	२३५०	४८.१७

श्रोत : सहकारी फलक २०७७, जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्क, बागमती प्रोस्कुनको आधिकारिक तथ्याङ्क, नेफ्स्कुनको आधिकारिक तथ्याङ्क

समग्रमा प्राप्त तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा बागमती प्रदेश भित्रको कूल ४६८२ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था मध्ये ५५.९२ प्रतिशत मात्र सञ्जालमा आवद्ध छन् भने बाँकी ४४.०८ प्रतिशत बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू सञ्जालमा आवद्ध नभई कारोवार गर्दै आईरहेको देखिन्छ ।

वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण :

बागमती प्रदेश भित्र रहेको कूल १०११८ (सहकारी फलक, २०७७) मध्ये ४८७८ (जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघहरूले उपलब्ध गराएको तथ्याङ्कका आधारमा) वा कूल सहकारी मध्येको ४८.२१ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू बचत तथा ऋणको एकल उद्देश्यमा स्थापित भएका छन् । प्रदेश भरीमा

दर्ता भएका बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू (४८७८) मध्ये जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारीहरूको सञ्जालमा (२७२८) वा ५५.९२ प्रतिशत मात्र आवद्ध रहेको देखिन्छ । विषयगत संघहरूमा आवद्ध भएका सहकारी संस्थाहरूमा सञ्जालमा आवद्ध नभएका सहकारी संस्थाहरूको तुलनामा न्यून संख्या मात्र समस्यामा रहेको देखिन्छ ।

कारोवार र कृयाकलापको उचित व्यवस्थापन नगर्दा सहकारी संस्थाहरू वर्तमान समयमा समस्यामा परेका र केही समस्या उन्मुख देखिएका छन् । बागमती प्रदेश नियमन क्षेत्र भित्र परेका सहकारीको वर्तमान अवस्था हेर्दा देहाएको अवस्था देखिन्छ ।

प्रदेश सरकारको नियमन क्षेत्र भित्रको उजुरी परेका सहकारीको वर्तमान अवस्था :

क्र.स	जिल्ला	प्रदेश नियमन क्षेत्रमा पर्ने			उजुरी परेका विभिन्न उद्देश्य अनुसार सहकारी			
		बचत तथा ऋण	बहुउद्देश्यीय	सबै उद्देश्यको	बचत तथा ऋण	बहुउद्देश्यीय	अन्य	जम्मा
१.	काठमाडौं	९३२	६९६	१७२१	११८	५०	४	१७२
२.	ललितपुर	१८०	१८०	४७६	१८	१५	-	३३
३.	भक्तपुर	८६	६१	१६९	१०	३	३	१६
४.	काभ्रेपलाञ्चोक	७९	५४	१६८	७	-	-	७
५.	सिन्धुपाल्चोक	८	६	२६	-	१	-	१
६.	दोलखा	४१	१५	८६	-	-	१	१
७.	रामेछाप	२९	१०	६९	१	-	-	१
८.	सिन्धुली	७	६	२५	-	-	-	-
९.	मकवानपुर	३२	१५	७४	१	-	१	२
१०.	चितवन	६९	२४	१२७	२	२	-	४
११.	धादिङ	४३	२६	१२०	-	-	-	-
१२.	नुवाकोट	२४	४६	१४०	-	१	-	१
१३.	रसुवा	१२	७	३७	-	-	-	-
जम्मा		१५४२	११७१	३२३८	१५७	७२	९	२३८

श्रोत: बागमती प्रदेश सरकार, संस्कृति पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय

प्रदेश नियमन क्षेत्र भित्रका कूल ३२३८ मध्ये १५४२ वा ४७.६२ सहकारी संस्थाहरू बचत तथा ऋणको एकल उद्देश्यमा दर्ता भई क्रियाशिल रहेको देखिन्छ । वर्तमान अवस्थामा समस्याको विश्लेषण गर्दा कूल ३२३८ वटा सहकारी संस्थाहरू मध्येको २३८ वा ७.३५ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरूमा सदस्यहरूबाट विभिन्न विषयमा उजुरी परेको देखिन्छ । विषयगत अवस्था विश्लेषण गर्दा कूल १५४२ को संख्यामा रहेको बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू मध्ये १५७ वा १०.१८ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरूको विरुद्धमा बचत फिर्ता गर्न नसकेको, बढी ब्याज र हर्जना लिएको

लगाएतका उजुरीहरू दर्ता भएको देखिन्छ भने कूल ११७१ को संख्यामा रहेको बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाहरू मध्ये ७२ वा ६.१४ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरूका विरुद्ध पनि उजुरी दर्ता भएको देखिन्छ । तथ्याङ्कमा जिल्लागत हिसाबमा सबै भन्दा बढी काठमाडौंमा दर्ता भएका कूल १७२१ मध्ये १७२ वा ९.९९ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू विरुद्धमा उजुरीहरू परेको देखिन्छ ।

त्यसै गरी संघिय नियमन क्षेत्र भित्र परेका सहकारीको वर्तमान अवस्था हेर्दा देहाएको अवस्था देखिन्छ ।

संघिय सरकारको नियमन क्षेत्र भित्रको समस्यामा परेका सहकारीको वर्तमान अवस्था :

क्र.स	जिल्ला	संघिय नियमन क्षेत्र भित्रका सहकारी				उद्देश्य अनुसार सहकारी			
		बचत तथा ऋण	बहुउद्देश्यीय	अन्य	जम्मा	बचत तथा ऋण	बहुउद्देश्यीय	अन्य	जम्मा
१.	काठमाडौं	२०	६	१३	३९	१०	२	१	१३
२.	ललितपुर	२	७	११	२०	१	१	-	२
३.	भक्तपुर	-	१	५	६	-	१	-	१

४.	काभ्रेपलाञ्चोक	-	-	१	१	-	-	-	-
५.	सिन्धुपाल्चोक	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	दोलखा	-	-	-	-	-	-	-	-
७.	रामेछाप	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	सिन्धुली	-	-	-	-	-	-	-	-
९.	मकवानुर	-	-	-	-	-	-	-	-
१०.	चितवन	-	१	१	२	-	-	-	-
११.	धादिङ	-	-	-	-	-	-	-	-
१२.	नुवाकोट	-	-	-	-	-	-	-	-
१३.	रसुवा	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा		२२	१५	३१	६८	११	४	१	१६

श्रोत: सहकारी विभाग, बानेश्वर, काठमाडौं

प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा संघिय नियमन क्षेत्र भित्रका १२५ सहकारी संस्थाहरू मध्ये बागमती प्रदेश भित्र ६८ वटा वा ५४.४ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू बागमती प्रदेश भित्र रहेको देखिन्छ । संघिय नियमन क्षेत्रको कूल ६८ वटा सहकारी संस्थाहरू मध्ये २२ वटा वा ३२.३५ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू बचत तथा ऋणको एकल उद्देश्यमा दर्ता भएको देखिन्छ । वर्तमान अवस्थामा समस्याको विश्लेषण गर्दा कूल २२ वटा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू मध्येको ११ वा ५० प्रतिशतमा समस्या देखिन्छ भने जिल्लागत हिसाबमा सबै भन्दा बढी काठमाडौंमा ५० प्रतिशत बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू नै समस्यामा रहेको देखिन्छ ।

ती समस्याहरूको कारण र समाधानका लागि सम्भावित उपायहरूलाई संक्षिप्त विवेचना गरिन्छ ।

सहकारीमा वर्तमान संकटका कारणहरू :

यतिबेला सहकारीमा बाह्य कारण भन्दा आन्तरिक कारण बढी समस्याहरू पैदा भएको देखिन्छ । वित्तीय क्षेत्रको संवेदनशिलताको कति पनि हेक्का नराखी मेरो सहकारी मैले जसरी मन लाग्छ उसरी चलाउने हो भन्ने भावनाले सहकारी संस्थाहरू सञ्चालन हुँदा वर्तमान समयमा सहकारीमा संकटहरू पैदा भएका हुन । ती संकटका कारणहरूलाई आन्तरिक र बाह्य गरी देहाए बमोजिम लिपीबद्ध गरिएको छ ।

आन्तरिक कारण :

- नीजि व्यवसाय सरह (आफ्नै परिवारलाई अध्यक्ष, व्यवस्थापक, पदाधिकारी बनाउने, निजी सम्पत्ति जोड्ने उद्देश्यले नगद अपचलन गर्ने) गरी सहकारी संस्था सञ्चालन गर्नु,
- पर्स अनुगमन प्रणालीलाई अंगिकार नगर्नु,

- सदस्यको बचतलाई गैह्र-सहकारी कृयाकलापहरू (घरजग्गा, अपार्टमेन्ट, शेयर कारोवार, दिर्घकालिन परियोजनाहरू) मा लगानी गर्नु
- असुरक्षित (भनसुनका आधारमा, पहुँचका आधारमा, स्वार्थ मिलेको आधारमा, बिना धितो, कच्चा धितो) को आधारमा ऋण लगानी गर्नु
- अन्तर सहकारी कारोवार गर्नु,
- एकै समयमा धेरै बचतकर्ताले एकै पटक बचत फिर्ता माग्नु,
- केही सहकारी संस्थाहरू खरिदबिक्री हुनु,
- कानुनी व्यवस्थाको पालना नगर्नु,

बाह्य कारण

- अन्धाधुन्ध आवश्यकता भन्दा बढी दर्ता हुनु,
- सक्षमता र आवश्यकताको सामान्य अवस्था पनि नहेरी कार्यक्षेत्र विस्तारलाई स्वीकृति दिनु,
- कमजोर नियमन प्रणाली,
- सबैले स्वीकार गर्ने बाह्य लेखा परीक्षण प्रणाली कर्मकाण्डी मात्र हुनु,
- राज्यले कानून कार्यान्वयन (बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष, कर्जा सूचना केन्द्र, कर्जा असुली न्यायधिकरण, स्थिरीकरण कोषको स्थापना) मा आनाकानी गर्नु,
- गलत गर्नेलाई राजनीतिक संरक्षण हुनु,
- गलत नियतले सञ्चालन गरेका सहकारीका सञ्चालक कर्मचारीलाई सिध्न कारवाही गरी उनीहरूको सम्पत्ति बिक्री गरी फिर्ता गर्ने प्रकृयालाई छरितो बनाउन नसक्नु,

जब समस्याहरूको पहिचान हुन्छ तब निराकरणका लागि अभियानले आफ्नो गतिलाई बढाउनु पर्दछ र सोही समस्याहरूको व्यवस्थापमा सबैको ध्यान केन्द्रित गर्दै सबै शक्ति त्यसैमा खर्च गर्नु पर्दछ । वर्तमान संकटबाट सहकारीहरूलाई जोगाउन पर्ख र हेरको नीतिमा काम गर्ने अभियानलाई छुट छैन । नियामकले अभियानलाई र अभियानले नियामकलाई दोषारोपण गरी समाधान निकाल्न सकिदैन । फेरी नियामक र अभियान दिने (Giver) र लिन (Taker) होइन । यीनीहरू त एक अर्काको परिपूरक हुन् । राज्यका आम नागरिकलाई सहकारी मार्फत सम्बृद्ध बनाउने राज्यको दायित्व हो भने राज्यको लक्ष्यलाई छिटो र व्यवस्थित ढंगबाट पूरा गर्न विभिन्न विधीहरू बनाई सहकारी मार्फत समुदायमा जागरण ल्याउनु अभियानको भूमिका हो । त्यसैले यी दुवै पक्षले उत्तिकै जिम्मेवारी पूर्वक भूमिका निर्वाह गर्नु आजको आवश्यकता हो ।

सहकारी अभियानलाई तत्काल जिम्मेवार ढंगबाट व्यवस्थित गर्न नसकेमा नागरिकको बचतको सुरक्षा त रहँदैन नै राज्य स्वयम्को पनि वित्तीय प्रणालीमा नकारात्मक प्रभाव पर्न जान्छ र अन्ततः राज्य समेत असफल हुन्छ । समय छँदैछ, भोली गरौला भन्ने परम्परागत धारणाबाट माथि उठी कार्य गर्नु अभियान र राज्य दुवैको दायित्व हो ।

यी गहन दायित्व पूरा गर्नका लागि अब अभियानले देहाएका बाटोमा आफुलाई अगाडि बढाउनु पर्दछ ।

सहकारीका सुधारका लागि अभियानको अबको बाटो.

- कानुन बमोजिम ऋण वर्गिकरण गर्न, वर्गिकरण गरे अनुसार ऋण सुरक्षण व्यवस्था पूरा गर्न, सञ्चालक, व्यवस्थापक र कर्मचारीहरूबाट कुनै बदनियत भएको प्राप्त भएमा खुलासा गर्न र सम्बन्धित नियामक समक्ष उक्त कुराको जानकारी अनिवार्य दिनु पर्ने गरी लेखा परीक्षण गराउन अनिवार्य गर्नु पर्ने,
- कानुनमा भएका सबै व्यवस्थाहरू (कर्जा सूचना केन्द्र, कर्जा अशुली न्यायधीकरण, बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष, दोश्रो तहको अनुगमन संयन्त्र, प्रवर्द्धन कोषको उपयोग) कार्यान्वयन गर्ने,
- तहगत संघहरूको जिम्मेवारी र भूमिका कानुनमा नै किटान गर्ने गरी कानुन संशोधनमा बहस पैरवी गर्ने,
- सरकारको तर्फबाट हुने अनुगमन प्रणाली समेतलाई आधारमानि सर्वस्वीकार्य स्तरीकरण कार्यक्रमको विकास गर्ने,
- प्रत्येक बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू स्तरीकरण कार्यक्रममा अनिवार्य सहभागी हुनु पर्ने कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने,
- सहकारीको आवरणमा गलत गर्ने सहकारीका सञ्चालक तथा कर्मचारीलाई तत्काल कारवाही गर्न सरकारलाई सघाउने,

- सहकारीका निश्चित पद तथा जिम्मेवारीमा बहाल हुनका लागि तोकिएको पाठ्यक्रमको अध्ययनलाई अनिवार्य गर्न कानुन सुधार गर्न र पूर्वाधार निर्माण गर्न आवश्यक सहकार्य गर्ने,
- वित्तीय मापदण्ड बनाई सहकारी संस्थाहरूको वर्गिकरण गरी सिध्न सुधारको सामूहिक जिम्मेवारी लिने,
- सञ्चालन सक्षमता नभएका सहकारी संस्थाहरूलाई सक्षम सहकारीसंग एकीकरणमा जोड दिने,
- सहकारी ऐनको दफा ९९ बमोजिम संघहरूबाट संयुक्त अनुगमन र सुधारका लागि भूमिका निर्वाह गर्ने,
- आन्तरिक सुशासन प्रवर्द्धन र कानुनी पालनामा संघहरूले उच्च नैतिकताको प्रदर्शन गर्ने,
- दर्ता भई क्रियाशिल नभएका, ३ वर्ष भन्दा बढी समय देखि लेखा परीक्षण र साधारण सभा नगरेका सहकारी संस्थाहरूको विवरण तयार गरी खारेजी वा एकीकरणका लागि सिफारिस र समन्वय गर्ने,

उल्लेखित कार्यभारहरू पूरा गर्न सहज छैन । कुनै एक पक्षले गर्छु भनेर मात्रै पनि पूरा गर्न सक्दैन । अब सहकारी अभियानमा आर्दशवादी कुरा गर्ने तर आफुले कुनै काम नगर्ने अवस्था रही रहनु हुँदैन । सहकारीको सौर्न्दयता बचाउनका लागि सहकारीकर्मिहरू एकजुट हुन्छन् । सुशासन, दिगो विकास र सदस्यहरूको निरन्तर समृद्धिका लागि जाती, भाषा, धर्म, संस्कृति, राजनीति भन्दा माथि उठेर ऐक्यवद्ध भई अगाडि बढ्दछन् भन्ने प्रत्याभूति गराई आम सदस्य, समुदाय र राज्यलाई विश्वास दिलाउनु आजको मुख्य आवश्यकता हो । यसका लागि सहकारी अभियानको अबको गन्तव्य सहकार्य, एकता र विश्वास ।

सहकार्य :

सहकारी स्वावलम्बीहरूको समूह हो । स्वावलम्बनका लागि सहकारीकर्मिले परिश्रममा विश्वास राख्दछन् । आफुले गरेको परिश्रमको उचित मूल्य लिई शोषण रहित समाज निर्माणका लागि सहकारीकर्मिले आफ्नो सहकारी कर्मलाई निरन्तरता दिई रहेको हुन्छन् । त्यसैले सहकारीकर्मिले पसिनाको मूल्यलाई सर्वोपरी ठान्दछ । सहकारीकर्मि आफैँ पनि परिश्रमी भएको कारण अरुको परिश्रमलाई पनि मूल्यवान ठान्दछ । सच्चा सहकारीकर्मिहरू आफु व्यवसायी हुन, बिचौलिया होइनन् । स्वरोजगार हुन, रोजगार होइनन् । मालिक (Owner) हुन रोजगारदाता (Employer) होइनन् । उपयोगकर्ता हुन लगानीकर्ता होइनन् । सहयोगी हुन कल्याणकारी होइनन् । किनकी बिचौलियाले आफुले श्रम नगरी नाफामात्र खान खोज्छन् । रोजगारहरू पनि सहकारीकर्मि होइनन् किनकी उनीहरू अधिनस्त हुन्छन् तर सहकारीकर्मि स्वतन्त्र हुन्छन् । आफैँ श्रम नगर्ने भएकोले मालिक वा लगानीकर्ता पनि सहकारीकर्मि होइनन् ।

सहकारीमा सहकार्यको विशिष्ट मोडल हुन्छ । सहकारीकर्मीले आफ्नो उद्यममा आफैँले श्रमिकको रूपमा काम गर्दछन् अरुले रोजगारीको अपेक्षा गरेमा उसलाई आफ्नोमा काम नदिई आफ्नो जस्तै उद्यम सञ्चालन गर्ने उत्प्रेरणा प्रदान गर्दछन् । जसले गर्दा सबैमा श्रम गर्ने बानीको विकास हुन्छ र सबै स्वावलम्बी हुन्छन् । सहकारीकर्मीले स्वावलम्बी बनियो भन्दैमा श्रम गर्न छाड्दैन जसले उनीहरूको जीवन सम्बृद्धि तर्फ उन्मुख गराउँदछ । जसले स्वावलम्बी बनियो भनेर श्रम गर्द छोड्दछ ऊ सहकारीकर्मी रही रहदैन किनकी उ भित्र स्वार्थ जन्मिन्छ र उसमा आफ्नो मात्र लाभ हेर्ने प्रवृत्तिको विकास हुन्छ जुन सहकारी कर्म होइन । त्यसैले सहकारीमा परिश्रमीहरू बीचको श्रम सम्बन्धलाई नै सहकार्य भनिन्छ । सहकार्यमा लाभ खोजिदैन । विचार र अनुभवको साटासाट गरिन्छ र दुवै पक्षको सम्बृद्धि खोजिन्छ । पैसाको लागि काम गरिदैन काम गर्दा गर्दै पैसा आर्जन गरिन्छ । सहकारी कर्ममा सम्भ्रान्त जीवनशैलीको परिकल्पना गरिदैन । सम्भ्रान्तपनले श्रम गर्ने र नगर्ने बीचमा विभेद निम्त्याउँछ ।

हो सहकारी र सदस्य बिचको सहकार्य, सहकारी सहकारी बिचको सहकार्य, सहकारी र संघ बिचको सहकार्य र संघसंघ बिचको सहकार्य पनि यही आदर्शमा मात्र बाँच्न सक्दछन् । वर्तमानमा देखिएको एक अर्का बीचको प्रतिस्पर्धा, अर्काको अस्तित्व स्वीकार नगर्ने आचरण र व्यवहार, लाभमा केन्द्रित सञ्चालन पद्धती, सहकारी स्वःनियमनमा देखिएको नैतिक संकट, पद र हैसियतमा देखिएको विभेद, जिम्मेवारी अनुसारको भूमिका लिनदिनमा गरिएको अलमल, आत्मकेन्द्रित निर्णय पद्धती, सञ्चालनमा स्वेच्छाचारिता, कानुन पालनामा हेलचेक्र्याइ, सञ्जाल आवद्धतामा उपेक्षा र विश्वव्यापी अशल अभ्यासहरूको अनुसरणमा उदाशिनता जस्ता कारणबाट सहकारी आदर्शका रूपमा रहेको सहकार्यले गति लिन सकेको छैन । आगामी दिनमा सहकार्यले गति लिनु आवश्यक छ र वास्तविक लक्षित समूहले स्वःनियमनमा सहकारी संस्था र अभियान सञ्चालन गर्नु पर्दछ । यसका लागि सहकार्यका देहाएका विधीहरू अभियानले सञ्चालन गर्नु वाञ्छनीय हुनेछ ।

- सञ्जालहरूको कामको वर्गिकरण आफैँले गर्नु पर्दछ ।
- बचत तथा ऋण सहकारीहरूको सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन अभियानले संयुक्त स्वामित्वमा जारी गरी सबैले पालना गर्ने कुराको सुनिश्चितता कायम गर्नु पर्दछ ।
- न्यून पूँजी भएका, दक्ष जनशक्ति नभएका र सञ्चालन क्षमता नभएका संघसंस्थाहरूको प्रवर्द्धनका लागि सक्षमले सहयोग गर्ने नीतिको विकास गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।
- अभियानमा आवद्ध संकटग्रस्त र संकट उन्मुख सहकारी संस्थाहरूको अवस्था विश्लेषण गरी उनीहरूको अवस्था

परिवर्तन गर्न गुरु योजना बनाई संघहरूले आफ्नो भूमिका केन्द्रित गर्नु पर्दछ ।

- अभियानमा आवद्ध भएका सहकारी संस्थाहरू कुनै पनि बेला संकटमा आउन नदिनका लागि संघहरूले खेल्नु पर्ने भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।
- मुनाफा वा लाभको लागि नभई हित प्रवर्द्धन, सदस्य सुरक्षा र अभियानको छवि निर्माणका विषयमा सहकार्य गर्नु पर्दछ ।
- सहकारीका सदस्यमैत्री कानुनी वातावरण निर्माणमा सहकार्य गर्नु पर्दछ ।
- अर्काको अस्तित्व स्वीकार गर्ने संस्कारको विकास गर्नु पर्दछ जसका लागि सहअस्तित्व रहने गरी मात्र सहकार्य गर्नु पर्दछ ।
- सहकार्यको ढाँचा र कार्यप्रकृया सर्वस्वीकार्य हुनु पर्दछ ।

एकता :

शब्दमा एकता मात्र लेखिएको भए तापनि सहकारीमा विविधतामा एकता आजको खाँचो हो । विभिन्न जात जाती, धर्म, भाषा, संस्कृति र सम्प्रदाय बीच पारस्परिक सद्भाव, सहिष्णुता र ऐक्यबद्धता कायम गर्दै समतामूलक समाज निर्माण गर्ने एउटै उद्देश्यमा एकाकार हुनु नै विविधतामा एकता हो । साभा मुद्दा, साभा सवाल र जनचासोको विषयमा साभा संकल्प नै एकताको मुल आधार हो । आफ्नो जीवन बदल्नका लागि अरुलाई सहायत गर्नु पर्दछ भन्ने भावना बोकेको र अरुका प्रगतिमा रिस नगरी उसको प्रगतिलाई नजिकबाट नियाल्दै आफ्नो जीवन सुधार्ने बीच मात्र एकता हुन सक्दछ । यस्तो एकता दिगो र बलियो पनि हुन्छ । शुभेच्छुकले दिएको सल्लाहका आधारमा एकता कायम हुन सक्दैन त्यस्तो एकता भए पनि दिगो हुन सक्दैन किनकी त्यसमा कुनै न कुनै स्वार्थ मिसिएको हुन्छ । सहकारी अभियानले एकतालाई अक्षुण्य राख्न सक्नु पर्दछ । राजनीतिक चेतना भन्दा माथि उठेर सहकारीको चेतनाबाट अभियानलाई दिशानिर्देश गर्नु पर्दछ तब मात्र सहकारी अभियानमा एकता कायम हुन्छ र सदस्यको हितका लागि सहकारीले काम गर्न सक्दछ ।

एकता कायम गर्न नेतृत्वले सोच्नु पर्ने विषयहरू :

१. आफु केन्द्रित नभई आम सदस्य केन्द्रित उद्देश्यमा काम गर्ने,
२. साभा मुद्दा, सहकारीका साभा सवालका विषयमा विचार नमिल्नेसंग पनि ऐक्यबद्धता कायम गर्ने,
३. सामूहिकतामा विश्वास गर्ने, बोली र व्यवहार एकै बनाउने,
४. लक्ष्य प्राप्ती नभएसम्म आफ्नो कारण एकता भंग हुन नदिन प्रतिवद्ध हुने,
५. एकताका लागि संघसंस्था वा सदस्यलाई हानी नोक्शानी

नहुने अवस्थामा आफ्ना अडानहरू त्याग्नु परेमा त्यान तयार हुने,

विश्वास :

सहकारी संस्था सदस्यहरूद्वारा सदस्यहरू कै लागि सञ्चालन भएका सामूहिक उद्यम हुन् । सहकारी संस्थाहरूको सफलताको मुख्य आधार नै सदस्य हो । सहकारीको पूँजी निर्माणको मुख्य श्रोत पनि सदस्य नै हो । सदस्यलाई एकीकृत गराई राख्ने भनेको आपसी विश्वास हो । हो त्यही विश्वास नै दिगो सहकारीको जग हो । जग बलियो भएको संरचना बलियो हुन्छ भन्ने कुरा हामी सबैलाई थाहा छ । बलियो संरचनामा सबै सुरक्षित र ढुक्क हुन्छन् । त्यसैले सहकारीमा सदस्यहरू जागरूक हुन जरूरी छ । सदस्य जागरणका लागि सहकारीका सदस्यहरू सहकारीता सम्बन्धमा शिक्षित हुनु जरूरी छ । सबै क्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्यका लागि विश्वास अपरिहार्य शर्त हो । त्यसमा पनि वित्तीय क्षेत्र सबै भन्दा बढी विश्वासमा चल्नु पर्ने संवेदनशिल क्षेत्र हो । वित्तीय क्षेत्रको विश्वास एक पटक गुमे पछि पुनः प्राप्ति कठिन विषय हो । सबै भन्दा बढी शंका हुने क्षेत्र भनेको वित्तीय क्षेत्र नै हो । निःस्वार्थ भावना र लोभ लालस रहित ढंगबाट कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्दा पनि वित्तीय कारोवारमा शंका मौजुदा रहन्छ । त्यसैले वित्तीय क्षेत्र सामान्य क्षेत्र होइन । वित्तीय क्षेत्रलाई मानिसहरूले २ किसिमबाट विश्वास गरिरहेका हुन्छन् एकाथरीले उसले तत्कालमा दिएको प्रतिफल र लाभलाई नै विश्वास मान्दछन् भने अर्को थरीले सञ्चालन गर्ने मान्छे वित्तीय रूपमा सुशासित छ छैन ? कतिको इमान्दार छ ? सहकारी संस्थाको सञ्चालन प्रकृया पारदर्शी र व्यवस्थित छ छैन भन्ने कुरालाई विश्वास मान्दछन् । लाभ, मूल्य र प्रतिफललाई विश्वास मान्नेले सहकारी संस्थाको सञ्चालन पद्धती, सञ्चालक तथा कर्मचारीहरूको वित्तीय व्यवस्थापन क्षमता, वित्तीय संकटको सम्भावना र जोखिम व्यवस्थापन क्षमता, संस्थाको दिगोपना जस्ता कुरामा ख्याल नगरी तत्कालिन प्राप्तिमा मात्र सन्तुष्ट हुनाले सहकारीहरूमा सहकारीपन हराउदै गयो । यसले गलत बिचार बोकि सहकारीलाई वित्तीय आर्जनको साधनका रूपमा प्रयोग गर्ने मनसाय भएका मानिसहरूको हित प्रवर्द्धनमा मलजल गऱ्यो । जसको परिणाम आज हामीले भोग्दै छौ ।

संकटको समयमा विश्वास आर्जन गर्ने उपायहरू :

१. सदस्यहरूलाई संस्थाको वर्तमान अवस्था र समग्र वित्तीय क्षेत्रको अवस्थाको विषयमा निरन्तर जानकारी प्रदान गर्ने,
२. सदस्यहरूलाई नियमित तालिमहरू (क्षमता विकास, सीप विकास) सञ्चालन गर्ने,
३. सहकारी नेतृत्वले उच्च नैतिकता प्रदर्शन गर्ने,
४. सहकारीले गर्ने सबै कारोवार विधी प्रकृया र कानुन सम्बन्ध हुन्छ भन्ने अनुभूति हुने गरी कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्ने,
५. सञ्जालमा आवद्ध भएका तर वर्तमानमा समस्यामा परेका र समस्या उन्मुख सहकारीहरूको समस्याको पहिचान गरी व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष जोडिएर सहयोग गर्ने,
६. सहकारी दर्शन, सिद्धान्त, मूल्य मान्यता र व्यवहार केन्द्रित कृयाकलापहरू सञ्चालनमा जोड दिने,
७. सहकारी अभियान सामान्य लयमा नफर्कदासम्म कटौती गर्न मिल्ने सबै खाले खर्चहरू कटौती गर्दै जाने,
८. संघसंस्थाको छवि निर्माणमा जोड दिने,
९. अभियानको सशक्तिकरण गर्न प्रभाव परेको विषयवस्तुहरूमा समुदायसम्म सुसूचित गर्ने गरी छलफलको वातावरण निर्माण गर्ने,
१०. आम सदस्यहरूमा सहकारी संघसंस्थाहरू मिलेर कार्य गर्दैछन् छिट्टै नतिजा आउँछ भन्ने कुरामा आशाको सञ्चार गराउने कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्ने,

बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि. (बागमती प्रोस्कून) को आयोजनमा हुने प्रथम प्रदेशस्तरीय साकोस समिटिले सहकारी अभियानको गुमेको छविलाई फिर्ता ल्याउने संकल्प उठाउने छ । गलत गर्नेलाई दण्ड र राम्रो गर्नेलाई प्रोत्साहन गर्दै सबै सहकारीले गलत गर्दैनन् भन्ने तथ्यलाई समिटिले स्थापित गर्नेछ । राम्रो गर्नका लागि अभियान हो । बिगार्न, भत्काउन, सिध्याउन अभियानले काम गर्दैन भन्ने कुराको उजागर गर्दै अभियान बीचको दुरी कम गराउदै व्यवस्थित र सुरक्षित अभियान निर्माणमा समिटि कोशेढुंगाको रूपमा स्थापित हुने छ भन्ने हामीले विश्वास लिएका छौ ।

श्री केशवप्रसाद दाहाल

व्यक्तिगत विवरण

- जन्म मिति : २०३५ साल चैत्र ८ गते
जन्मस्थान : ललितपुर जिल्ला साविक तुलादुर्लुङ गा.वि.स.- ७
हालको ठेगाना : काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला पनौती न.पा.- ६
पिता : स्वर्गीय खोमप्रसाद दाहाल
माता : स्वर्गीय यान्द्रकुमारी दाहाल
पेशा : प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, बागमती प्रोस्कून

शिक्षा : स्नातकोत्तर तह

सम्मान तथा पुरस्कार : उत्कृष्ट व्यवस्थापक, बागमती प्रदेश सहकारी संघ लि.

वैदेशिक भ्रमण : भारत, थाइल्यान्ड

सहकारीसम्बन्धी अन्य विशिष्ट योगदान

- सहकारीहरूको संगठनात्मक विकास तालिम स्रोत पुस्तिका सङ्कलन/लेखन
- सहकारीमा ऋण व्यवस्थापन तालिमको स्रोत पुस्तिका सङ्कलन/लेखन
- प्रमाणित आन्तरिक परीक्षक तालिम स्रोत पुस्तिका सङ्कलन/लेखन

तालिम :

- The Credit Union Development Education Program Form Association of Asian Confederation of Credit Unions
- Lead Auditor/Auditor Training on QMS (ISO 9001:2015 Risk Based Approach) form United Registrar of System (URS) & NEFSCUN
- International program on Management of Rural Financing Institutions and Cooperatives for Rural Development form National Institute of Rural Development, Government of India, Hyderabad
- International Program on Database Management for Cooperatives & Rural Financing Institutions, Centre for International Cooperation & Training in Agriculture Banking, Pune, India
- Client Protection Principles Training Program form UK aid,
- सहकारीसम्बन्धी अन्य एक दर्जनभन्दा बढी तालिमहरू

संलग्नता

- नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, आजीवन सदस्य

MR. DAMODAR ADHIKARI

PERSONAL DETAILS

Date of Birth : 2nd November 1972
Nationality : Nepali
Permanent address : Thakurbaba-1, Bhurigaun, Bardiya, Nepal
Work address : Sanepa, Lalitpur Metropolitan City-02
Telephone : +977 9851181426 / 9858020833
E-mail : dadhikari@gmail.com

COMPETENCIES

- Cooperative Management
- Cooperative Advance Accounting
- Cooperative Business Planning and Control
- Cooperative Strategy Plan and Implementation Process
- Cooperative Policy Formulation
- Cooperative Theory of Change Philosophy

SPECIALIZATIONS

1. To sustain/develop cooperatives movements in south Asia and Nepal.
2. To stabilize fund for capital growth in Nepal.
3. To support in the planning process on the national cooperative system.
4. To implement result-based monitoring system for the cooperative and micro finance sectors.
5. To promote/enhance/strengthen cooperatives and financial institutions

ACADEMIC QUALIFICATION

2011 - M.Ed. (E. PLANNING AND MANAGEMENT), Babai Campus, Bardiya, Tribhuvan University, Nepal

PROFESSIONAL EXPERIENCES

1. Chairman, Srijana/SIKO Saving and Credit Co-operative Society Limited
2. Teacher, Tribhuvan Higher Secondary School
3. Secretary, SENSE Nepal
4. Secretary, Bargada Users Community
5. Board member, A.S.C coordinator, General Secretary, Senior Vice Chairman Nepal Federation of Saving and Credit Cooperatives Unions Limited (NEFSCUN), New Baneshwor, Kathmandu

INTERNATIONAL TOUR

- India, Bangladesh, Philippines, Malesia, Thailand, South Korea, Sri Lanka

वास्तविकता..... र विश्वास

- कहिले काँही आफ्नै राम्रा, नराम्रा कुराको समिक्षा गर्दा पनि आफैलाई हित हुन्छ ।
- सधैं आफ्नो बारेमा राम्रो कुरा सुन्ने चाहना सबैको हुन्छ ।
- हामी सहकारी अभियानमा पनि त्यस्तै सहकारीका राम्रा कुरा मात्र सुन्ने आशा राख्दछौं ।

सहकारी सुदृढीकरणको आधार :
सहकार्य, एकता र विश्वास

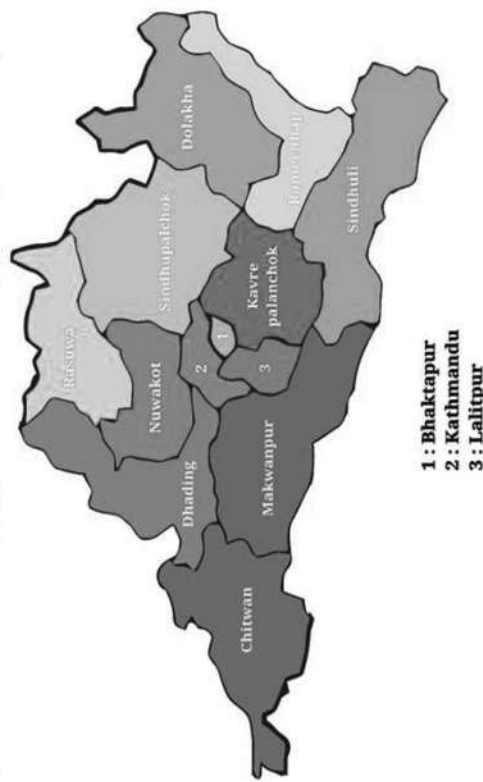
Cooperation, solidarity and trust:
The cornerstones of a more refined cooperative

Keshab Prasad Dahal
Chief Executive Officer
Bagmati PROSCUN

वास्तविकता..... र विश्वास

- परिस्थिती सधैं अनुकुल र सधैं प्रतिकुल पनि हुँदैन ।
- जब प्रतिकुलतालाई धैर्यतापूर्वक सुनिन्छ, समाधानको बाटो त्यहीँ भेटिन्छ ।
- वर्तमान समय सहकारीलाई अनुकुल छैन तर अब दिर्घकालिन समाधान यही विन्डुबाट शुरु हुन्छ ।

कस्तो छ बागमती प्रदेशको वर्तमान सहकारीको अवस्था ?

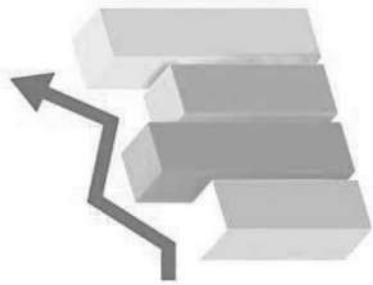
1 : Bhaktapur
2 : Kathmandu
3 : Lalitpur

बागमती प्रदेशमा दर्ता भएका र संघहरूमा आवद्ध भएका बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूको अवस्था

क्र.स	जिल्ला	सबै उदरगतको सहकारी संस्था	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	जिल्ला बचत संघमा आवद्ध		बागमती प्रदेशमा आवद्ध संस्था		नेपालसूचना आचढ	
				संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१.	काठमाडौं	२५११	२१११	८४	४०.९२	१२१	५.७३	११३५	५३.७७
२.	ललितपुर	७११	५३९	७६	७६.४२	२४४	३४.४	२४४	३४.४
३.	भक्तपुर	५३४	४७३	८९	८६.९१	१३	२.७४	२१४	४०.२४
४.	काभ्रेपलाञ्चोक	९०१	३४०	३७	३७.६३	५६	६.२१	१५८	१७.६५
५.	सिन्धुपाल्चोक	५०२	२७३	५४	५४.६७	३०	६.००	५५	११.००
६.	दोलखा	५२४	२५३	४८	४८.६६	२६	४.९६	५५	१०.५०
७.	रामेछाप	२५३	२१०	८३	८३.३६	२०	७.९०	५५	२१.७४
८.	सिन्धुली	२४८	१४४	५८	५८.४७	२०	८.०६	५५	२१.७४
९.	मकवानपुर	६५४	२५२	३९	३९.७४	३७	५.६६	५५	८.४४
१०.	चितवन	२८९	९१	३१	३१.१४	१२	४.१६	५५	१९.०६
११.	धादिङ	३०६	६५	२१	२१.६१	५	१.६३	१०	३.२६
१२.	नुवाकोट	५३	१५	२८	२८.३६	३	५.६६	५	९.४३
१३.	रसुवा	१०९१	४८७	४४	४४.९२	३	०.२७	४८४	४४.२४
जम्मा									

तीन तहमा संघहरू भए पनि अझै कुनै पनि संघमा आवद्ध नभएका ४४.०८ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू छन् ।

बागमती प्रदेश मित्रका सहकारीका तथ्याङ्कीय विवरण

बागमती प्रदेश सरकार, संस्कृति, पर्यटन तथा सहकारी मन्त्रालय नियमन क्षेत्र मित्रको सहकारीको अवस्था

क्र.स	जिल्ला	प्रदेश नियमन क्षेत्रमा पर्ने बचत तथा ऋण	सबै उदरगतको सहकारी संस्था	उजुरी परेका विभिन्न उदरगत अनुसार सहकारी		जम्मा
				बचत तथा ऋण	अन्य	
१.	काठमाडौं	९३२	१७२१	११८	५०	१७२
२.	ललितपुर	१८०	४७६	१८	१५	३३
३.	भक्तपुर	६६	१६९	१०	३	१६
४.	काभ्रेपलाञ्चोक	७९	५४	७	-	७
५.	सिन्धुपाल्चोक	८	२६	-	-	-
६.	दोलखा	४१	१५	-	-	-
७.	रामेछाप	२९	१०	१	-	१
८.	सिन्धुली	७	२५	-	-	-
९.	मकवानपुर	३२	७४	१	-	१
१०.	चितवन	६९	१२०	२	-	२
११.	धादिङ	४३	४६	-	-	-
१२.	नुवाकोट	२४	१४०	-	-	-
१३.	रसुवा	१२	७	-	-	-
जम्मा		१५४२	११७१	१५७	७२	९२३

बागमती प्रदेश सरकार नियमन क्षेत्रका कूल ३२३८ सहकारी संस्था मध्ये बागमती प्रदेश मित्र १५४२ वा ४७.६२ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू रहेको र ती मध्ये १५७ वटा वा १०.१८ प्रतिशत सहकारी संस्थाहरू विरुद्ध उजुरी दर्ता भएको देखिन्छ । तर उजुरीका कारण बचत फिर्ता मात्र नभई, बढी ब्याज लिएको, हर्जना लिएको, धितो फुकुवा नदिएको जस्ता विषयहरू पनि समावेश छन् ।

संघिय सहकारी विभाग नियमन क्षेत्र मित्रको सहकारीहरू र वर्तमानमा समस्यामा परेका सहकारीहरूको अवस्था

क्र.स	जिल्ला	संघिय नियमन क्षेत्र विभागा सहकारी	संघिय नियमन क्षेत्र विभागा सहकारी		उदरगत अनुसार सहकारी		जम्मा
			बचत तथा ऋण	अन्य	बचत तथा ऋण	अन्य	
१.	काठमाडौं	२०	६	१३	३९	१०	१३
२.	ललितपुर	२	७	११	२०	१	२
३.	भक्तपुर	-	१	५	६	-	-
४.	काभ्रेपलाञ्चोक	-	-	१	१	-	-
५.	सिन्धुपाल्चोक	-	-	-	-	-	-
६.	दोलखा	-	-	-	-	-	-
७.	रामेछाप	-	-	-	-	-	-
८.	सिन्धुली	-	-	-	-	-	-
९.	मकवानपुर	-	१	१	२	-	-
१०.	चितवन	-	-	-	-	-	-
११.	धादिङ	-	-	-	-	-	-
१२.	नुवाकोट	-	-	-	-	-	-
१३.	रसुवा	-	-	-	-	-	-
जम्मा		३२	१५	३१	६८	११	१६

श्रोत : सहकारी विभाग, बागेश्वर, काठमाडौं

संघिय नियमन क्षेत्रका कूल १२५ सहकारी संस्था मध्ये बागमती प्रदेश मित्र ६८ वटा सहकारी संस्था मध्ये बचत तथा ऋणका २२ वटा रहेकोमा ११ वटा समस्याग्रस्त घोषणा भएको देखिन्छ ।

सहकारीका वर्तमान समस्याका कारणहरू

सहकारीका वर्तमान समस्याका कारणहरू

आन्तरिक कारण :

- नीजि व्यवसाय सरह (आफ्नै परिवारलाई अध्यक्ष, व्यवस्थापक, पदाधिकारी बनाउने, निजी सम्पत्ति जोड्ने उद्देश्यले नगद अपचलन गर्ने) गरी सहकारी संस्था सञ्चालन गर्नु,
- पर्स अतुंगमन प्रणालीलाई अगिकार नगर्नु,
- सदस्यको बचतलाई गैर सहकारी कृयाकलापहरू (घरजग्गा, अपार्टमेन्ट, शेयर कारोबार, दिर्घकालिन परियोजनाहरू) मा लगानी गर्नु

सहकारीका वर्तमान समस्याका कारणहरू

आन्तरिक कारण :

- असुरक्षित (भनसुनका आधारमा, पहुँचका आधारमा, स्वार्थ मिलेको आधारमा, बिना धितो, कच्चा धितो) को आधारमा ऋण लगानी गर्नु
- अन्तर सहकारी कारोबार गर्नु,
- एकै समयमा धेरै बचतकर्ताले एकै पटक बचत फिर्ता माग्नु,
- केही सहकारी संस्थाहरू खरिदबिक्री हुनु,
- कानुनी व्यवस्थाको पालना नगर्नु,

सहकारीका वर्तमान समस्याका कारणहरू

बाह्य कारण

- अन्धाधुन्ध आवश्यकता भन्दा बढी दर्ता हुनु,
- सक्षमता र आवश्यकताको सामान्य अवस्था पनि नहेरी कार्यक्षेत्र विस्तारलाई स्वीकृति दिनु,
- कमजोर नियमन प्रणाली,
- सबैले स्वीकार गर्ने बाह्य लेखा परीक्षण प्रणाली कर्मकाण्डी मात्र हुनु,

सहकारीका वर्तमान समस्याका कारणहरू

बाह्य कारण

- राज्यले कानून कार्यान्वयन (बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष, कर्जा सूचना केन्द्र, कर्जा असुली न्यायधिकरण, स्थिरीकरण कोषको स्थापना) मा आनाकानी गर्नु,
- गलत गर्नेलाई राजनीतिक संरक्षण हुनु,
- गलत नियतले सञ्चालन गरेका सहकारीका सञ्चालक कर्मचारीलाई सिध्र कारबाही गरी उनीहरूको सम्पत्ति बिक्री गरी फिर्ता गर्ने प्रकृत्यालाई छरितो बनाउन नसक्नु,

यीनै समस्या समाधानका लागि

सहकार्य, एकता र विश्वास
Cooperation, solidarity and trust

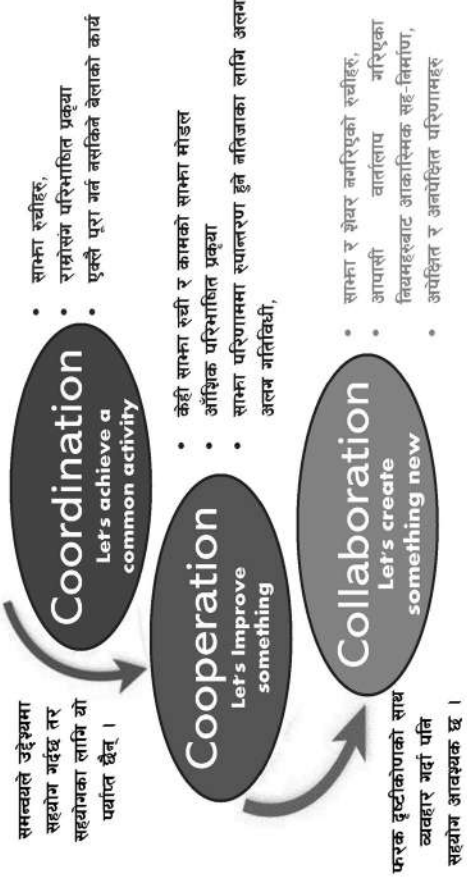

सहकारी सञ्जाल बीच सहकार्य

सगैँ काम गर्नुका भिन्न तरिका

The different kinds of working together

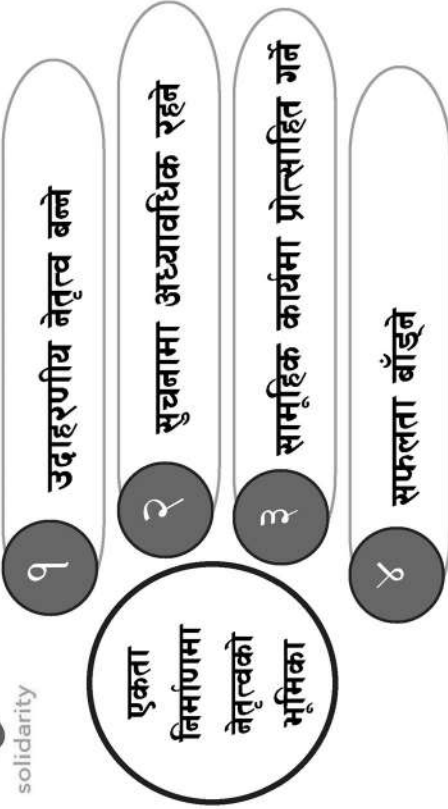

सहकारी सञ्जालको सहकार्यका विधी

- सञ्जालहरूको कामको वर्गिकरण आफैले गर्नु पर्दछ ।
- बचत तथा ऋण सहकारीहरूको सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन अभियानले संयुक्त स्वामित्वमा जारी गरी सबैले पालना गर्ने कुराको सुनिश्चितता कायम गर्नु पर्दछ ।
- न्यून पूँजी भएका, दक्ष जनशक्ति नभएका र सञ्चालन क्षमता नभएका संघसंस्थाहरूको प्रवर्द्धनका लागि सक्षमले सहयोग गर्ने नीतिको विकास गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।
- अभियानमा आवद्ध संकटग्रस्त र संकट उन्मुख सहकारी संस्थाहरूको अवस्था विश्लेषण गरी उनीहरूको अवस्था परिवर्तन गर्न गुरु योजना बनाई संघहरूले आफ्नो भूमिका केन्द्रित गर्नु पर्दछ ।

सहकारी सञ्जालको सहकार्यका विधी

- अभियानमा आवद्ध भएका सहकारी संस्थाहरू कुनै पनि बेला संकटमा आउन नदिनका लागि संघहरूले खेल्नु पर्ने भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।
- मुनाफा वा लाभको लागि नभई हित प्रवर्द्धन, सदस्य सुरक्षा र अभियानको छवि निर्माणका विषयमा सहकार्य गर्नु पर्दछ ।
- सहकारीका सदस्यमैत्री कानुनी वातावरण निर्माणमा सहकार्य गर्नु पर्दछ ।
- अर्काको अस्तित्व स्वीकार गर्ने संस्कारको विकास गर्नु पर्दछ जसका लागि सहअस्तित्व रहने गरी मात्र सहकार्य गर्नु पर्दछ ।
- सहकार्यको ढाँचा र कार्यप्रकृया सर्वस्वीकार्य हुनु पर्दछ ।

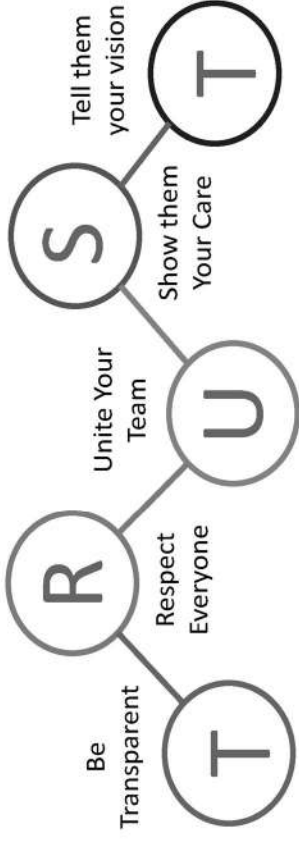
सहकारी सञ्जालको एकता कायम राख्न नेतृत्वले सोच्नु

पर्ने कुराहरू

- आफु केन्द्रित नभई आम सदस्य केन्द्रित उद्देश्यमा काम गर्ने,
- साभा मुद्दा, सहकारीका साभा सवालका विषयमा विचार नमिल्संग पनि ऐक्यवद्धता कायम गर्ने,
- सामूहिकतामा विश्वास गर्ने, बोली र व्यवहार एकै बनाउने,
- लक्ष्य प्राप्ती नभएसम्म आफ्नो कारण एकता भंग हुन नदिन प्रतिवद्ध हुने,
- एकताका लागि संघसंस्था वा सदस्यलाई हानी नोकशानी नहुने अवस्थामा आफ्ना अडानहरू त्याग्नु परेमा त्यागन तयार हुने,

5 STEPS FOR BUILDING TRUST

संकटको समयमा विश्वास आर्जन गर्ने उपायहरू :

- विस्तृत सही र पूर्ण रूपमा कार्यविवरणहरू प्रस्तुत गर्ने,
- आर्थिक कृत्याकलापहरूमा सिधा र खुल्ला रहने,
- नियामक, सरोकारवाला र सदस्यहरूसँग खुल्ला रहने,
- बारम्बार सूचना आदानप्रदान गर्ने
- खुलापन र इमान्दारिता कायम राख्ने

Be
Transparent

T

- सुन्ने र उपस्थित हुने,
- अरुको भावनाको बारेमा सोच्ने,
- अरुलाई स्वीकार गर्ने र धन्यवाद दिने
- गल्तीहरूलाई दयाभाव सहित सम्बोधन गर्ने,
- मन परेको आधारमा नभई सत्यको आधारमा निर्णय लिने,
- भौतिक, समाजिक र साँस्कृतिक सीमाहरूको सम्मान गर्ने,
- बाच्ने र बाँच्न दिने

R

Respect
Everyone

S

Show them
Your Care

- कसैलाई यो गर नभन्ने (स्मरण गर्ने: ठूलो स्वरले भन्दा कामले बढी आवाज दिन्छ)
- लडाईं भन्दा तर्क बलियो हो,
- आफ्नो गल्तीमा माफी माग्ने,
- अरुले नसोचेको केही गर्ने,
- अनुभव, नतिजा र समस्या बाँड्ने
- अर्काको प्रशंसा गर्ने,

- आफूले आफैँलाई सोच्ने,
- अरुलाई सुन्ने र निर्णय लिने,
- लक्ष्य निर्धारण गर्ने,
- विश्वास प्रदर्शन गर्ने
- सञ्चारका लागि उत्प्रेरित गर्ने,
- सबैलाई आन्तरिक व्यवस्थापन मा समावेश गर्ने,

Unite Your
Team

U

संकटको समयमा विश्वास आर्जन गर्ने उपायहरू :

- सदस्यहरूलाई संस्थाको वर्तमान अवस्था र समग्र वित्तीय क्षेत्रको अवस्थाको विषयमा निरन्तर जानकारी प्रदान गर्ने,
- सदस्यहरूलाई नियमित तालिमहरू (क्षमता विकास, सीप विकास) सञ्चालन गर्ने,
- सहकारी नेतृत्वले उच्च नैतिकता प्रदर्शन गर्ने,
- सहकारीले गर्ने सबै कारोबार विधी प्रकृया र कानून सम्बन्धित हुन्छ भन्ने अनुभूति हुने गरी कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्ने,
- सञ्जालमा आवद्ध भएका तर वर्तमानमा समस्यामा परेका र समस्या उन्मुख सहकारीहरूको समस्याको पहिचान गरी व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष जोडिएर सहयोग गर्ने,

Tell them
your vision

T

- आफ्नो विचार खुलस्त राख्ने,
- विचार र आफ्नो व्यवहार जाँच्ने,
- विचार लिन अरुलाई प्रोत्साहित गर्ने
- अरुलाई ध्यानपूर्वक सुन्ने,
- भिजनको मालिक आफूलाई नसम्झ्ने,
- आफ्नो भिजनको प्रकाशन गर्ने

संकटको समयमा विश्वास आर्जन गर्ने उपायहरू :

- सहकारी दर्शन, सिद्धान्त, मूल्य मान्यता र व्यवहार केन्द्रित कृयाकलापहरू सञ्चालनमा जोड दिने,
- सहकारी अभियान सामान्य लयमा नफर्कदासम्म कटौती गर्न मिल्ने सबै खाले खर्चहरू कटौती गर्दै जाने,
- संघसंस्थाको छवि निर्माणमा जोड दिने,
- अभियानको सशक्तिकरण गर्न प्रभाव परेको विषयवस्तुहरूमा समुदायसम्म सुसूचित गर्ने गरी छलफलको वातावरण निर्माण गर्ने,
- आम सदस्यहरूमा सहकारी संघसंस्थाहरू मिलेर कार्य गर्दैछन् छिट्टै नतिजा आउँछ भन्ने कुरामा आशाको सञ्चार गराउने कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्ने,

सहकारीका सुधारका लागि अभियानको अबको बाटो

सहकारीका सुधारका लागि अभियानको अबको बाटो

- कानुन बमोजिम ऋण वर्गिकरण गर्न, वर्गिकरण गरे अनुसार ऋण सुरक्षण व्यवस्था पूरा गर्न, सञ्चालक, व्यवस्थापक र कर्मचारीहरूबाट कुनै बदनियत भएको प्राप्त भएमा खुलासा गर्न र सम्बन्धित नियामक समक्ष उक्त कुराको जानकारी अनिवार्य दिनु पर्ने गरी लेखा परीक्षण गराउन अनिवार्य गर्नु पर्ने,
- कानुनमा भएका सबै व्यवस्थाहरू (कर्जा सूचना केन्द्र, कर्जा अशुली व्याधीकरण, बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष, दोश्रो तहको अनुगमन संयन्त्र, प्रवर्द्धन कोषको उपयोग) कार्यान्वयन गर्ने,
- तहगत संघहरूको जिम्मेवारी र भूमिका कानुनमा नै किटान गर्ने गरी कानुन संशोधनमा बहस पैरवी गर्ने,
- सरकारको तर्फबाट हुने अनुगमन प्रणाली समेतलाई आधारमालि संवस्वीकार्य स्तरीकरण कार्यक्रमको विकास गर्ने,

सहकारीका सुधारका लागि अभियानको अबको बाटो

- प्रत्येक बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू स्तरीकरण कार्यक्रममा अनिवार्य सहभागी हुनु पर्ने कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने,
- सहकारीको आवरणमा गलत गर्ने सहकारीका सञ्चालक तथा कर्मचारीलाई तत्काल कारबाही गर्न सरकारलाई सघाउने,
- सहकारीका निश्चित पद तथा जिम्मेवारीमा बहाल हुनका लागि तोकिएको पाठ्यक्रमको अध्ययनलाई अनिवार्य गर्न कानुन सुधार गर्न र पूर्वाधार निर्माण गर्न आवश्यक सहकार्य गर्ने,
- वित्तीय मापदण्ड बनाई सहकारी संस्थाहरूको वर्गिकरण गरी सिध्र सुधारको सामूहिक जिम्मेवारी लिने,

सहकारीका सुधारका लागि अभियानको अबको बाटो

- सञ्चालन सक्षमता नभएका सहकारी संस्थाहरूलाई सक्षम सहकारीसँग एकीकरणमा जोड दिने,
- सहकारी ऐनको दफा ६६ बमोजिम संघहरूबाट संयुक्त अनुगमन र सुधारका लागि भूमिका निर्वाह गर्ने,
- आन्तरिक सुशासन प्रवर्द्धन र कानुनी पालनामा संघहरूले उच्च नैतिकताको प्रदर्शन गर्ने,
- दर्ता भई क्रियाशिल नभएका, ३ वर्ष भन्दा बढी समय देखि लेखा परीक्षण र साधारण सभा नगरेका सहकारी संस्थाहरूको विवरण तयार गरी खारेजी वा एकीकरणका लागि सिफारिस र समन्वय गर्ने,

बाटो बिराएकाहरूलाई सही मार्गमा ल्याउने हाँसो सामूहिक ढायित्व हो, बहस गरौं, विचार विमर्श गरौं, छलफल गरौं, जिम्मेवारी उठाऔं । विश्वास जगाऔं ।

निष्कर्ष :

प्रदेशस्तरीय यो साकोस समितले सहकारी अभियानको गुमेको छविलाई फिर्ता ल्याउने संकल्प उठाउने छ । गलत गर्नेलाई दण्ड र राम्रो गर्नेलाई प्रोत्साहन गर्दै सबै सहकारीले गलत गर्दैनन्, गलत नगर्नेले अपठ्यारो परिस्थितिमा पनि सदस्यहरूलाई सेवा प्रवाह सुनिश्चितता गर्न सक्दछन् भन्ने तथ्यलाई समितले स्थापित गर्नेछ । राम्रो गर्नका लागि अभियान हो । बिगान, भत्काउन, सिध्याउन अभियानले काम गर्दैन भन्ने कुराको उजागर गर्दै अभियान बीचको दुरी कम गराउदै व्यवस्थित र सुरक्षित अभियान निर्माणमा समित कोशेढुंगाको रूपमा स्थापित हुने छ भन्ने हामीले विश्वास लिएका छौं ।

धैर्यतापूर्वक सुनिश्चिनु भएकोमा
हादिक धन्यवाद ।

श्री जोपीनाथ मैनाली

व्यक्तिगत विवरण

- जन्मस्थान : कानपुर १, कानपुर, (हाल नमोबुद्ध नगरपालिका ५) काभ्रेपलाञ्चोक ।
 बृत्ति : निजामती सेवा (नेपाल सरकारको पूर्व सचिव एवम् पूर्व महालेखा नियन्त्रक)
 सम्पर्क : ईमेल : mainaligopi@gmail.com, फोन : ९८४१७३१२१३

शैक्षिक योग्यता

- एम ए (अर्थशास्त्र), एमपीए (विकास), एमपीए (वित्त) वि एल, वि ए, वि वि ए, वि एड ।

विशेष अध्यय

- इन्टरनेशनल ट्याक्सेशन डिप्लोमा (जापान), फाइनेन्सियल मेनेजमेन्ट डिप्लोमा (नेदरल्याण्ड्स), फाइनेन्सियल पोलिसी एण्ड प्रोग्रामिङ (अन्तराष्ट्रिय मुद्रा कोष), एडुकेशनल कष्ट, फाइनेन्स एण्ड बजेटिङ (युनेस्को/आइआइएपी), ग्रीन ग्रोथ (युएनइस्क्याप/इन्भिको द.कारिया), इकोनोमिक एण्ड सोसियल पोलिसी (चीन), फ्युलिङ द फ्युचर (सिङ्गापुर) ।

गोष्ठि तथा सेमिनार

- विभिन्न मुलुकमा विकास तथा आर्थिक विषयमा ३० भन्दा बढी अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन, सेमिनार तथा गोष्ठिमा नेपालको प्रतिनिधित्व, सहभागिता । सहकारी सम्बन्धी चार दर्जन राष्ट्रिय, प्रादेशिक, क्षेत्रीय र जिल्लास्तरीय सम्मेलन/सेमिनारमा कार्यपत्र प्रस्तुत ।

प्रकाशित कति

- व्यवस्थापन तथा साहित्यका १३ कृति प्रकाशित ।
- विभिन्न पत्रिकामा समसामयिक तथा लेख रचना प्रकाशित ।

विमूषण, पुरस्कार तथा सम्मान:

- सुप्रबल जनसेवाश्री (२०७४), धुलिखेल सेवाश्री (२०७७), महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा पुरस्कार (२०७६), राष्ट्रिय प्रादेशिक प्रतिभा पुरस्कार (२०७७), साहित्य उद्वोधन पुरस्कार (२०७९), राष्ट्रसंघीय प्रणालीबाट विशेष सम्मान (२०१३), लायन्स क्लव अन्तराष्ट्रिय र लायन्स क्लव अफ काभ्रेबाट नागरिक सम्मान (२०७७), सुरभि साहित्य प्रतिष्ठान, काभ्रे सेवा समाज, मैनाली समाज नेपाल, नेफ्स्कुन, सिको साकोस, म्याग्दी सहकारी लगायत विभिन्न संस्थाबाट अभिनन्दन एवम् सम्मान ।

विशेष जिम्मेवारी

- जलवायु परिवर्तन बजेट निर्माण, विपद पछिको आवश्यकता आँकलन, दीगो विकास लक्ष्य, सबैको लागि दीगो उर्जा, संविधान जारी पछि पहिलो निर्वाचनको प्रशासनिक नेतृत्व, लेखा प्रणाली सुधार, आवधिक योजना निर्माण र नीति तर्जुमा ।

संलग्नता

- नेशनल पोलिसी इन्स्टिट्यूट (ग्लोबल नेटवर्क), पूर्व कर्मचारी सेवा परिषद्, नेपाल जन प्रशासन संघ, कामाद, ब्यूरो-८१ ।

अभ्यास : एशिया, युरोप, अष्ट्रेलिया र अफ्रिका महादेशका ३२ मुलुकहरू ।

हाल संलग्न : 'सहकारी क्षेत्र सुधार नीति' (नीति अध्ययन प्रतिष्ठान) ।

रुची : साहित्य सिर्जना, समसामयिक लेखन, विचार निर्माण, नीति विश्लेषण, अध्ययन, अध्यापन, समाज सेवा, भ्रमण ।

MR. CHANDRA PRASAD DHAKAL

PERSONAL DETAILS

Date of Birth	: 28 April 1967
Place of Birth	: Palpa, Deurali, Ribdikot-2, Lumbini Province
Current Address	: Kathmandu Metropolitan City-4, Dhumbarahi
Spouse	: Jyoti Dhakal
Children	:
Father's Name	: Homnath Dhakal
Mother's Name	: Late Dolkumari Dhakal
Contact	: chandradhakal49@gmail.com chandra_dhakal@hotmail.com admin@chandraprasaddhakal.com.np https://www.facebook.com/chandra.dhakal.3591

COOPERATIVE EXPERIENCE & INVOLVEMENT

- Chairperson of the Nepal Federation of Savings and Credit Cooperative Unions Ltd. (NEFSCUN)
- Past Senior Vice Chairperson, General Secretary, ASC Coordinator, and BOD Member of the NEFSCUN.
- Past Board of Director of the National Cooperative Federation of Nepal (NCF-Nepal)

ACADEMIC QUALIFICATION

Bachelor of Law (Advocate)

CRAFTS & COMPETENCIES

Leadership, Motivational & Oratory Skill, Teamwork, Crisis Handling, Networking

TRAININGS

- Leadership Bootcamp by ACCU
- Transformative Leadership Training
- Credit Union Directors' Competency Course (CUDCC)
- Institutional Development (ID)
- Board Capacity Enhancement Training

PASTIME

- Traveling, Networking and Reading

VISITS

- Study, exposure, training and participation visits to Bangladesh, India, South Korea, Taiwan, Indonesia, China, Kenya, Philippines, Thailand, Australia and almost all the districts at home.

कानून कार्यान्वयन र अभियान शुद्धीकरणका लागि संघहरूको

भूमिका, सहकारी एकीकरण र वर्गीकरण

(Merging, Classification and role of federations for sustainability of

COOP movement)

बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघद्वारा आयोजित प्रदेश साकोस समित २०८० मा प्रस्तुतिका लागि तयार पारिएको

डा. गोपीनाथ मैनाली

फागुण १६, २०८०

प्रस्तुती संरचना

- सहकारी समस्या र सामयिक सवाल
- सहकारी कानून कार्यान्वयनमा अलमलका कारण
- कानून कार्यान्वयनमा संघहरूको जवाफदेहिता
- सहकारी एकीकरणका संभावना, सिद्धान्त र चुनौती
- सहकारी दिगोपनका सूचक र सहकारी वर्गीकरण

सहकारी समस्याको संरचना

- सहकारीको व्यापक विस्तार (३१ हजार सहकारी आवश्यक हो ?)
- धेरै सहकारी संख्या, कमजोर नियमन,
- सहकारी कानून बुझाइ र परिपालनमा अलमल,
- सहकारी व्यवसायको प्रदर्शन प्रभाव (धेरै व्यक्ति सहकारीमा लाग्नु नराम्रो थिएन, तर त्यत्तिकै फाइदा हुने व्यवसाय सम्भियो),
- आन्तरिक सुशासनमा सञ्चालकहरूको निस्क्रियता,
- केही सञ्चालक सदस्य निस्क्रियता र संक्रमणको फाइदा लिन उद्यत,
- सहकारी संस्थाको नेतृत्व प्रभावशाली व्यक्तिको कब्जामा जानाले सामान्य संयन्त्रका नियमनमाथि रहने प्रवृत्ति

सहकारी समस्याको प्रवृत्ति

- कमजोर स्वनियमन,
- संस्थाभित्र सदस्य केन्द्रियताको अभाव,
- नियामकीय अलमल,
- घोषित नीति, मापदण्ड र प्रतिवेदनको कार्यान्वयनमा कमजोरी,
- साकोस बुझाइमा कमजोरी,
- गिर्दो विश्वास,
- सहकारी संघहरूको निस्क्रियता,
- आन्तरिक संयन्त्रको अप्रभावकारिता,
- लेखामान, सूचना पारदर्शिता, प्रतिवेदन प्रणालीको कमजोरी,
- अभियानबाट कमजोरीको ढाकछोप, आमसञ्चारबाट अति सूचना ।

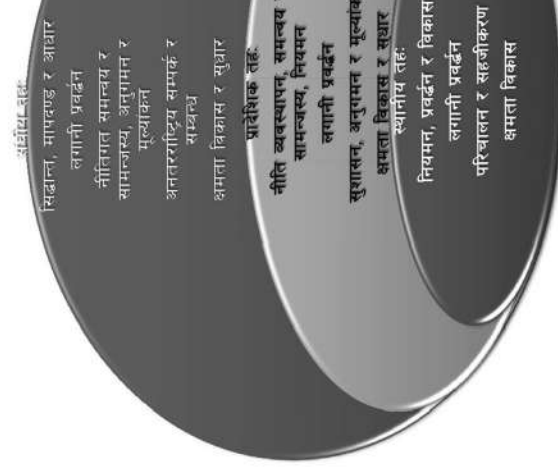
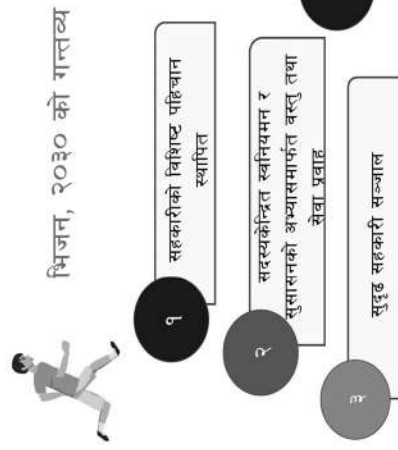
सहकारी समस्याका असर

- जनस्तरमा पुगेको अभियानको छवि खलन, विश्वासमा सड्केट
- सदस्य आफ्नै व्यवसायबाट विचल्लीमा पर्दा संस्थापित सामाजिक मूल्य प्रणाली धरापमा पर्ने
- स्थानीय आर्थिक संरचना र वित्तीय समावेशीकरणबाट अप्टेरोमा पर्ने
- वित्तीय सड्केटलाई आमन्त्रण हुने
- सरकार र समग्र शासकीय प्रणालीको प्रभावकारिता र विश्वासमा प्रश्न ।
- सहकारी क्षेत्रलाई संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गर्ने विषय संसदीय समितिमा प्रवेश ?

संवैधानिक आशय :

धारा ५० (३) निर्देशक सिद्धान्त (राज्यको आर्थिक उद्देश्य) : सार्वजनिक, निजी तथा सहकारी क्षेत्रको सहभागिता तथा विकासमार्फत उपलब्ध साधन स्रोतको अधिकतम परिचालनद्वारा..समाजवाद उन्मुख स्वतन्त्र र समृद्ध अर्थतन्त्रको विकास गर्ने । यसको लागि भूमिका विभाजन :

- अनुसूची ५ (संघको अधिकार) : सहकारी नियमन (२८, वित्तीय शीर्षक)
- अनुसूची ६ (प्रदेशको अधिकार) : सहकारी संस्था (२, आर्थिक र वित्तीय क्षेत्र)
- अनुसूची ७ (संघ र प्रदेशको साझा अधिकार) : सहकारी (७, साभेदारी र करार क्षेत्र)
- अनुसूची ८ (स्थानीय तहको अधिकार) : सहकारी संस्था (२, छुट्टै शीर्षक)
- अनुसूची ९ (संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार) : सहकारी (९, छुट्टै शीर्षक)
- धारा २३२ : तहगत सरकारको काममा सहकार्य र समन्वय ।

सहकारी कानून कार्यान्वयनमा देखिएको अलमल

- कानूनी र संवैधानिक अस्पष्टता,
- तहगत सरकारमा समान बोधको अभाव,
- कानून जारीपछि यसले आफै बाटो लिन्छ भन्ने सजिलो बुझाई,
- कानूनी प्रावधानहरूले द्विपिधाको आफूबुसी व्याख्या,
- सहकारी अभियानबाट केही प्रावधानहरूमा अग्रह (Reservation),
- कार्यान्वयनमा नियमकहरूको उदासिनता,
- कानूनी प्रावधानप्रति सरकारको निस्क्रियता,
- कानून कार्यान्वयनको समीक्षा तथा सहजीकरण नै भएन,
- नियामकमा संस्थागत सम्भना टुट्दै गयो,
- सहकारी संघहरूको निस्क्रियता र आग्रह,
- एउटा प्रावधान लागू नगर्दा नियमन नभएपछि अरु नगर्दा के फरक ? को बोध
- नियत नै खराब ।

नीति तथा कानूनको अभाव (Policy gap)

- ४७ कानून र प्रमुख आर्थिक नीति र सहकारी कानून तथा नीतिबीच तालमेल देखिदैन । सांकेतिक रूपमा केही उदाहरण :
- औद्योगिक प्रवृद्धन नीति तथा कानूनले सहकारीलाई संवोधन गर्दैन ।
- औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ ले सहकारीको मर्म समेट्दैन ।
- बाणिज्य नीतिले सहकारी व्यवसायलाई समेट्दैन ।
- सार्वजनिक निजी सोभेदारी नीति, २०७२ तथा सानिसा तथा लागनी ऐन २०७५ ले सहकारीलाई साभेदार पात्र मान्दैन ।
- मौद्रिक नीति तथा वित्तीय नीतिले सहकारीलाई समेट्ने गरेको छैन ।
- अन्य क्षेत्रगत नीतिले सहकारीको मर्मलाई समेट्दैनन् ।
- सहकारी सामुदायिक संस्थाका रूपमा लिइदैन ।
- सहकारी ऐनका प्रावधानहरू पनि संशोधनका पर्खाइमा छन ।

सहकारी संघहरूको जवाफदेहिता र भूमिका

- सहकारी संघको गठन :
 - जिल्ला विषयगत संघ (कम्तीमा ११ संस्थाबाट)
 - जिल्ला सहकारी संघ (१५ संस्था)
 - प्रदेश विषयगत सहकारी संघ (५ जिल्ला, २५ विषयगत संस्था)
 - प्रदेश सहकारी संघ (५ जिल्ला, ३० संस्था)
 - केन्द्रीय विषयगत संघ (२५ विषयगत वा बहुउद्देश्यीय संस्था)
 - राष्ट्रिय सहकारी महासंघ (५० प्रतिशतभन्दा बढी माथिका संघ, संस्था)
- सहकारी मूल्य, सिद्धान्त अन्तर्गत रही सहकारी क्षेत्रको शासन र प्रवृद्धनमा सहयोग गर्ने ।

सहकारी संघहरूको भूमिका र जवाफदेहिता

- सहकारीहरूकोसहकारीका रूपमा संघ,
- संस्थाबीच ऐक्यवद्धता विकास गर्न सहकारी संघहरूको गठन,
- आइसिएको छैठौँ सिद्धान्त सहकारीबीचको सहकार्य (स्थानीय-प्रदेश-राष्ट्रिय-अन्तराष्ट्रिय तहमा समेत) गर्न सहकारी संघको गठन हुने,
- सहकारी संघको इतिहासमा प्रारम्भिक सहकारी पसलहरूलाई थोक मूल्यमा मालवस्तु उपलब्ध गराउन सहकारी समाजबाट सहकारी संघ निर्माण भएको पाइन्छ, जसलाई त्यतिखेर wholesale society कर्भन्थ्यो,

सहकारी संघहरूको भूमिका र जवाफदेहिता

विशेषता

- उस्तै व्यवसाय गर्ने निर्धारित कार्यक्षेत्रमा संस्थाहरूबाट संघ गठन हुन्छन्
- आफूमा आवद्ध संस्थालाई संरक्षण, प्रवर्द्धन र दिशाबोध गरी अभिभावकत्व दिन संघ क्रियाशील हुन्छन् ।
- संघले सदस्यहरूको प्रतिनिधि र नेतृत्व गर्दछ, दृष्टीको काम गर्छ ।
- संघ सहकारीको सहकारी भएकाले व्यवसाय नगरी सदस्यहित प्रवर्द्धन र प्रतिनिधित्व गर्छ, व्यवसाय सञ्चालन गर्ने होइन । आफै आफ्ना सदस्यसंग प्रतिस्पर्धा गर्नु हुन्न, पहिलो तर्क । प्रवर्द्धन र प्रतिस्पर्धा साथै गर्न सकिन्छ, दोस्रो तर्क ।
- नेपालमा भने दोस्रो तर्कको अभ्यास छ । सदस्यहरूको प्रतिनिधित्व, व्यवसाय प्रवर्द्धन, सहजीकरण र पैरवीका साथ संघहरू आफै व्यवसाय पनि गर्दै आएका छन् ।

नेपाल कानूनमा सहकारी संघ

- जिल्ला विषयगत सहकारी संघ: सहकारी व्यवसायको विकास, प्रवर्द्धन र बजारीकरण गर्ने कम्तीमा एघार संस्था आपसमा मिली गठन हुने (दफा ४) ।
- जिल्ला सहकारी संघ: सहकारी व्यवसायको विकास, प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणमा टेवा पुऱ्याउन कम्तीमा १५ संस्था वा विषयगत संघ मिली गठन हुनसक्ने (दफा ५) ।
- प्रदेश विषयगत सहकारी संघ : सहकारी व्यवसायको विकास, प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणमा टेवा पुऱ्याउन कम्तीमा पाँच जिल्ला संघ वा २५ प्रारम्भिक संस्था वा विषयगत सहकारी संघ आपसमा मिली गठन हुने, (तर प्रदेशका ५० प्रतिशतभन्दा बढी जिल्ला विषयगत संघ समावेश भएको हुनुपर्ने) (दफा ६)
- प्रदेश सहकारी संघ : सहकारी व्यवसायको विकास, प्रवर्द्धन र बजारीकरणमा टेवा पुऱ्याउन कम्तीमा पाँच जिल्लाका एकतिस संस्थाहरू वा जिल्ला विषयगत संघहरू वा प्रदेश विषयगत संघहरू मिली गठन हुनसक्ने (तर प्रदेशका पचास प्रतिशतभन्दा बढी जिल्ला विषयगत संघहरू हुनुपर्ने) (दफा ७) ।

नेपाल कानूनमा सहकारी संघ

- केन्द्रीय विषयगत संघ : सहकारी व्यवसायको विकास, प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण लगायतका कार्यमा टेवा पुऱ्याउन कम्तीमा सातवटा जिल्लाका एकाउन्न विषयगत सहकारी संस्थाहरू वा विषयगत जिल्ला सहकारी संघहरू वा विषयगत प्रदेशका सहकारी संघहरू आपसमा मिलेर गठन हुनसक्ने (तर विषयगत जिल्ला सहकारी संघ वा विषयगत प्रदेश सहकारी संघका पचास प्रतिशतभन्दा बढी संघहरू समावेश भएको हुनुपर्ने) (दफा ८)
- विशिष्टीकृत सहकारी संघ: कम्तीमा पच्चिस बहुउद्देश्यीय वा विषयगत संस्थाहरू मिली ठूला लगानी चाहिने उत्पादन कार्य गर्ने वा सदस्यहरूको साभ्ना आवश्यकताका वस्तु सेवा परिपूर्ति गर्न गठन हुनसक्ने (दफा ९) ।
- राष्ट्रिय सहकारी महासंघ : सहकारीका मूल्य र सिद्धान्तहरूका आधारमा सहकारी सुशासन प्रवर्द्धन गर्न जिल्ला विषयगत संघ, जिल्ला सहकारी संघ, प्रदेश विषयगत संघ, प्रदेश सहकारी संघ, केन्द्रीय विषयगत संघ, विशिष्टीकृत संघका कम्तीमा ५० प्रतिशत समावेश भै गठन हुने (दफा १०) ।

सहकारी संघहरूको कार्यभूमिका

- सहकारी मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तको परिपालन गर्ने, गराउने,
- सदस्यहित प्रवर्द्धनका लागि नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,
- सहकारी क्षेत्र प्रवर्द्धनका लागि सरकारका निकायसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- सहकारी व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- शिक्षा, तालीम र व्यावसायिक सूचना प्रदान गर्ने गराउने,
- संस्था र संघहरूबीच पारस्परिक सहयोग अभिवृद्धि गर्ने, गराउने,
- अन्तराष्ट्रिय सहकारी अभियानमा आपसी सहयोग, समन्वय र सम्बन्ध विस्तार गर्ने,
- सहकारी क्षेत्रमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने, गराउने,
- विनियममा उल्लेखित कार्य गर्ने ।

सहकारी संघहरूको कार्यभूमिका

राष्ट्रिय सहकारी महासंघबाट २०६४ मा निर्धारित कार्यभूमिका :

- सहकारी मूल्य, सिद्धान्तलाई व्यवहारमा उतारी सहकारीलाई मर्यादित र आदर्श बनाउने,
- सहकारीमा आवद्ध सदस्यहरूको व्यक्तिगत र सामाजिक क्रियाकलाप मर्यादित र आदर्श बनाउने,
- संस्थाका क्रियाकलाप पारदर्शी, अनुशासित बनाइ सहकारी संस्कृतिको विकास गर्ने,
- सदस्य तथा पदाधिकारीको काम कारवाही उत्तरदायी र जवाफेही बनाउने,
- संघ संस्थाको व्यावसायिक कार्यमा सुधार ल्याउने ।

सहकारी संघहरूको भूमिका तथा जवाफदेहिताको अवस्था

- अनुगमन, सहजीकरण, क्षमता विकास, अध्ययन-अनुसन्धान मार्फत सहकारी भावना, मर्म, मूल्य र मान्यता संस्थागत गराउने कर्तव्यमा सीमित सक्रियता छ,
- सहकारी सिद्धान्त र कानून कार्यान्वयन गराउन संघहरू अपेक्षित भूमिकामा छैनन्,
- सहकारी व्यवसायको प्रवर्द्धनमा अध्ययन अनुसन्धान गरिएको छैन,
- संस्थालाई पारदर्शी बनेका छैनन्, समस्या उन्मुखता र सवलताको विश्लेषण छैन,
- सञ्चालक र सदस्यको सम्बन्धको पर्यवेक्षण गर्ने गरिएको छैन,
- प्रारम्भिक संस्था र सरकारबीचको सम्बन्ध सूत्र बन्न सकेका छैनन्,
- संघहरूले आफ्ना सदस्य संस्थाहरूको कार्यप्रणालीको सबलीकरण, व्यावसायिकता विकास र सुशासनका लागि अभिभावक, उत्प्रेरक, क्षमता विकासकर्ता, सुपरिवेक्षक, अनुगमनकर्ता, सहजकर्ता र समस्या समाधानकर्ताको भूमिका खेल्न सकेका छैनन्,
- संघहरूबीच नजानिदो प्रतिस्पर्धा पनि हुँकिँदै छ, केही संघहरूले उत्कृष्टता देखाएका,
- आफ्ना संस्थाहरूको समय सूचना व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन ।

सहकारी संघहरूले सामना गरेका समस्या

- अधिकांश संघहरू आन्तरिक क्षमता विस्तारमा समस्या
- विपणन संघहरूमा सम्बन्धित सहकारीहरूको आवद्धता स्वेच्छिक हो । संघमा आवद्ध गराएर सहकारी सुशासन कायम, व्यवसाय विस्तार र विभाग मन्त्रालयका निर्देशनहरू परिपालन गराउन जटिलता छ ।
- जिल्ला संघ, विपणन संघहरूमा आवद्ध हुनु अतिरिक्त भार हो भन्ने बुझाई छ । यस अवस्थामा सहकारी व्यवसायलाई सिद्धान्त र मूल्य अनुकूल बनाउन संघहरू सक्षम नहुनु स्वाभाविक हो ।
- वितीय स्रोतको अभाव धेरैजसो संघको साभ्ना समस्या हो । बैकल्पिक स्रोत परिचालनको उपाय पनि तत्काल देखिएको छैन ।
- प्रविधि अवलम्बन गरी स्वचालित अनुगमन पद्धति बसाउन प्राविधिक क्षमता कम छ ।
- संघहरू राजनीतिकरण पनि बढ्दै गएको आरोप छ । राजनीतिको Breeding ground बन्ने खतरा छ ।
- तहगत सरकारले सहकारीलाई प्राथमिकताको कार्यसूचीमा पारेका छैनन् ।

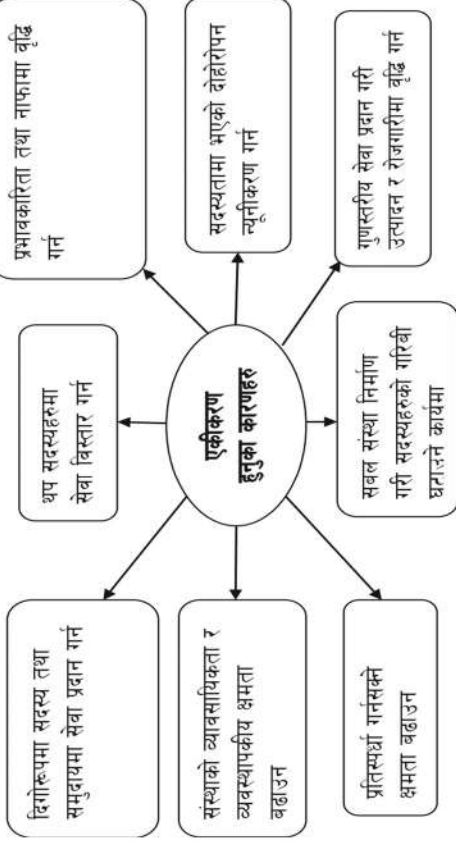
संघहरूको प्रभावकारिताका लागि आवश्यक कदम

- संघहरूको संख्या र कार्य पुनरावलोकन गर्न कानून शंसोधन र नीति परिमार्जन,
- वितीय स्रोतको अभाव पूरा गर्न आधार, मानक र सूत्र निर्धारण-गरी संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहबाट अनुदान प्रवाह,
- क्षमता विकास र प्रविधि उपयोगका लागि अन्तरिकाय सहकार्य, बाध्य सहायता परिचालन गर्न तालुक मन्त्रालयबाट सहजीकरण,
- महासंघले तालुक मन्त्रालयसंघको सहकार्यमा संघहरूको कार्यसम्पादन मूल्यांकनको प्रक्रिया बसाल्ने, उत्कृष्ट कार्यसम्पादन सूचकका आधारमा प्रोत्साहन गर्ने,
- राष्ट्रिय सहकारी महासंघले नियमिति रुपमा समकक्षी संघ (Peer associations) र निकायहरूसंग छलफल, विचार विमर्श गरी असल अभ्यासको आदान-प्रदान गर्ने, महासंघ समकक्षी पुनरावलोकनको मञ्चको रुपमा क्रिशील बन्ने
- सम्बद्ध विपणन संस्थालाई सम्बन्धित संघमा अनिवार्य सदस्य बन्न प्रोत्साहन गर्ने, त्यसपछि संस्थाहरूको आन्तरिक सुशासन, मूल्य सिद्धान्तको अभ्यास भए नभएको विषयमा सम्बन्धित संघहरूलाई जिम्मेवार बनाउने ।

संघहरूको प्रभावकारिताका लागि आवश्यक कदम

- सम्वद्ध संस्थाहरूको क्षमता विकास, सहकारी शिक्षा र कार्य सहजीकरणमा संघले नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- प्रत्येक सहकारी संघले आफ्ना सदस्यहरूको वार्षिक रुपमा कार्यसम्पादन स्तर (Performance rating) गरी जोखिम न्यूनीकरण र व्यावसायिकता प्रवर्द्धनमा गर्ने,
- विभाग र महासंघको संयुक्त सक्रियतामा चौमासिक रुपमा सहकारी समन्वय सञ्चालको Loose Forum लाई गतिशील बनाउने,
- संघहरूको स्वमूल्यांकन पद्धति बसाल्ने, आचार संहिता र कार्यविधि लागू गर्ने,
- संघहरू र नियामक, सरकारका तहहरूबीच सहकार्यको आधार निर्धारण (आन्तरिक सुशासन, शिक्षा, नियमन र सहजीकरण)
- नियामकको स्पेस पूरा गर्ने उपायको खोजी ।

सहकारी एकीकरण : किन एकीकरण

एकीकरणका सिद्धान्त

- कार्यक्षमताको सिद्धान्त (Theory of Efficiency) : सञ्चालन लागत घटाएर गुणस्तरीयता बढाउन Synergy benefit प्राप्त गर्न सकिन्छ ।
- एकाधिकारको सिद्धान्त (Theory of Monopoly) : व्यवसायको हिस्सा Capture गर्न एकीकरणले सहयोग गर्छ ।
- मूल्यांकन सिद्धान्त (Valuation theory) : व्यवसायलाई बजारभन्दा अघि नै आन्तरिक तवरमा सूचना प्राप्त गर्न सकिन्छ । यसले सहकारी व्यवसाय विस्तार गराउछ ।
- व्यावसायीकरणको सिद्धान्त (Empire building theory) : सञ्चालनक, व्यवस्थापकहरूको हित विस्तार र गुणात्मक कार्य गर्न संस्था ठूलो बनाउनुपर्छ ।
- एजेन्सी सिद्धान्त (Agency Theory) : सञ्चालक, उच्च व्यवस्थापकहरू सदस्यको हितभन्दा आफ्नै चाख बढाउन एकीकृत हुन्छन् ।
- कार्यप्रक्रियाको सिद्धान्त (Process theory) : गतिविधि विवेकपूर्ण निर्णय हुन्छ ।
- जोखिम बहन सिद्धान्त (Disturbance Theory) : बाह्य तनावहरू प्रशोचन गर्न सानाभन्दा ठूला संस्थाहरू सक्षम हुन्छन् ।
- आवश्यकताको सिद्धान्त (Necessity theory) : सिद्धान्तले होइन, आवश्यकताले एकीकरण गरिन्छ । परिवेशले नै एकीकरणको माग गर्दछ ।

नेपालमा संस्था-एकीकरणको कार्यसूची

- विस्तारको चरण पूरा गरेपछि गुणात्मकता ल्याउन संस्था एकीकरण गर्ने सोच । यो संगठन व्यवस्थापनको सिद्धान्त पनि हो ।
- आ व २०६१/६२ बाट बैंक तथा वित्तीय संस्था मर्जिड गर्ने नीति लिइयो ।
- मर्जिडका आधार :
 - कर्मचारी खर्च र कुल खर्चको अनुपात विश्लेषण,
 - नाफा नोक्सान अनुपात विश्लेषण,
 - कर्जा निक्षेप अनुपात विश्लेषण,
 - पूजी कोष अनुपात विश्लेषण,
 - औपत वार्षिक वृद्धिदर विश्लेषण,
 - व्यवसाय विस्तारको अवस्था ।

संस्था एकीकरण (मर्जिड) को उद्देश्य

- सदस्यको विश्वास विस्तार,
- संस्था छवि सुधार,
- बचत लगानी सुरक्षा,
- व्यवसायको विस्तार र विविधीकरण,
- कर्मचारी सन्तुष्टि र उत्साह बृद्धि,
- कार्यवातावरण सहजता,
- व्यावसायिक सुशासन ।

एकीकरण मर्जिड) को प्रवृत्तिगत प्रकार

● स्वतस्फूर्त एकीकरण :

- दोहोरो सदस्यता हटाउन,
- संस्थाको व्यावसायिक कृशलता बढाउन, प्रतिस्पर्धा बढाउन,
- कार्यक्षेत्र विस्तारका लागि,
- व्यावसायिक दिगोपनाका लागि,
- व्यवस्थापन लागत घटाउन ।

एकीकरण मर्जिड) को प्रवृत्तिगत प्रकार

● बाध्यत्वक एकीकरण :

- संस्थाहरु समस्यामा समस्याबाट उठाउन,
 - लगातार घाटामा परेको अवस्थामा,
 - संस्थाको पूजी, क्षमतामा भन्दा लाभांश वितरणमा संस्था उच्चत भएमा,
 - तरलता कम भै बचत फिर्ता गर्नसक्ने अवस्था नभएमा,
 - संस्थाको सम्पत्ती लगातार घट्दै गएमा,
 - नियमनकारी संस्थाको प्राथमिकताका कारण ।
- (नेपालमा २०७५ को सहकारी दिवस कार्यक्रममा सहकारी संख्या एक तिहाइमा झार्ने र उत्पादनशील सहकारी बनाइ सहकारीलाई सुशासन र समृद्धिको बाहक बनाउने विभागी मन्त्री, प्रमुख अतिथि र अभियानका तर्फबाट घोषणा)
- (सहकारीको पचिसवर्षे भिजनले पनि संख्या दश हजार बनाउने दृष्टिकोण राखेको)

एकीकरण (मर्जिड) सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

- (१) यस ऐनको अधिनमा रही दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाहरु आपसमा गाभी एकीकरण गर्न वा सहकारी संस्थाको भोगोलिक कार्यक्षेत्रका आधारमा दुई वा दुईभन्दा बढीमा विभाजन गर्न सकिने,
 - (२) उपदफा (१) बमोजिम एकीकरण वा विभाजन गर्दा सम्बन्धित संस्थाको कूल कायम रहेको सदस्य संख्याको बहुमतबाट निर्णय हुनुपर्नेछ ।
 - (३) उपदफा (२) बमोजिम एकीकरण वा विभाजन गर्दा कार्यविधि बनाउनु पर्नेछ ।
 - (४) एकीकरण वा विभाजनको कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
- (सहकारी ऐन, २०७४ को परिच्छेद १५, दफा ८७)

एकीकरण मर्जिड) को सम्बन्धी निर्देशिका २०७७

- नियामक निकायले मौजुदा संस्थाहरूको सांख्यिक पुनरावलोकन गर्ने,
- अधिकतम सस्था संख्या कायम गर्न सूचना प्रकाशन,
- विशेष (पिछडिएको) क्षेत्रमा संख्या कायम राख्ने,
- बचत ऋणको मुख्य कारोवार गर्न रोक लगाउने,
- संस्था सारी संख्या मिलान गर्न नहुने,
- नियामक निकायले सहजीकरण गर्ने,
- एकीकरणको प्रस्ताव तयारी गर्ने,
- एकीकरणका लागि शर्त राख्न नपाइने,
- एकीकरणको प्रस्ताव साधारण सभाबाट स्वीकृत हुने, निर्णको जानकारी गराउने,
- एकीकरण स्वीकृत गर्न संयुक्त साधारण सभा गर्ने,
- एकीकरणको नाम, दर्ता र सूचना दिने,
- हिंसाव मिलान गर्ने (संयुक्त ऋण, समायोजन)

एकीकरण मर्जिड) का चुनौती

- मर्जर म्यारिज जस्तै हो । विश्वासिलो आधार खडा गर्ने चुनौती छ । (सो आधार खडा नहुँदा रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिजिनको एकीकरण १३ वर्षबाट थाली)
- आन्तरिक अभ्यास र तयारीमा कुशलता चाहिन्छ,
- नाम र पहिचान मिलाउने चुनौती,
- नेतृत्वको प्रतिस्पर्धा, राजनीतिक हावी,
- ऋण, दायित्व, गुडविल, जनशक्ति व्यवस्थापनमा समस्या,
- एकीकरणपछिको हैसियत, पृष्ठभूमि, फैलावटको संवोधन,
- एकीकरणमा सरकारी प्रोत्साहन के ?
- एकीकरणमा समस्याको विस्तारभन्दा समाधनको क्षमता विस्तार कसरी निश्चित ?
- असल अभ्यासको आन्तरिकीकरणको चुनौती (नेदरल्याण्ड्सको एग्रीको तीन साना सहकारीको एकीकरणबाट बनेको । एउटाको धेरै जातु आलु उत्पादन गर्ने विशेषता, अर्कोको माटो व्यवस्थापन क्षमता र अर्कोको खेती गर्ने किसान) ।

सहकारी वर्गीकरण

आधार :

- सहकारी दिगोपनाका सूचक
- वित्तीय सूचक,
- व्यवस्थापकीय सूचक,
- सुशासन सूचक,
- Cooperative Performance Indicators को प्रचलन

साकोस सुपरिवेक्षण निर्देशिका, २०७७ अनुसार ..

PEARLS सापन प्रणाली :

- सुरक्षण (Protection)
- प्रभावकारी वित्तीय संरचना (Erective Financial structure)
- सम्पत्ति गुणस्तर (Asset quality)
- प्रतिफल लागत (Rate of return on cost)
- तरलता तथा वृद्धि संकेत (Liquidity and science of growth)

आन्तरिक सुशासन सूचक ...

आन्तरिक सुशासनका पक्षहरू : (प्रत्येक स्तम्भलाई २५ अंक दिने र कम्पोजिट अंकबाट सूचकांक बनाउने)

- संरचनागत
- व्यवस्थापकीय
- सन्तुलितपना
- जवाफदेहिता

सहकारी दिगोपना सूचकांक ...

- संस्थाको दिगोपना (चारै सूचकलाई अंक दिने र कम्पोजिट अंकका आधारमा दिगोपना निर्धारण गर्ने)
 - सुशासन रणनीति (३०)
 - सञ्चालक गुणस्तर (२०)
 - व्यवस्थापन सदस्य सरक्षा (२०)
 - वित्तीय उपलब्धि (३०)

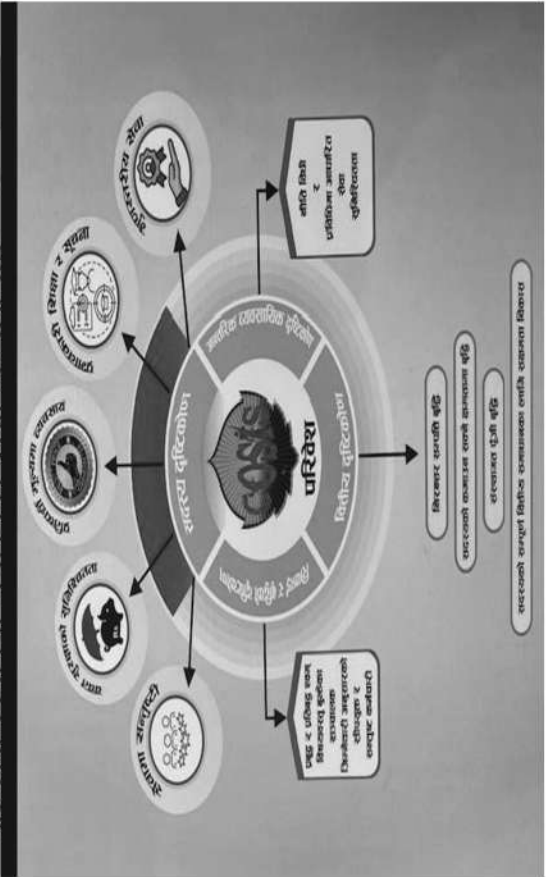
सहकारी सुशासनको कार्यसम्पादन सूचक चेकलिस्ट

कार्य/विषय	क्रियाकलाप	क्रियाकलापको स्तर
साधारण सभा	क) सूचना तयारी ख) कार्यक्रम सञ्चालन घ) निर्णय ङ) निर्णय प्रमाणीकरण च) निर्णयका जानकारी	✓ अति राम्रो ✓ राम्रो ✓ सामान्य ✓ न्यून
सदस्य सहभागिता	क) साधारण सभामा ख) समितिमा ग) अन्य कार्यमा	
सेवा परीक्षण	क) नियुक्ति ख) परीक्षण ग) प्रतिवेदन	

सहकारी सुशासनको कार्यसम्पादन सूचक चेकलिस्ट

नीति तथा रणनीति	क) रणनीति ख) नीति ग) योजना घ) क्रियाकलाप
कार्यसञ्चालन गुणस्तर	क) समय ख) सदस्य सन्तुष्टि ग) प्रयास घ) सहजीकरण, प्रतिवेदन
पारदर्शिता	क) निर्णयको जानकारी ख) कार्यक्रम प्रतिवेदन ग) उपलब्धि प्रकाशन
आन्तरिक नियन्त्रण	क) ख) ग) घ)

सहकारी दिगोपना वर्गीकरणको हाम्रो अभ्यास

सहकारी सुशासनको कार्यसम्पादन सूचक चेकलिस्ट

शास्य नियन्त्रण	क) संगठन व्यवस्थापन सर्वेक्षण ख) नियुक्ति ग) कार्यविवरण घ) कार्यसम्पादन व्यवस्थापन ड) तालीम तथा विकास
कर्मचारी व्यवस्थापन	

सहकारी दिगोपना वर्गीकरणको हाम्रो अभ्यास

क्र.सं	सूचक नाम	मानक	सूचक मानक	अधिकतम सूचक
1	Protection	२ बटा	६	२ बटा
2	Effective Financial Structure	४ बटा	२०	१ बटा
3	Assets Quality	२ बटा	६	१ बटा
4	Rate of return and cost	२ बटा	६	-
5	Liquidity	२ बटा	६	-
6	Stability of Growth	२ बटा	६	-
7	Know your member	४ बटा	१६	-
8	Assure quality services	७ बटा	२८	३ बटा
9	Internal commercialization	६ बटा	२४	१ बटा
10	Legitimacy, Social Responsibility & Sustainability	५ बटा	२०	१ बटा
11	Accountability, Transparency & good governance	५ बटा	२०	-
12	Shared Network affiliation & activation	३ बटा	१२	-
13	Human resource management	६ बटा	३२	१ बटा
	सम्मान	४३ बटा	१५२	१० बटा

सहकारी वर्गीकरण सूचकाङ्कका आधारमा तीन समूहमा वर्गीकरण गर्न सकिन्छ :

- व्यावसायिक रुपमा सबल सहकारी,
 - व्यावसायिक सबलता तर्फ उन्मुख सहकारी,
 - व्यावसायिक रुपमा जोखिम उन्मुख वा संकटापन्न सहकारी
- = सूचकाङ्कका आधारमा सुधार, शिक्षा र सबलीकरणको रणनीति लिनु पर्दछ ।
- यस प्रकारको वर्गीकरण आवयकता अनुरूप संघहरु र नियामकले गर्ने र आन्तरिक रुपमा मात्र उपयोग गर्ने ।

सहभागिताका लागि हार्दिक धन्यवाद

श्री मुक्तिनाथ सापकोटा

व्यक्तिगत विवरण

- ठेगाना : बागमती प्रदेश, ललितपुर जिल्ला, बागमती गाउँपालिका, वडा नं. ३, भट्टेडाँडा, भैसे
हाल ललितपुर म.न.पा. वडा नं. २३ धापाखेल
- जन्म मिति : २०३०।०५।३०
- बाबुको नाम : बेदनाथ साकोटा (स्व.)
- आमाको नाम : अम्बीका सापकोटा

शिक्षा

- विद्यालय तह श्री भानु प्रावि भैसे.र महाकाली देवी मा.वि. भट्टेडाँडा
- आ.इ. कम र वि कम. पाटन संयुक्त क्याम्पस पाटनढोका ललितपुर,
- एम.बि.ए. नेपाल कमर्श क्याम्पस, मिनभवन काठमाडौं
- एम.फिल टि.यु., व्यवस्थापन केन्द्रिय विभाग
- आइ एम एफ, फेडरल रिजर्भ अमेरिका, रिजर्भ बैंक अफ इन्डिया, सियासन सेन्टर र अन्य देशका केन्द्रिय बैंकहरुबाट तालिम प्राप्त

अनुभव

- नेपाल राष्ट्र बैंक २७ वर्ष, हाल निर्देशक एवं सञ्चालक समितिको सचिव,
- नेपाल राष्ट्र बैंक नियमन, सुपरिवेक्षण, बैंकर्स प्रशिक्षण केन्द्र, नेपालगञ्ज कार्यालय लगायतमा कार्य गरेको अनुभव,
- विभिन्न कलेजहरुमा व्यवस्थापन, संस्थागत सुशासन, मानव संसाधन विषयमा प्राध्यापनको अनुभव, नेशनल बैंकिङ्ग इन्स्टिट्यूट लगायतमा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिमको स्रोत व्यक्ति

रुची : अध्ययन अध्यापन, भ्रमण, सामाजिक सेवा

बिदेश भ्रमण

- भारत, थाइल्याण्ड, सिंगापुर, फिलिपिन्स, नेदरल्याण्ड, फ्रान्स, इटाली, जर्मनी, युनाइटेड अरब इमिरेटस्, श्रीलंका, संयुक्त राज्य अमेरिका, इरान, कतार

प्रकाशित कृतिहरू : प्रिन्सिपल अफ मेनेजमेण्ट (सह लेखन)

अन्य केहि मए : सके सहयोग गर्ने नसके असहयोग नगर्ने, सकारात्मक सोचाई

श्री काशीराज दाहाल

व्यक्तिगत विवरण

अध्यक्ष, सहकारी व्यवस्थापन समिति, नेपाल सरकार

अनुभव :

- पूर्व सचिव, नेपाल सरकार
- अध्यक्ष, प्रशासन सुधार आयोग
- अध्यक्ष, प्रशासकीय अदालत
- प्राध्यापन, त्रिभुवन विश्वविद्यालय अर्न्तगतका विभिन्न क्याम्पस
- अध्यक्ष/संयोजक, विभिन्न आयोग/समिति

पुस्तक

- एक दर्जन भन्दा बढी पुस्तक लेखन, विभिन्न जर्नलमा अनुसन्धानात्मक लेखहरू प्रकाशन

मान/सम्मान :

- उज्ज्वल कीर्तिमय राष्ट्रदीप लगायत विभिन्न विभूषण पदक, पुरस्कार तथा सम्मान प्राप्त

MR. KEDAR PRASAD KOIRALA

PERSONAL DETAILS

Date of Birth	: 7th Oct. 1970
Place of Birth	: Namobuddha-5, Kot Timal, Kavre Nepal
Nationality	: Nepali
Language	: Nepali, English & Hindi
Address	: Office: Star Law Firm, Putalisadak Chowk Kathmandu-31, Nepal. Telephone: Office-4223620, 455576 Cell.: 9851093869 email: koiralakdr@yahoo.com

ACADEMIC QUALIFICATION

LL.M. (Business and International Trade Law)

TRAININGS

- Participant, a week Basic Legal skills Training program, organized by NBA and college of law England, 1996.
- Participant, four weeks Diplomacy Training Program Organized by New South Wales University Faculty of Law Sydney, AUSTRALIA held in Bangkok Thammasat University, January 1995.
- participant, A week Seminar of "Human Rights Law in South Asia.: "Organized by National Law School of India University, Banglore Oct.1995.

ACADEMIC ACTIVITIES

- Human rights Advocates in Kavre district.
- Organizer of more than hundred training programs, Talk programs, Workshop seminar about Law and constitution, Women, Environment, Human Rights, Corporate governance, Banking law, Insurance law, Corporate Management including Business law (in district level and national level.)
- Thesis submitted in B.L. "The Needs and Importance of Bonded Labor (Eradication) Act in Nepal."
- Thesis submitted in LLM " Claim Settlement Procedure of Motor Insurance in Nepal."

SOCIAL AND ACADEMIC AFFILIATION

- Chairman, Human Rights and Environmental Educational Center (HUREC) Kavre, 1993-2003
- Executive Member, Nepal Bar Association, Appeal Court Unit, Patan Lalitpur 1996-1998.
- Member, Amnesty International, Group forty-three.
- Vice-President National Election Observation Committee Kavre Branch, 1991
- Secretary, Rural Eco-Socio development Association, Nepal. 1990
- Adviser, Social organization co-ordination committee Kavre. 1995

- g. Treasurer, Nepal Bar Association, Appeal Court Unit, Patan, Lalitpur, 2000-2002.
- h. Member, Environmental Law Committee of Nepal Bar Association, 2002-2004.
- i. Life Member, Nepal Red Cross Society.
- j. Member-Secretary, Revenue Law Committee, NBA2006-2009.
- k. Central Executive Member, Nepal Bar Association, 2013-2016.
- l. Secretary, Kaanoon Mitra Samaj, 2014-2018

PUBLICATION

- a. Editor, CHETANA Yearly, 1993.
- b. Writer Editor, "Legal Education Series of Nepal", Published by INSEC 2000.
- c. Editorial Board member, "Just Voice" Periodical Publication of Appeal Court Bar Association, Patan, 2002.
- d. Writer, "Women Participation in good governance" published by INSEC 2003.
- e. Writer Editor "MAANAV ADHIKAR SACHETANMALA" published by INSEC (Eighth edition).
- f. More than three dozen analytical research article about Law, Human Rights, Social Condition of Women, Local Self Governance, Banking, Insurance, Trade, Corporate Management, Corporate good governance, Financial issues in Constitution, business law etc. in Nepali +English Journal.

MS. DIBYASWORY (DIBYA) DALI

Founder, Managing Director

Tahachal Kathmandu, Nepal

Tel: 977-1-5903472

Mail: digitalage@ntc.net.np & dibya.dali@digitalagenepal.com

Website: digitalagenepal.com

PROFESSIONAL EXPERIENCE

August 2015 & onward: Sole Founder/Business Owner and Managing Director of Digital Age Nepal Pvt. Ltd. Digital Age Nepal is a software development house which was established with a vision to develop innovative and dynamic solutions for emerging problems. Today, Digital Age Nepal caters to financial institutions and insurance companies and their case by case needs in Nepal. Digital Age Nepal also looks forward to expand the horizons and touch the lives of many more individuals in an attempt to make a change in society in the near future. Our in-house developed solution 'CPFDS' is the pioneer solution in terms of KYC and Anti Money Laundering Solution. Digital Age Nepal Incorporated by Dibyswory Dibya Dali is;

- ICT Award Winner 2020.
- Rewarded as "Highway to 100 Unicorns" by Microsoft
- Rewarded with "Microsoft Founder's Hub"
- One of the winners of CNIYEF Nepal Startup Fest 2022
- Member of CNI – "Make in Nepal", ICT Committee
- Founder of women in Information Technology (Non-For-Profit Organization)
- Rewarded with – Inspiring Woman-Led Startup of the Year 2023

Our solutions are being catered at 40+ organizations, which includes Financial Institutes, Insurance capital Merchants Institutions. Recently we have been able to extend our solution service to MCB Bank Myanmar.

- 2014 Aug-2015 July: Managing Director of M/s General Technologies and Network Solutions Pvt. Ltd., Kantipath

M/s General Technologies and Network Solution is an IT organization that serves in IT hardware and Solutions.

- 1998-2013- CAS Trading House Pvt. Ltd.
- Started career as Asst. Sales Executive and Ended as a Sales Manager.

PARTICIPATION

- 2013- Participated in Microsoft Partner Summit in USA
- Additional Services with the motive to giving back to the Society
- Founder and General Secretary of Women in Information Technology
- Organized Different ICT Programs to motivate and empower Women, Motivator and mentor to Girl Child

ADDITINAL SERVICES

- Past Executive Member of CAN/WIT (Women in IT)
- Member of CNI
- Served in urban and many rural areas in terms to ICT awareness program.
- Life member of Nepal AOTS Alumni Society (NAAS)

ACADEMIC EDUCATION

- Bachelor in Business Management from TU, 1998

सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण : भावी
जोखिम र कार्यान्वयन रणनीति

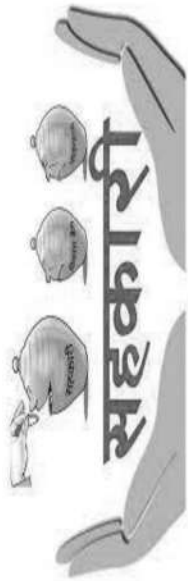
Mukti Sapkota
NRB

प्रस्तुतिको रुपरेखा

- सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयनको औचित्य र आवश्यकता
- ऐन कार्यान्वयन गर्ने कानूनी प्रावधान
- कानून पालना नगर्दा हुने सम्भावित आनी नोक्सानी
- नोक्सानीबाट प्रभाव पर्ने ब्यक्तिहरु
- सम्पत्ति शुद्धिकरण कार्यान्वयन नगर्दा सहकारी अभियानमा पर्ने प्रभाव
- सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयन राज्यलाई पर्ने प्रभाव

Mukti Sapkota
NRB

केहि तथ्यगत प्रश्नहरु

- के हामी आफ्नो पूरै सम्पत्तिको स्रोत देखाउन सक्षम छौं ?
- के हामीले सम्पत्ति खरीद विक्री गर्दा पूरै कर तिर्ने गरेका छौं ?
- के हामीले कुनै सम्पत्ति भाडामा लिंदा वा दिंदा कर तिरेका छौं ?
- के हामी आफूले गरेको पूरै खर्चको विवरण पेश गर्न सक्छौं ?

Introduction

- Laundering – Cleaning
- Money Laundering – Cleaning on money
- Asset Laundering – Cleaning on assets
- मनी लाउन्डरिङ्ग = सम्पत्ति शुद्धिकरण

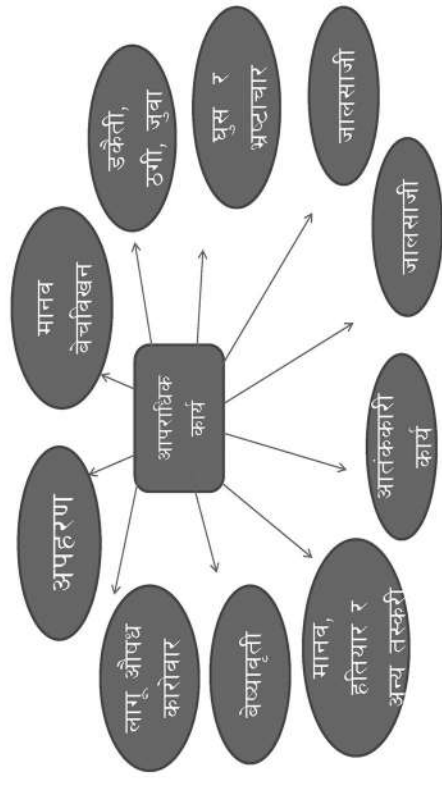
Money laundering

“Any financial transaction which generates an asset or a value as the result of an illegal act.”

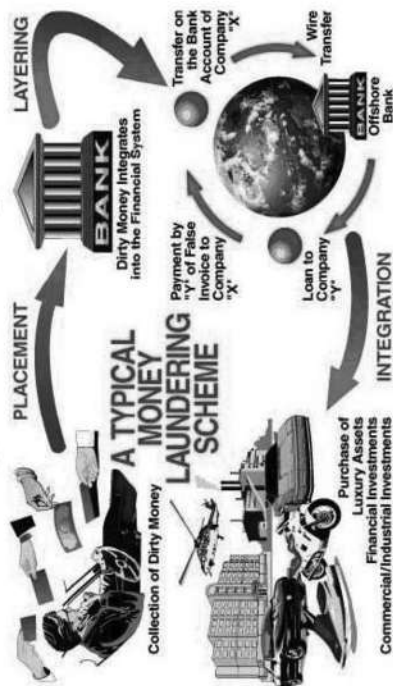
सम्पत्ति शुद्धिकरण

- गैरकानूनी तरीकाबाट आर्जन गरेको सम्पत्तिलाई चोख्याउने कार्य नै सम्पत्ति शुद्धिकरण हो ।
- कालो धन तथा कर छलेर कमाएको सम्पत्तिलाई सेतो धन बनाउने कार्य पनि सम्पत्ति शुद्धिकरण हो ।
- अरुको सम्पत्तिलाई कुनै पनि प्रकारले आफ्नो बनाई चोख्याउने कार्य पनि सम्पत्ति शुद्धिकरण हो ।
- अवैधानिक कार्यबाट प्राप्त सम्पत्ति र तत्पश्चात वृद्धि भएको सबै सम्पत्तिलाई पनि शुद्धिकरण भएको मानिन्छ ।

सामान्यतया निम्न तरीकाबाट प्राप्त आयलाई वैधानिक बनाउने वा चोख्याउने कार्य सम्पत्ति शुद्धिकरण मानिन्छ ।

Three Stages of Money Laundering

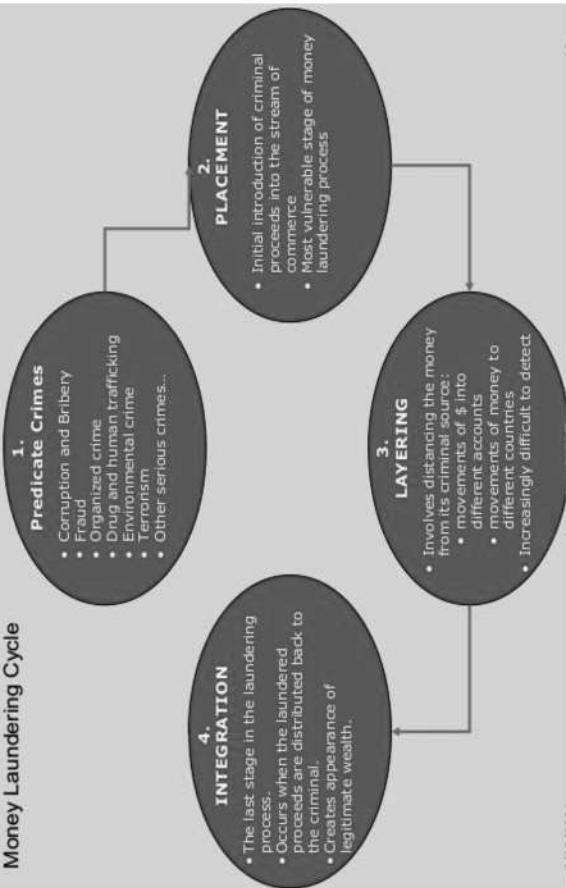

Source: UNODC - UN Office on Drugs and Crime :
The Money Laundering Cycle

<http://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/laundrycycle.html>

Newcastle Business School

Money Laundering Cycle

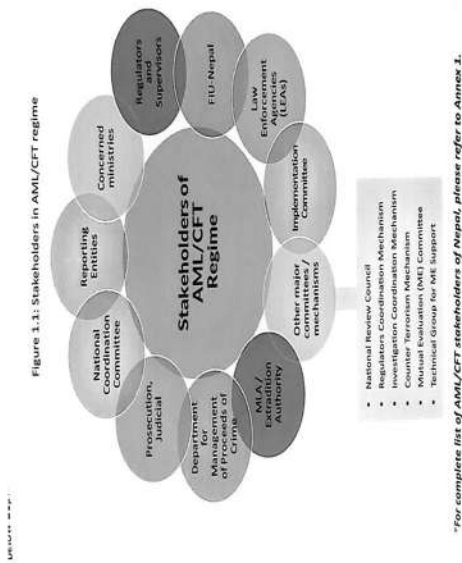
AML/CFT International other related agencies

- UN
- IMF
- World Bank
- BIS
- Regional Development Banks
- Regional Bodies like SAARC, EU
- Egmont Group
- International Association of Insurance Supervisor
- International Organization of Security Commissioner.

AML/CFT International Arrangements

- Other Wings of FATF;
- Steering Committee
- International Cooperation Review Group (ICRG)
- Evaluation & Compliance Group (ECG)
- Policy Development Group (PDG)
- Risks, Trends & Methods Group (RTMG)
- Global Networking Coordination Group (GNCG)

Stakeholders in AML/CFT regime

*For complete list of AML/CFT stakeholders of Nepal, please refer to Annex 1.

AML/CFT International Standards

There are 40 Recommendation (Grouping)

- ❖ AML/CFT policies & national coordination (1-2)
- ❖ Money Laundering offense(3-4)
- ❖ TF Offense (5-8)
- ❖ CDD & record keeping (10-11)
- ❖ Specific Customer PEPs and activities (12-16)
- ❖ Third Party (17-18)
- ❖ High risk countries (19)
- ❖ STR (20)
- ❖ Beneficial ownership (24-25)
- ❖ Regulation & Supervision (26-28)
- ❖ FIU (29)
- ❖ Investigation (30-31)
- ❖ International Cooperation (36-40)

FATF Special Recommendations on Terrorist Financing

- Nine Important Recommendations
1. Ratification and Implementations of UN Instruments
 2. Criminalizing the financing of terrorism and associated money laundering
 3. Freezing and confiscating the terrorist assets
 4. Reporting suspicious transaction related to terrorism
 5. International cooperation
 6. Alternative remittance
 7. Wire transfers
 8. Non Profit Organizations
 9. Cash Countries

गोएमएल (goAML) को कार्यान्वयन(as of Magsir end, 2080)

S. N	REs/ LEAs	No. of REs
Financial Institutions (FIs)		
1	Commercial Banks	20
2	Development Banks	17
3	Finance Companies	15
4	Cooperatives	877
5	Life Insurance Companies**	16
6	Merchant Bankers	30
7	Microfinance Institutions	49
8	Infrastructure Development Bank	1
9	Citizen Investment Trust	1
10	Money Changers	57
11	Non-Life Insurance Companies	14
12	Payment Service Providers (PSPs)	15
13	Payment System Operators (PSOs)	6
14	Reinsurance Companies	2
15	Remittance Companies	29
16	Stock Brokers	76
17	Stock Dealer	1
18	Stock Exchange	1
Designated Non-Financial Businesses and Professions (DNFBPs)		
19	Casinos	23
20	Dealers in Precious Metals or Stones (DPMS)	104
21	Real Estate Companies	17
Total DNFBPs		144
LEAs & Supervisors		
22	Law Enforcement Agencies (LEAs)*	6
23	Supervisory Body***	6

2070@gmail.com

15

Table 4.2: Numbers of TTRs Received from Reporting Entities

S.N.	Reporting Institutions (2016/17)	2017/74 (2017/18)	2015/76 (2018/19)	2016/77 (2019/20)	2017/78 (2020/21)	2018/79 (2021/22)	2019/80 (2022/23)
1	BFI ^a	4,564,413	4,452,585	5,181,200	2,256,163	1,292,625	13,84,728
2	Cooperatives	23,633	8,885	11,447	44,360	234,517	2,74,113
3	Insurance companies	58,508	89,966	124,789	139,015	155,344	195,305
4	Securities companies	60,961	34,783	33,912	32,846	306,643	532,343
5	Money Changer	-	-	-	-	-	11
6	CIT	-	-	-	-	-	9818
7	PSP/PSO	-	-	-	-	-	2,203
8	Remittance Companies	-	-	-	-	-	7,299
9	Others ^a	6,055	7,598	13,601	12,977	9,917	5407
Total		4,713,570	4,593,817	5,364,949	2,485,361	1,999,046	2,401,714

^aFor FY 2019/80, Other category consists Land Registration Office (Majpat Karyalaya).

^bIncludes A, B, C & D class BFIs.

Table 4.4: Numbers of STRs/SARs Receipt from Reporting Entities

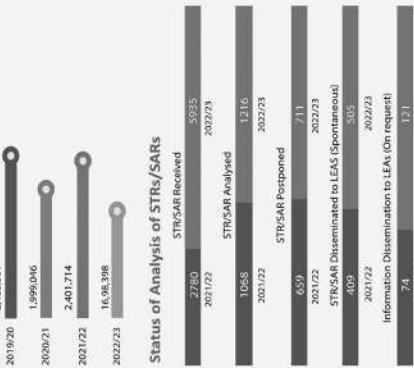
S.N.	Reporting Institutions (RES)	2013/74 (2016/17)	2014/75 (2017/18)	2015/76 (2018/19)	2016/77 (2019/20)	2017/78 (2020/21)	2018/79 (2021/22)	2019/80 (2022/23)
1	Commercial Banks	949	660	910	924	1403	2380	5187
2	Development Banks	31	23	135	93	64	119	257
3	Finance Companies	0	3	8	1	12	19	44
4	Insurance Companies	4	2	31	4	3	9	19
5	Micro Finance	0	0	0	0	3	44	28
6	Remittance Companies	69	194	263	52	29	187	146
7	Securities Companies	0	2	3	14	18	8	46
8	Cooperatives	0	2	1	2	0	3	1
9	PSD/PSOs	-	-	-	-	-	-	202
10	Government agencies [*]	0	1	0	0	1	11	5
Total		1053	887	1351	1090	1533	2780	5,935

^{*}Government agencies includes land revenue offices and other government agencies

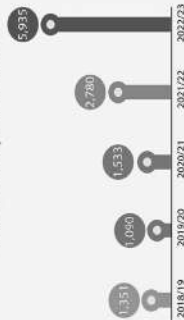
Numbers of TTRs Received

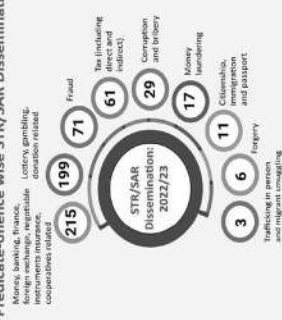
Status of Analysis of STRs/SARs

Numbers of STR/SARs Received

Predicate-offence wise STR/SAR Dissemination

Yearly Receipt of STRs/SARs

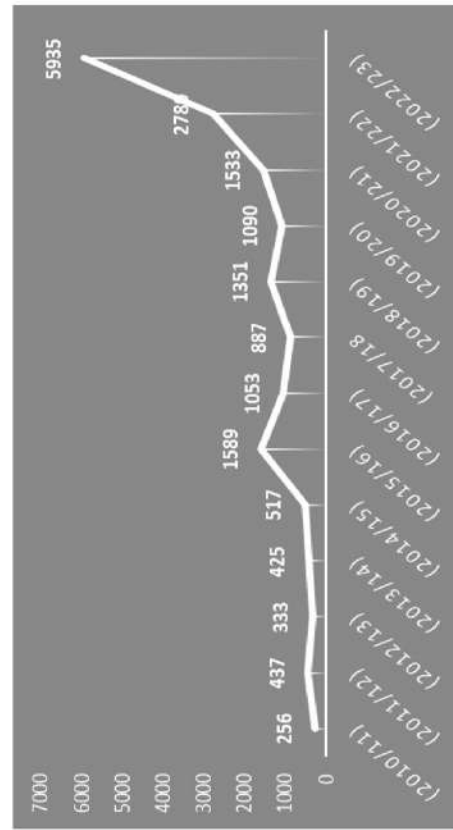

Table 4.9: Dissemination Status of SARs/STRs

S.N.	Agencies	2074/75 (2017/18)	2075/76 (2018/19)	2076/77 (2019/20)	2077/78 (2020/21)	2078/79 (2021/22)	2079/80 (2022/23)
1.	DMU	44	27	39	26	61	40
2.	Nepal Police	78	36	119	98	210	318
3.	DRI	144	107	200	75	162	152
4.	IRD	51	42	26	3	16	32
5.	CIAA	8	2	15	2	13	5
6.	Dept. of Co-operatives	-	-	18	1	2	2
7.	Nepal Insurance Authority (NIA)	-	-	-	-	2	1
8.	SEBON	-	-	-	-	5	0
9.	Social Welfare Council	-	-	-	-	3	16
10.	NRB, BIRD	-	-	-	-	11	4
11.	NRB, BSD	-	-	-	-	29	10
12.	NRB, FSD	-	-	-	-	9	-
13.	NRB Forex Dept. (FEMD)	-	-	-	-	2	-
14.	NRB, PSD	-	-	-	-	30	7
15.	NRB, NBFSD	-	-	-	-	4	30
16.	Others	19	2	2	7	-	-
Total Dissemination		344	216	419	212	559	617
Actual Dissemination* (Without counting multiple dissemination)		312	207	333	192	409	505

*One STR/SAR can be disseminated to more than one agency and single STR/SAR dissemination.

Receipts of STR/SAR (via goAML system) based on Predicate Offence: 2022/23

Receipts	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Money laundering	3,266	3,266	3,266	3,266
Money banking, foreign exchange, negotiable instruments, insurance, cooperatives related	725	725	725	725
Use of casino and gaming activities	420	420	420	420
Fraud	401	401	401	401
Smuggling	10	10	10	10
Cooperation in organized crime and monitoring	8	8	8	8
Black marketing, consumer protection, competition, supply	2	2	2	2
Robbery or theft	1	1	1	1
Black Trafficking in Human: Drugs and Psychotropic substances	1	1	1	1
Drugs and Psychotropic substances	1	1	1	1
Election related	3	3	3	3
Black Trafficking in Human: Murder and grievous bodily injury	1	1	1	1
Drugs and Psychotropic substances	1	1	1	1
Communication, broadcasting, advertising related	4	4	4	4
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14
Counterfeiting of coin and currency	14	14	14	14

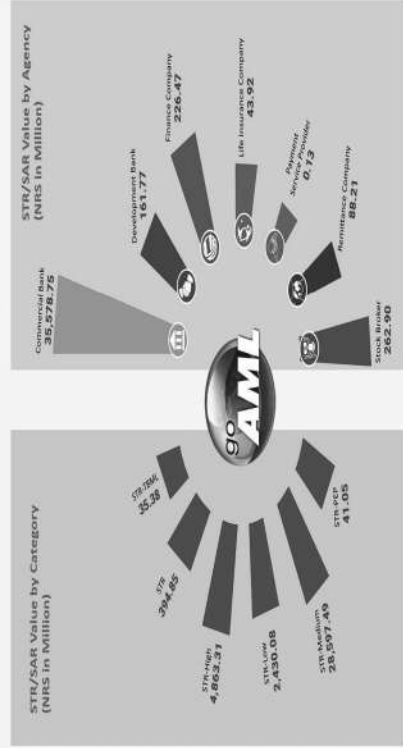
NEPAL'S EVALUATION

Evaluation against Financial Crime Control Measures/ 49 Recommendations:

	2005	2010
Non-Compliant	34 (33+1)	33
Partially Compliant	8	10
Largely Compliant	4	3
Non-applicable	3	2
Compliant	0	1

FIU-NEPAL: ANNUAL REPORT 2022/23

goAML Reporting

NEPAL'S EVALUATION

Evaluation against 16 Core and Key Recommendations:

	2005	2010
Non-Compliant	13	11 (Core-3, Key-8)
Partially Compliant	2	4 (Core 3, Key 1)
Largely Compliant	1	1
Non-applicable	0	
Compliant	0	

All 6 Core are non-compliant

Update of Latest Mutual Evaluation of Nepal

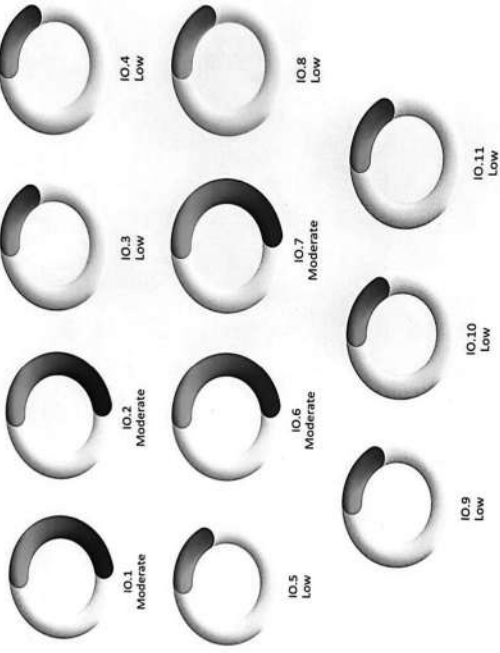
SN	Rating	Recommendations
1	Compliant	5
2	Largely Compliant	16
3	Partially Compliant	16
4	Non-Compliant	3
5	Not Applicable	0
	TOTAL	40

Detailed Technical Assessment Rating

Recommendations	Rating
R.1 - Assessing risk & applying risk-based approach	Partially Compliant
R.2 - Mutual cooperation and coordination	Partially Compliant
R.3 - Money laundering offence	Largely Compliant
R.4 - Confiscation & provisional measures	Largely Compliant
R.5 - Terrorist financing	Largely Compliant
R.6 - Targeted financial sanctions - terrorism & terrorist financing	Partially Compliant
R.7 - Targeted financial sanctions - proliferation	Non-Compliant
R.8 - Non-profit	Non-Compliant
R.9 - Financial institution secrecy laws	Largely Compliant
R.10 - Customer due diligence	Partially Compliant
R.11 - Record keeping	Compliant
R.12 - Politically exposed persons	Largely Compliant
R.13 - Correspondent	Largely Compliant
R.14 - Money or value transfer services	Largely Compliant
R.15 - New technologies	Non-Compliant
R.16 - Wire transfers	Largely Compliant
R.17 - Reliance on third parties	Largely Compliant
R.18 - Internal controls, branches and subsidiaries	Largely Compliant
R.19 - Higher-risk countries	Partially Compliant
R.20 - Reporting of suspicious transactions	Compliant

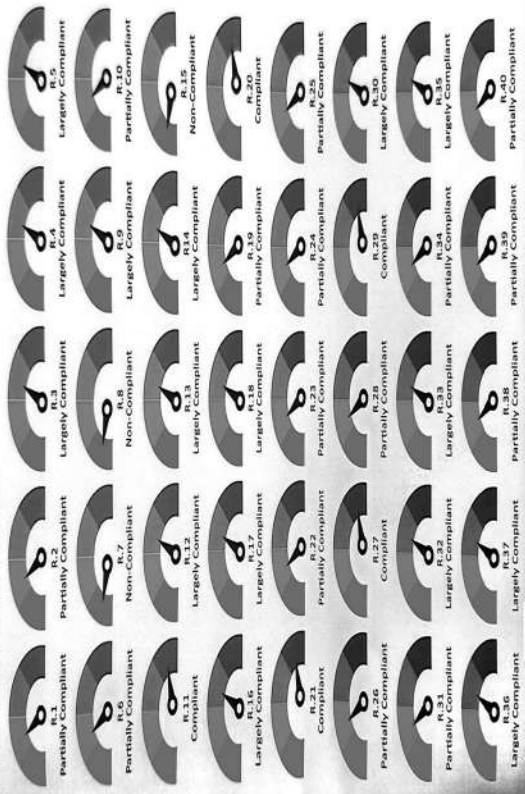
Recommendations	Rating
R.21 - Tipping-off and insider information	Compliant
R.22 - DNFBPs: Customer due diligence	Partially Compliant
R.23 - DNFBPs: Other measures	Partially Compliant
R.24 - Transparency & BO of legal persons	Partially Compliant
R.25 - Transparency & BO of legal persons: DNFBPs	Partially Compliant
R.26 - Regulation and supervision of financial institutions	Partially Compliant
R.27 - Powers of supervision	Compliant
R.28 - Regulation and supervision of DNFBPs	Partially Compliant
R.29 - Financial intelligence	Compliant
R.30 - Responsibilities of law enforcement and investigative authorities	Largely Compliant
R.31 - Powers of law enforcement and investigative authorities	Partially Compliant
R.32 - Cash couriers	Largely Compliant
R.33 - Statistics	Largely Compliant
R.34 - Evidence and feedback	Largely Compliant
R.35 - Sanctions	Largely Compliant
R.36 - International Instruments	Largely Compliant
R.37 - Mutual legal assistance	Largely Compliant
R.38 - Mutual legal assistance: Freezing and confiscation	Partially Compliant
R.39 - Extradition	Partially Compliant
R.40 - Other forms of international cooperation	Partially Compliant

2. EFFECTIVENESS COMPLIANCE RATINGS

Annex 10 : Ratings of Nepal's Third Round Mutual Evaluation (2022-23)

1. TECHNICAL COMPLIANCE RATINGS

सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयनको औचित्य र आवश्यकता

- सहकारीप्रतिको आम बुझाइ, यसको सञ्चालन प्रक्रिया र कानूनी प्रबन्धमा रहेको द्विविधा
- बचत ऋण सहकारीको नियमन, सुपरिवेक्षण र अनुगमनमा रहेका कमजोरीहरु
- बचत ऋण सहकारीमा प्राप्त बचतको स्रोतमा गरिने शंका
- बचत ऋण सहकारीबाट प्रवाह भएका कर्जाको उपयोगमा रहेका समस्या

सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४

- संशोधन गर्ने ऐन
- प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति
२०६४/१०/१४
१. सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण (पहिलो संशोधन) ऐन, २०६८
२०६८/२/१९
 २. सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण (दोस्रो संशोधन) ऐन, २०७०
२०७०/१२/१२
- व्यवस्थापिका-संसदले बनाएको २०६४ सालको ऐन नं. २४

सहकारीमा सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयनको

औचित्य र आवश्यकता

- कसुरजन्य क्रियाकलापबाट हुनसक्ने वचतलाई रोक्न
- आतङ्कारी क्रियाकलापबाट हुनसक्ने आर्जन रोक्न
- गलत क्रियाकलापमा हुनसक्ने लगानी रोक्न
- सम्पत्तिको स्रोत लुकाउन नदिन
- त्यस्ता कार्य गर्ने व्यक्तिलाई कानूनी कारवाहीबाट वचाउन खोजेलाई कारवाही गर्न
- त्यस्तो सम्पत्ति रुपान्तरण गर्न, लुकाउन वा स्थानान्तरण गर्न कसैलाई मद्दत गरेमा कारवाही

2/गर्न/24

multi.laplots2070@gmail.com

33

“सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४”

दफा ४ – कसैले कर छल्ने वा आतङ्कारी क्रियाकलापबाट आर्जन वा त्यस्तो क्रियाकलापमा लगानी गर्ने कार्य वा देहाय बमोजिमका कुनै वा सबै कसुर गरी प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा प्राप्त गरेको, धारण गरेको, भोगचलन गरेको वा प्रयोग गरेको सम्पत्ति र त्यस्तो सम्पत्ति कुनै प्रकारबाट लगानी गरी प्राप्त गरेको वा भएको वा बढे बढाएको सम्पत्तिलाई कानूनी रूपले प्राप्त गरेको, आर्जन गरेको सम्पत्तिको रूपमा भोगचलन गरेमा, धारण गरेमा वा प्रयोग, उपयोग वा उपभोग गरेमा वा देखाउने कार्य वा अन्य कुनै पनि कार्य गरेमा वा त्यस्तो सम्पत्तिको स्रोत लुकाउने वा त्यस्तो सम्पत्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिलाई कानूनी कारवाहीबाट वचाउने उद्देश्यले त्यस्तो सम्पत्ति रुपान्तरण गर्न, लुकाउन वा स्थानान्तरण गर्न कसैलाई मद्दत गरेमा सम्पत्ति शुद्धिकरण गरेको मानिनेछ ।

“सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४”

- (क) हातहतियार खरखजाना सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ख) विदेशी विनिमय नियमित गर्ने सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ग) ज्यान, चोरी, ठगी, कित्तै कागज, खोटा चलन, अपहरण वा शरीर बन्धक सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(घ) लागू औषध नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ङ) राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(च) मानव बेचबिखन तथा औसारपसार नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(छ) सहकारी सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ज) वन सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(झ) भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ञ) बेइइ तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गत कसुर,
(ट) बैङ्किङ्ग कसुर तथा सजाय सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ठ) प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी प्रचलित कानून अन्तर्गतको कसुर,
(ड./2/गर्न/24, सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको अन्य कुनै कानून अन्तर्गतको

कसुर

“सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४”

आतंकवादी कार्यमा लगानी

- यस दफाको प्रयोजनका लागि कसैले देहायका कुनै महासन्धि अन्तर्गतका कुनै कसुर मानिने कार्य गर्ने वा कुनै व्यक्तिको ज्यान लिने वा अङ्गभङ्ग गर्ने उद्देश्यले वा त्यस्तो कसुर वा कसुर गर्ने कार्यमा रकम खर्च हुन्छ भन्ने थाहा पाई वा थाहा पाउनु पर्ने मनासिव कारण भई कुनै पनि तरिकाले कुनै रकम प्रदान गरेमा वा सङ्कलन गरेमा निजले आतङ्कारी क्रियाकलापमा लगानी गर्ने कार्य गरेको सम्झनु पर्छ

प्रमुख कानूनी संरचना

- सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४
- सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३
- सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण (सूचीकृत व्यक्ति, समूह वा संगठनको सम्पत्ति वा कोष रोक्का) नियमावली, २०७०
- वित्तीय जानकारी इकाई सम्बन्धी विनियमावली, २०७७
- सम्पत्ति शुद्धीकरणसँग सम्बन्धित विभिन्न ऐनहरूको पछिल्लो सम्शोधनबाट समेटिएका विषयहरू

सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन
२०६४
Anti-Money Laundering Act, 2064
दोश्रो संशोधन सहित
Part-1

ऐन कार्यान्वयन गर्ने कानूनी प्रावधान

- नियामकले जारी गरेका निर्देशनहरू
- वित्तीय जानकारी इकाईले जारी गरेका मार्गदर्शनहरू
- नीति, रणनीति तथा कार्ययोजनाहरू

Delegated Legislations (Regulatory)

AML/CFT Directives issued by FIU and Regulators

- Nepal Rastra Bank (NRB)
- AML/CFT Directives for A, B & C class BFIs
 - AML/CFT Directives for Microfinance FIs
 - AML/CFT Directives for Money changers and Remittance companies
 - AML/CFT Directives for PSP/PSOs
 - AML/CFT Directives for Infrastructure Development Bank
 - AML/CFT Directives for EPF, CIT and Postal Saving Banks
 - Nepal Insurance Authority: AML/CFT Directives for Insurance companies
 - SEBON: AML/CFT Directives for Securities Companies
 - Department of Cooperatives: AML/CFT Directives for Cooperatives
 - Inland Revenue Department: AML/CFT Directives for Approved Retirement Funds

Policy, Strategy and Guidelines

- National Risk Assessment Policy
- National Strategy and Action Plan for Combating Money Laundering and Financing of Terrorism 2076 – 2081
- Suspicious Transaction Reporting & Suspicious Activity Reporting (STR/SAR) Guidelines
- Threshold Transactions Reporting Guidelines
- Suspicious Transactions Reporting Guidelines

कानून पालना नगर्दा हुने सम्भावित हानी नोक्सानी

- संस्थाको इज्जत प्रतिष्ठाको विषय
- संस्थाको शेयरधनी, सञ्चालक, वचतकर्ता एवं कर्मचारीमा पर्ने असर
- संस्थाको जीवन मरणको सवाल
- देशको स्रोत परिचालनमा पर्ने असर
- देशको समग्र विकासमा पर्ने असर
- देशको रेटिङमा पर्ने असर

Consequences of Low Compliance

- Any country that acquires 10 or more than 10 PC or NC in Core and Key recommendations is subject to FATF review and may be put in the **global Negative List** as non-cooperative country and faces many problems:-
 - Government
 - Corporate Sector
 - International Trade

Consequences of Low Compliance

- Harder situation for banks to conduct international transactions
- Increase in cost of funds or delay or limitation
- Loss of credit lines or correspondent relationships
- Decrease in receiving assistance, loan and other facilities from international org. and countries
- Restrictions on inward remittance, aid, capital and other flows
- Inability of institutions to expand overseas
- Withdrawal of foreign banks
- Loss of investor confidence
- Reputational problem to Nepal and its financial system
- Freezing of overseas assets
- Complete isolation from international financial markets

Cost of Non-compliance on AML/CFT

International:

- **BNP PARIBAS: 2015 - 8.9 billion** (violated sanctions against Sudan, Cuba and Iran.)
- **HSBC - 2012: \$1.92 billion** (to be used to launder a river of drug money flowing out of Mexico and other banking lapses.)
- **SCB: 2012 - \$340 million** (over transactions linked to Iran), 2014 - \$300 million (for lapses in anti-money laundering controls), 2016 - \$55.2 million by MAS (significant lapses in the bank's customer due diligence measures and controls for ongoing monitoring.)
- **ABN Amro Bank - 2006: \$500 million**
- **Riggs Bank - 2005: \$ 41 Million**
- **Arab Bank - 2005: \$24 Million**
- **AmSouth Bancorporation - 2004: \$50 million**
- **Habib Bank (2017)** has permitted at least 13000 transactions that were not sufficiently screened and DFS slapped a \$225 million fine to the bank.

Key AML fines in 2023 (Intn'l)

- Binance - \$4.3bn fine
- Crown Resorts - \$450m fine
- Deutsche Bank - \$186m fine
- Bank of Queensland - \$50m capital penalty
- William Hill - £19.2m fine
- Guaranty Trust Bank UK Ltd - £7.6m fine
- ADM Investor Services Int'l Ltd - £6.47m fine
- In Touch Games - £6.1m fine
- Royal Bank of Canada - \$5.5m fine
- Al Rayan Bank - £4m fine

Cost of Non-compliance on AML/CFT - Nepal

- NRB has also taken serious action including cash fine to those banks who failed to comply AML/CFT rules , regulations and directives.
- **Special Court sentences Ichcha Raj Tamang three years in prison, slaps a fine of Rs 1.73 billion.** Tamang and other defendants in the money laundering case are also facing fraud and organised crime cases after embezzling public deposits at Civil Cooperative.

नोक्सानीबाट प्रभाव पर्ने व्यक्तिहरु

- संस्थाको हकमा संस्थाको शेयरधनी, सञ्चालक, बचतकर्ता एवं कर्मचारी (जो सम्पत्ति शुद्धिकरणमा सहभागि छैनन)
- देशको हकमा सबै (सरकार, व्यवसायिक जगत, नीजि क्षेत्र, जनता)

सम्पत्ति शुद्धिकरण कार्यान्वयन नगर्दा सहकारी

अभियानमा पर्ने प्रभाव

- सहकारीको समग्र प्रणालीमा नकरात्मक प्रभाव पर्ने (प्रणालीगत जोखिम)
- अभियान रोकिने

सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन कार्यान्वयन राज्यलाई पर्ने प्रभाव

- Full Implementation of Act ensures countries Good Governance
- Otherwise in Risk of Blacklisting and its all implications

Benefits of Implementing AML/CFT law in a Country

1. Enhance financial stability
2. Encourage transparency, stability and predictability
3. Attraction of genuine investments (foreign/domestic)
4. Decrease/Stop in capital flights/trade deficits/forex abuse
5. Decrease in black or illegal trade/business, massive tax evasion and trade based money laundering
6. Stop of abuse of corporate entities
7. Decrease in corruption, crimes and contaminations
8. Strengthening in good governance, regulatory and legal system
9. Making the criminals and mafias weak
10. Encourages financial, legal, justice, security and social system, trust and values.

सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारणसम्बन्धी सहकारी सङ्घसंस्थालाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४

प्रस्तावना : सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ र सोअन्तर्गत बनेका नियमावलीको प्रभावकारी कार्यान्वयनद्वारा सहकारी संस्थाहरूमा हुने वित्तीय कारोवारको स्वच्छता एवम् पारदर्शिता कायम गर्दै सहकारी वित्तीय प्रणालीलाई संरक्षण गर्न सम्पत्ति शुद्धिकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७.को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयको स्वीकृतिमा सहकारी विभागले यो निर्देशन जारी गरेको छ ।

सम्पत्ति

ROLE AND RESPONSIBILITY OF COOPERATIVES

प्रस्तावना

- सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ र सोअन्तर्गत बनेका नियमावलीको प्रभावकारी कार्यान्वयनद्वारा सहकारी संस्थाहरूमा हुने वित्तीय कारोबारको स्वच्छता एवम् पारदर्शिता कायम गर्दै सहकारी वित्तीय प्रणालीलाई संरक्षण गर्न सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७प.को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयको स्वीकृतिमा सहकारी विभागले यो निर्देशन जारी गरेको छ ।

परिच्छेद-२

सदस्य पहिचान तथा सम्पुष्टिसम्बन्धी व्यवस्था

- सदस्य पहिचान : (१) सस्थाले सदस्य तथा सदस्य हुन इच्छुक व्यक्तिको ऐनको दफा ७क. र नियमावलीको नियम ४ तथा ५ बमोजिम पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्नुपर्नेछ ।
- (क) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार नगर्ने संस्था दर्ताको आवेदन दिने व्यक्ति र सदस्यको अनुसूची-१ बमोजिम,
- (ख) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्था दर्ताको आवेदन दिने व्यक्ति र सदस्यको अनुसूची-२ बमोजिम,
- (ग) सहकारी संस्था र सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ३० को उपदफा (२) बमोजिमको सङ्घसंस्था वा निकाय भए अनुसूची-३ बमोजिम ।
- (२) सस्थाले सदस्यको पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा वास्तविक धनी तथा हिताधिकारी भए सोको समेत पहिचान गर्नुपर्नेछ ।
- (४) सस्थाले सदस्यको पहिचान गर्दा प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा निजको ल्याञ्चे छाप र सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ३० को उपदफा (२) बमोजिमका सदस्यका हकमा आधिकारिक छाप र खाता सञ्चालकको ल्याञ्चे छापसमेत लिनुपर्नेछ ।

८. उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचानसम्बन्धी विशेष व्यवस्था : (१) सस्थाले ऐनको दफा ७ख. बमोजिम उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान तथा जोखिम व्यवस्थापन गर्दा देहायबमोजिमका उपायसमेत अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :-
- (क) सदस्यको विवरण नियमित रूपले अद्यावधिक गर्ने,
- (ख) उच्च पदस्थ व्यक्ति थपघट भएको अवस्थामा तत्काल पहिचान गर्ने,
- (ग) उच्च पदस्थ व्यक्तिको परिवार तथा सम्बद्ध व्यक्ति पहिचान गर्ने,
- (घ) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पदीय हेतियत र सलग्नताबमोजिमको जोखिम पहिचान गर्ने ।
- (२) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान गर्दा देहायबमोजिमका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :-
- (क) सदस्यबाट सूचना लिने,
- (ख) सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध सूचना ग्रहण गर्ने,
- (ग) सामाजिक सञ्जालमा उपलब्ध सूचनाको विश्लेषण गर्ने,
- (घ) व्यावसायिक रूपमा उपलब्ध तथ्याङ्क लिने ।
- (३) उच्च पदस्थ व्यक्तिको अभिलेख निज पदबाट अवकाश वा मुक्त भएको मितिले पाँच वर्षसम्म कायम राख्नुपर्नेछ ।
- तर सस्थाले जोखिमलाई ज्ञानपूर्वक रूपमा स्वीकारेको अवस्थामा उक्त निर्देशन लागू गर्न सक्नेछ ।

२/१८/२०२४

५५

उच्चपदस्थ व्यक्ति

- उच्चपदस्थ व्यक्ति = "स्वदेशी उच्चपदस्थ व्यक्ति वा विदेशी उच्चपदस्थ व्यक्ति वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाको उच्चपदस्थ व्यक्ति
- "स्वदेशी उच्चपदस्थ व्यक्ति" भन्नाले राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, मन्त्री, व्यवस्थापिका संसदका सदस्य, संवैधानिक निकायको पदाधिकारी, नेपाल सरकारका विशिष्ट श्रेणी वा सो सरहको वा सोभन्दा माथिका पदाधिकारी, पुनरावेदन अदालतको न्यायाधीश वा सोभन्दा माथिल्लो तहको न्यायाधीश, उच्च राजनीतिज्ञ, राष्ट्रियस्तरको राजनीतिक दलको केन्द्रीय पदाधिकारी, नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएका संस्थाको उच्च पदाधिकारी वा त्यस्तो जिम्मेवारी भएको वा पाएको व्यक्ति सम्भन्धु पर्छ ।

११. **विद्यमान सदस्यको पहिचान तथा सम्पुष्टिसम्बन्धी व्यवस्था :** (१) संस्थाले ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम विद्यमान सदस्यको पहिचान तथा सम्पुष्टि वि.सं. २०७५ चैत्र मसान्तभित्र देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ :-

- (क) उच्च जोखिमको हकमा यो निर्देशन जारी भएको मितिले ९ महिनाभित्र,
- (ख) अन्य जोखिमको हकमा संस्थाले तय गरेको प्राथमिकताअनुसार ।
- (२) संस्थाले सदस्यको पहिचान देहायबमोजिम नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ :-
 - (क) उच्च जोखिम भएका सदस्यको हकमा कम्तीमा वर्षमा १ पटक,
 - (ख) मध्यम जोखिम भएका सदस्यको हकमा कम्तीमा २ वर्षमा १ पटक,
 - (ग) न्यून जोखिम भएका सदस्यको हकमा कम्तीमा ३ वर्षमा १ पटक,
 - (३) सस्थालाई जोखिममा तात्विक फरक परेको लागीमा जोखिमसोपेक्ष हुने गरी उपदफा (३) मा उल्लिखित अवधिअगावै पहिचान अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

१०. **वास्तविक धनीको पहिचान :** (१) संस्थाले ऐनको दफा आ. र नियमावलीको नियम ६ बमोजिम वास्तविक धनीको पहिचान गर्दा देहायबमोजिमका उपायसमेत अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :-

- (क) सदस्यले पस गरेको विवरण, कारोबार र निजको हैसियत मिल्छ, मिल्दैन ?
- (ख) सदस्यको काम कारोबारउपर अन्य कुनै व्यक्तिको कुनै किसिमको प्रभाव वा स्वार्थ हुन सक्ने अवस्था छ, छैन ?
- (ग) सदस्यको पुख्यौली तथा वर्तमान आर्थिक अवस्था स्वाभाविक देखिन्छ, देखिदैन ?
- (घ) सदस्य र निजसँग सम्बद्ध व्यक्तिको बारेमा सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध सूचनासंगको तादात्म्य छ, छैन ?
- (ङ) संस्थाले तय गरेका अन्य उपाय ।
- (२) संस्थाले वास्तविक धनी पहिचान गर्ने, निजहरूको कारोबार अनुगमन गर्ने तथा त्यस्तो कार्य गर्ने प्रभावकारी व्यवस्था mukti.sapkota.2070@gmail.com

58

११. **सदस्यको बृहत् पहिचानसम्बन्धी व्यवस्था :** (१) संस्थाले ऐनको दफा ७छ. र नियमावलीको नियम ८ बमोजिम देहायका सदस्यको समेत बृहत् पढतिबाट पहिचान गर्नुपर्नेछ :-

- (क) विद्युतीय माध्यमबाट कारोबार गर्ने सदस्य,
- (ख) भेटाचार, कर छलिलगायत अन्य आपराधिक कार्यका दृष्टिले उच्च जोखिममा रहेको सदस्य,
- (ग) उच्च आर्थिक कारोबार गर्ने सदस्य, स्पष्टीकरण : यस खण्डको प्रयोजनका लागि उच्च आर्थिक कारोबार गर्ने सदस्य भन्नाले रु. ३० लाखभन्दा बढी बचत गरेको वा सेयर खरिद गरेको वा ऋण लिएकोसदस्य सम्झनुपर्नेछ ।
- (घ) संस्थाले बृहत् पहिचान गर्न आवश्यक देखेको अन्य सदस्य ।
- (२) उपदफा (१) मा उल्लिखित सदस्य तथा निजसँग सम्बद्ध व्यक्तिसँग कारोबार गर्दा नियमावलीको नियम ८ मा उल्लिखित उपायहरूको अतिरिक्त देहायका उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :-
 - (क) सम्पत्तिको झोल पहिचान गर्न औपचारिक वा अनौपचारिक रूपमा सूचना सङ्कलन गर्ने,
 - (ख) खण्ड (क) बमोजिम प्राप्त सूचनाको जाँचबुझ गर्ने र निष्कर्षअनुरूप आवश्यक कार्य गर्ने,
 - (ग) कारोबारको अनुगमनका लागि सीमा निर्धारण गर्ने ।

2/18/2024

59

१२. **सरलीकृत सदस्य पहिचानसम्बन्धी व्यवस्था :** संस्थाले ऐनको दफा ७च. र नियमावलीको नियम ९ बमोजिम सरलीकृत रूपमा पहिचान गरिएका सदस्यहरूको विवरण छुट्टै समेत राख्नुपर्नेछ ।

१३. **जोखिम व्यवस्थापन गर्नुपर्ने :** (१) संस्थाले ऐनको दफा ७घ. बमोजिम जोखिम पहिचान, मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा उक्त दफामा उल्लिखित आधारका अतिरिक्त देहायका आधारसमेत लिनुपर्नेछ :-

- (क) राष्ट्रिय तथा क्षेत्रगत जोखिम मूल्याङ्कन,
- (ख) ऐनमा उल्लिखित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा भएको अध्ययन तथा अनुसन्धान प्रतिवेदन,
- (ग) सदस्य तथा सम्बद्ध व्यक्तिको आर्थिक अवस्था तथा पुष्ठभूमि,
- (घ) पदीय वा अन्य प्रभाववास्थिति वा अन्तर्ग स्वामित्वको अवस्था,
- (ङ) पस भएका विवरण, प्रयोग गर्ने चाहेको वा गरेको उत्पादन वा सेवा, वितरण माध्यम तथा कारोबारहरूको स्वाभाविकता, विश्वसनीयता र तादात्म्य,
- (च) सदस्यको आर्थिक वा अन्य अवस्थामा आएको परिवर्तन,
- (छ) सदस्य रहेको वा सदस्यको काम कारोबार भएको स्थानको विशेषता,
- (ज) संस्थाले उपयुक्त देखेका अन्य आधार ।

(२) संस्थाले जोखिमको वर्गीकरण गर्दा उच्च, मध्यम र न्यून जोखिम स्तरमा गर्नुपर्नेछ ।

(३) संस्थाले जोखिम मूल्याङ्कन देहायबर्मोजिम अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ :-

- (क) उच्च जोखिम भएका सदस्यको हकमा कम्तीमा वर्षको १ पटक,
- (ख) मध्यम जोखिम भएका सदस्यको हकमा कम्तीमा २ वर्षको १ पटक,
- (ग) न्यून जोखिम भएका सदस्यको हकमा कम्तीमा ३ वर्षको १ पटक ।

(४) संस्थाले जोखिम व्यवस्थापनका लागि आवश्यक, नीतिगत, कार्यविधिगत तथा नियन्त्रणात्मक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

१४. असामान्य कारोबार मान्नुपर्ने : संस्थाले देहायको कारोबारलाई असामान्य कारोबार मान्नुपर्नेछ :-

- (क) चित्तबुझ्दो आधार भएको बाहेक एकैपल्ट वा पटक-पटक गरी वार्षिक रु. ३० लाखभन्दा बढीको बचत जम्मा वा कर्जा भुक्तानी,
- (ख) एकैपल्ट वा पटक-पटक गरी वार्षिक रु. ३० लाखभन्दा बढीको विप्रेषण (रेमिटयान्स) वा रकम स्थानान्तरण (मनी ट्रान्सफर),
- (ग) एकैपल्ट वा पटक-पटक गरी वार्षिक रु. ३० लाखभन्दा बढीको सेयर खरिद,
- (घ) सीमा कारोबार प्रतिवेदन छल्ने मनसायले हुने कारोबार ।

१५. सीमा कारोबारको स्रोत खुलासा लिनुपर्ने : संस्थाले रु. १० लाख वा सोभन्दा बढीको देहायको कारोबार गर्दा सम्बन्धित सदस्य वा व्यक्तिबाट स्रोत खुलासा लिनुपर्नेछ :-

- (क) संस्थाको सेयर खरिद गर्दा,
- (ख) संस्थामा बचत जम्मा गर्दा,
- (ग) संस्थाबाट लिएको ऋणको सावा, व्याज भुक्तानी गर्दा,
- (घ) विप्रेषण (रेमिटयान्स) वा स्थानान्तरण (ट्रान्सफर) को रकम भुक्तानी लिँदा, खालामा जम्मा वा खालासार गर्दा ।

१६. निरन्तर अनुगमन गर्नुपर्ने : संस्थाले ऐनको दफा ७६. बर्मोजिम निरन्तर अनुगमन गर्दा उच्च जोखिममा वर्गीकृत भएका सदस्य तथा कारोबारलाई प्रार्थमिकता दिनुपर्नेछ ।

१९. सीमा कारोबारको प्रतिवेदन : (१) संस्थाले ऐनको दफा १०६. बर्मोजिमको सीमा कारोबार (श्रेडोल्ड ट्रान्जेक्सन) सम्बन्धी प्रतिवेदन त्यस्तो कारोबार सम्पन्न भएको मितिले १५ दिनभित्र वितीय जानकारी इकाईले तोकैबर्मोजिमको ढाँचा (हाल तोकिएको ढाँचा अनुसूची-४ मा दिइएको) मा वितीय जानकारी इकाईमा दिनुपर्नेछ ।

स्पष्टीकरण :- यस दफाको प्रयोजनका लागि सीमा कारोबार (श्रेडोल्ड ट्रान्जेक्सन) भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकैको देहायको कारोबारलाई सम्भन्नुपर्छ :-

- (क) कुनै सदस्यले एकै पटक वा पटक-पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. १० लाख वा सोभन्दा बढी रकमको कारोबार र
- (ख) कुनै सदस्य वा व्यक्तिलाई एकै पटक वा पटक-पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. १० लाख वा सोभन्दा बढी रकम बराबरको विद्युतीय वा अन्य स्थानान्तरण तथा भुक्तानी ।

(२) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थाले सहकारी ऐन, २०७४ बर्मोजिम संस्थासंग कारोबार गर्न पाउने सरकारी कार्यालय, विशेष ऐनअन्तर्गत स्थापित निकायसंगको कारोबार र संस्थाले आफ्नो कर्मचारीलाई प्रचलित कानुनबर्मोजिम कर्जा सापटी वा सुविधा प्रदान गरेको कारोबारको विवरण वितीय जानकारी इकाईमा पठाउन आवश्यक हुनेछैन ।

२०. शुद्धकास्पद कारोबार सम्बन्धमा : (१) संस्थाले ऐनको दफा ७६. मा उल्लिखित खास कारोबारका सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिने प्रणालीको विकास गरी लागू गर्नुपर्नेछ ।

(२) संस्थाले ऐनको दफा ७६. बर्मोजिमका अवस्थाहरू विद्यमान भएमा शुद्धकास्पद कारोबारसम्बन्धी प्रतिवेदन वितीय जानकारी इकाईले तोकैबर्मोजिमको ढाँचा (हाल तोकिएको ढाँचा अनुसूची-५ मा दिइएको) मा तयार गरी ३ दिनभित्र वितीय जानकारी इकाईसमक्ष पेश गर्नुपर्नेछ, तथा त्यस्तो प्रतिवेदन तयार गर्दा वितीय जानकारी इकाईले जारी गरेको मानदण्डहरूलाई आधार मान्नुपर्नेछ ।

२१. वितीय जानकारी इकाईको निर्देशन पालना गर्नुपर्ने : संस्थाले वितीय जानकारी इकाईले जारी गरेको सीमा कारोबार तथा शुद्धकास्पद कारोबारसम्बन्धी निर्देशन तथा मार्गदर्शनको पालना गर्नुपर्नेछ ।

जिम्मेवारी

२२. **संस्थाको जिम्मेवारी** : ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम संस्थाले पूरा गर्नुपर्ने दायित्व प्रभावकारी रूपमा पूरा गर्न, गराउन आवश्यक नीति, कार्यविधि, नियन्त्रण प्रणाली, जनशक्ति, साधन, स्रोतसमेतको समुचित व्यवस्था मिलाउने जिम्मेवारी सञ्चालक समितिको हुनेछ।

२३. **प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको जिम्मेवारी हुने** : ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम संस्थाले पूरा गर्नुपर्ने दायित्व पूरा गर्न आवश्यक व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको हुनेछ।

२४. **कार्यान्वयन अधिकारी** : (१) संस्थाको सञ्चालक समितिले ऐनको दफा ७. को उपदफा (३) बमोजिम ऐन, नियमावली र स्रोतगत जारी निर्देशिकाबमोजिमको दायित्व पूरा गर्न व्यवस्थापनस्तरको कार्यान्वयन अधिकारी (कम्प्लायन्स अफिसर) नियुक्त गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यान्वयन अधिकारीको नियुक्ति नभएसम्मका लागि प्रमुख कार्यकारी अधिकृतले नै कार्यान्वयन अधिकारीको समेत जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्नेछ।

२६. **गोपनीयता कायम गर्नुपर्ने** : (१) कार्यान्वयन अधिकारीले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिम तयार वा पेश गरेको सीमा वा शङ्कास्पद कारोबारको प्रतिवेदनको सूचना वा जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईबाहेक अन्य कुसैलाई दिनु हुँदैन।

(२) संस्थाको पदाधिकारी, कर्मचारी, सल्लाहकार वा लेखापरीक्षकले आफ्नो कार्यसम्पादनका सिलसिलामा प्राप्त सूचना वा जानकारी सम्बन्धित वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई कुनै तवरले प्रकट नगरी गोप्यता कायम राख्नुपर्नेछ।

(३) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिम गोपनीयता कायम गर्नुपर्ने विषयका संदर्भमा ऐनको दफा ३७ बमोजिम बचाउ हुने अवस्थाबाहेक कोही कुसैले गोपनीयतासम्बन्धी व्यवस्था पालना नगरेमा ऐनको दफा ४४क. तथा प्रचलित कानूनबमोजिम सजाय हुनेछ।

२७. **आन्तरिक कार्यविधिको स्वीकृति** : (१) ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरूको प्रभावकारी सम्पादनका लागि ऐनको दफा ७. को उपदफा (१) लगायत ऐन, नियमावली र यो निर्देशनमा रहेका अन्य व्यवस्थाहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न संस्थाले आन्तरिक नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी साधारण सभाबाट पारित गराई लागू गर्नुपर्नेछ।

२८. **प्रतिवेदन पठाउनुपर्ने** : (१) संस्थाले यो निर्देशनबमोजिम सम्पादन गरेका कार्यहरूको चौमासिक प्रतिवेदन अनुसूची-६ को ढाँचामा उक्त अवधि व्यतीत भएको ७ दिनभित्र कार्यालयमा पठाउनुपर्नेछ।

तर बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार नगर्ने संस्थाका साथै रु. पाँच करोडभन्दा कम जायजेशा भएका संस्थाले वार्षिक रूपमा अनुसूची-६ बमोजिमको प्रतिवेदन उक्त अवधि व्यतीत भएको ७ दिनभित्र पठाउनुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राष्ट्रिय सहकारी महासङ्घ वा केन्द्रीय सहकारी सङ्घ र सहकारी बैङ्कले विभागले तोकेको ढाँचामा विभागमा चौमासिक अवधि व्यतीत भएको ७ दिनभित्र चौमासिक प्रतिवेदन पठाउनुपर्नेछ।

(३) कार्यालयले उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश, जिल्ला वा स्थानीय तहअनुसार एकीकृत गरिएको प्रतिवेदन अवधि व्यतीत भएको १५ दिनभित्र विभागमा पठाउनुपर्नेछ।

२९. **एकीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आबद्धता** : (१) रु. ५ करोड वा सोभन्दा बढी रकमको जायजेशा भएको संस्थाले एक वर्षभित्र र अन्य संस्थाले तीन वर्षभित्र मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको एकीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आबद्ध भइसक्नुपर्नेछ।

३०. **अभिलेख व्यवस्थापन** : (१) संस्थाले ऐनको दफा ७. र, नियमावलीको नियम १२ तथा यस निर्देशनबमोजिम तयार भएका विवरण, सूची, जानकारी, प्रतिवेदन, अभिलेख, सूचना पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नुका साथै त्यसरी राखिएका कागजातहरू आवश्यक परेका बखत तत्काल फेला पार्न सकिने गरी भएसम्म विद्युतीय माध्यममा समेत तिनको विवरण राख्नुपर्नेछ।

(२) संस्थाले राख्नुपर्ने कागजपत्रको अन्य कुराका अतिरिक्त देहायबमोजिम हिफाजत गर्नुपर्नेछ :-

(क) जिम्मेवारी तोक्ने,

(ख) अनधिकृत पहुँच नहुने व्यवस्था मिलाउने,

(ग) रु. ५ करोड वा सोभन्दा बढीको जायजेशा हुने संस्थाले अर्पित कवज (फायर पुफ) दराज र अन्य संस्थाले पनि यथासम्भव सुरक्षित दराजमा राख्ने र

(घ) आन्तरिक कार्यविधिमा उल्लिखित उपायहरू अपनाउने।

२२. कारबाई तथा सजाय : (१) ऐन, नियमावली तथा यो निर्देशनको व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन नगर्ने संस्था र त्यस्तो संस्थाका कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई ऐनबमोजिमको कारबाई हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कारबाई गर्दा विभागले कम्तीमा १५ दिनको समय दिई ऐनको दफा अफ. को उपदफा (५) बमोजिम स्पष्टीकरण सोज्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सोधिएको स्पष्टीकरण चित्तबुझ्दो नपाइएमा ऐन, नियमावली तथा निर्देशनको पालना नभएको अवस्था, उल्लङ्घनको मात्रा र सोबाट पर्न सक्ने प्रणालीगत प्रभावलगायतका विषयको गाम्भीर्यका आधारमा ऐनको दफा अफ. बमोजिम विभागले देहायको कारबाई गर्न सक्नेछ ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाई
१	नीति तथा कार्यविधि नभएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. १० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. ३० लाखसम्म जरिवाना गर्ने । सोपशचात् संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।
२	पहिचानसम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन नभएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । सोपशचात् रु. १० लाखभन्दा बढी जरिवाना वा गाम्भीर्यको आधारमा संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।
३	बेनामी वा काल्पनिक नाममा कारोबार गरेको पाइएमा	रु. ३० लाखदेखि गाम्भीर्यका आधारमा रु. ५ करोडसम्म जरिवाना वा थप सजाय गर्ने ।
४	ऐनको परिच्छेद ६ख को व्यवस्था पालना भएको नपाइएमा	पहिलो पटक रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । दोस्रोपटक रु. ५० लाख जरिवाना गर्ने । तेस्रो पटकदेखि रु. २ करोड वा गाम्भीर्यअनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । पटक-पटक प्रणालीगत समस्या भएमा कारोबार वा

2/18/2024

70

mukti.sphokta2070@gmail.com

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाई
५	उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान हुने प्रणालीको व्यवस्था नभएमा	व्यवसायमा आशिक वा पूर्ण रोक लगाउने वा संस्थाको दर्ता खारेज गर्नेसम्मको कारबाई गर्ने । पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. १० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. ३० लाखसम्म जरिवाना गर्ने । सोपशचात् संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।
६	वास्तविक धनीको पहिचान, वृहत् पहिचान गर्ने तथा पहिचान अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था नभएमा	पहिलो पटक धनीको पहिचान गर्ने, दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । सोपशचात् रु. १० लाखभन्दा बढी जरिवाना वा गाम्भीर्यको आधारमा संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।
७	जोखिम व्यवस्थापन भएको नपाइएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. १० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. ३० लाखसम्म जरिवाना गर्ने । सोपशचात् संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।

2/18/2024

mukti.sphokta2070@gmail.com

72

mukti.sphokta2070@gmail.com

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाई
८	निरन्तर अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्था नभएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । तेस्रो पटकदेखि रु. १५ लाख वा गाम्भीर्यअनुसार थप जरिवाना वा सजाय गर्ने ।
९	सीमा कारोबारको पहिचान गर्ने प्रणाली नभएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. १० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. ३० लाखसम्म जरिवाना गर्ने । सोपशचात् संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।
१०	शुद्धास्यद कारोबारको पहिचान गर्ने प्रणाली नभएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । दोस्रो पटक वचत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने । तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने । चौथो पटक रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । सोपशचात् रु. २० लाखभन्दा बढी जरिवाना वा गाम्भीर्यको आधारमा संस्थाको दर्ता खारेजसम्मको कारबाई गर्ने ।

2/18/2024

72

mukti.sphokta2070@gmail.com

३३. यसै निर्देशनबमोजिम गर्नु, गराउनुपर्ने : (१) नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७३/१०/१८ मा स्वीकृत नेपालको संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका अधिकारको कार्यविस्तृतीकरणमा व्यवस्था भएबमोजिम प्रदेश वा स्थानीय तहको नियमन अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने संस्थाको हकमा प्रदेश सहकारी नियामक निकाय वा स्थानीय तहले यसै निर्देशनबमोजिम गर्नु, गराउनु पर्नेछ।

(२) प्रदेश वा स्थानीय तहबाट उपदफा (१) बमोजिम गर्ने, गराउने व्यवस्था मिलाउंदा यस निर्देशनमा कार्यालय वा विभागले गर्ने गरी उल्लेख भएका सम्पूर्ण कार्यहरूको सम्पादन, कर्तव्यको पालना र अधिकारको प्रयोग प्रदेश सहकारी नियामक निकाय वा स्थानीय तहको कार्यपालिकाले तोकिएको अधिकारिले गर्नुपर्नेछ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाई
११	कार्यान्वयन अधिकारी वा दफा २४ को उपदफा (२) बमोजिमको व्यवस्था भएको नपाइएमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने। दोस्रो पटक सचेत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने। तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने। चौथो पटकदेखि पटकपिच्छे रु. १० लाख जरिवाना गर्ने। सोपश्र्चात् संस्थाको ढलौं खातेजसम्मको कारबाई गर्ने।
१२	सञ्चालक समितिले गर्नुपर्ने समीक्षा नगरिमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने। दोस्रो पटक सचेत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने। तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने।
१३	संस्थागत तथा कर्मचारीको श्रमता विकासका कार्य नगरिमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने। दोस्रो पटक सचेत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने। तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने।
१४	लोकिएका विवरणहरूको अभिलेख नराखिमा वा लोकिएका समतसम्म सुरक्षित नराखिमा	पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने। दोस्रो पटक सचेत सङ्कलनमा सीमा तोक्ने। तेस्रो पटक कर्जा प्रवाहमा सीमा तोक्ने। चौथो पटक रु. १० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. ३० लाखसम्म जरिवाना गर्ने। सोपश्र्चात् संस्थाको ढलौं खातेजसम्मको कारबाई गर्ने।
१५	सीमा वा शङ्कास्पद कारोबार २/१८/२०७३निवेदन समयमा नपठाएमा	पिनको दफा १० को उपदफा (७) बमोजिम विधीय कारबाई गर्ने। पिनको दफा १० को उपदफा (७) बमोजिम विधीय कारबाई गर्ने।

अनुसूची-१

अनुसूची-१

- बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार नगर्ने संस्था दर्ताको आवेदन दिने व्यक्ति र सदस्यको पहिचानसम्बन्धी काराजात तथा विवरणको सामान्य ढाँचा
- (दफा ३ उपदफा (२) को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

अनुसूची-२

अनुसूची-२

- बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्था दर्ताको आवेदन दिने व्यक्ति र सदस्यको पहिचानसम्बन्धी काराजात तथा विवरणको सामान्य ढाँचा
- (दफा ३ उपदफा (२) को खण्ड (ख) संग सम्बन्धित)

अनुसूची-३

- सहकारी संस्था र सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ३० को उपदफा (२) बमोजिमको सङ्घसंस्था वा निकायको पहिचानसम्बन्धी कागजात तथा विवरणको सामान्य ढाँचा
- (दफा ३ उपदफा (२) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित)

अनुसूचीहरू

Threshold Transaction Report (TTR)

• Format

S. N.	Name and address of the person holding account (including legal)	Branch	Date of Transaction	Nature of Transaction	Account Type and No.	Amount Involved	Source of Fund	Remarks

Name:

Signature :
(Compliance Officer or Authorized Officer)
Name :
Designation :
Phone :
Email :
Fax :
Date :

अनुसूचीहरू

अनुसूची-५

Suspicious Transaction Report (STR)

- A. Reporting Institution:**
1. Name of the Institution/Branch:
- B. Details of Customer :**
1. a. Name of the Main account holder/s/customer:
b. Related Party/ies:
.....
- C. Details of Customer:**
1. Account Number
2.
- D. Transaction Details**
As per Format
- F. Has the Bank/FI taken any action in this context? Give details** ⁷⁹

निष्कर्ष

प्रत्येक व्यक्ति र सहकारी संस्थाले

- कानूनी सिमाको जानकारी
- कानूनको पालना
- पारदर्शी आम्दानी (कानूनी आय)
- पारदर्शी खर्च (कानूनी खर्च)
- देखासिकी, छिटो कमाउने र सजिलै कमाउने प्रवृत्ति

• Discussion

Dr. POSHAK RAJ PAUDEL

Chief Executive Officer

Citizen Life Insurance

Mr. Paudel holds an MBA degree from Tribhuvan University and has earned Fellowship in Life Insurance Management (FLMI) and Associate Customer Service (ACS) degrees from the Life Office Management Association (LOMA) in the USA. His extensive professional background spans 31 years, with experience in auditing, management consulting, and 22 years dedicated to the insurance industry. Before joining Citizen Life Insurance, Mr. Paudel served as the Chief Financial Officer (CFO) at MetLife Nepal for a notable period of 15 years. His professional ability, varied experience and knowledge, dedication towards the company and strong belief among staffs and team work has helped a lot to uplift the position of Citizen Life.

He has received leadership and management training at both local and international levels, notably completing the recent Advanced Leadership Program at Rice University in the USA. Additionally, he has imparted training and delivered speeches in various programs, reaching over 10,000 participants.

Currently, he also serves as the President of the Life Insurance Association Nepal (JEBISAN- Jeevan Beemak Sangh Nepal) as well as Board of Director of Insurance Institute Nepal (IIN). His leadership qualities, diverse experience and knowledge, dedication to the company, and his ability to foster teamwork have played a crucial role in enhancing the position of Citizen Life Insurance. The trust and belief he has garnered among the staff contribute to the overall success and growth of the company.

MR. KRISHNA KUMAR SHRESTHA

Chandragiri -7, Mahadevsthan, Thankot, Kathmandu

kktaukhal@gmail.com and kk_taukhal@yahoo.com

Cell : 9801107880,9841307880

Krishna Kumar Shrestha, the Chief Executive Officer of Chandragiri Savings and Credit Cooperative Ltd in Kathmandu, Nepal, epitomizes visionary leadership and strategic acumen in the financial cooperative sector. With over 24 years of experience, Shrestha has consistently demonstrated his ability to overcome complex challenges and drive significant results in growth, revenue, and operational performance. Recognized as a proponent of empowerment and accountability, he has garnered accolades such as the "Best Manager of the Year" awards in 2011 and 2024 from NEFSCUN for his outstanding contributions to the SACCOS movement. Shrestha's expertise extends to risk management, internal controls, growth management, and product development, underpinned by a strong educational background in rural development and ongoing pursuit of an MBA. His leadership style emphasizes inclusivity and innovation, fostering a culture of continuous improvement and strategic thinking. Shrestha's unwavering commitment to excellence and community development positions him as a driving force for positive change in Nepal's financial landscape, embodying the essence of visionary leadership and service excellence.

In addition to his remarkable contributions within Nepal's financial cooperative sector, Krishna Kumar Shrestha has also cultivated a rich international perspective through his extensive travels and professional engagements. With a breadth of experience spanning nine countries, including Korea, Philippines, Indonesia, Thailand, Vietnam, and Malaysia, Shrestha has immersed himself in diverse cultures and business environments, enriching his global outlook and fostering invaluable connections. His international exposure extends beyond mere exploration, as Shrestha has actively participated in prestigious workshops and seminars, where he has presented insightful working papers on pertinent industry topics. Through these engagements, Shrestha has not only showcased his expertise but has also contributed to the exchange of knowledge and best practices on an international scale.

Welcome :

सहकारीमा सदस्य सुरक्षा:

जोखिम स्थानतरणको लागि बीमा

Poshak Raj Paudel
CEO, Citizen Life Insurance
Chairman, Life Insurance Association

Topics

- Risk Overview
- Changing Scenario & Facts.
- Transfer of Risk
- International Practices
- New Product Overview
- Company Overview

Facts : Health Risk

क्वान्तिपुर

TV 53 (Tues, Thurs) Tuesday, March 26, 2022

खर्चिलो उपचारले बसेरिनि ५ लाख 'गरिब'

उपचार खर्चिले बसेरिनि कतल देरुमा कति गरिब थपिदि ?

नेपाल	- ४ लाख २६ हजार
भारत	- ५ करोड ८० लाख
बंगलादेश	- १ करोड १६ लाख
इन्डोनेसिया	- ८ लाख ५० हजार
म्यान्मार	- ३ लाख ४५ हजार
श्रीलंका	- १५ हजार
माल्दिव्स	- ८ हजार
भुटान	- ८८ जना

भिन्न विधिद्वारा अतिरिक्त रूपमा विभिन्न भन्सार विभाग अन्तर्गतमा, अर्थात्, स्वास्थ्य, श्रम, शिक्षा, आवास, आदि विभिन्न विभागको माध्यमबाट, अर्थात् स्वास्थ्य, श्रम, शिक्षा, आवास, आदि विभागको माध्यमबाट उपचार खर्चिले बसेरिनि कतल देरुमा कति गरिब थपिदि ?

स्वास्थ्य मन्त्रालयले हेर्ने नर्कति संवेदनिक गरेको छैन। तथ्यांकले देखाएको छ। अर्थशास्त्रज्ञहरूको अनुसार, स्वास्थ्य खर्चिले बसेरिनि कतल देरुमा कति गरिब थपिदि ?

स्वास्थ्य मन्त्रालयले हेर्ने नर्कति संवेदनिक गरेको छैन। तथ्यांकले देखाएको छ। अर्थशास्त्रज्ञहरूको अनुसार, स्वास्थ्य खर्चिले बसेरिनि कतल देरुमा कति गरिब थपिदि ?

Social Security & Risk:

•स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम: बीमा शुल्कभन्दा दाबी भुक्तानी बढी

- हालसम्म यस कार्यक्रमबाट स्वास्थ्य बीमा बोडले १२ अर्ब ४० करोड ७६ लाख ४९ हजार रुपैयाँ बीमाशुल्क संकलन भएको छ । तर, यस अवधिभित्रमा स्वास्थ्य बीमा बोडले २१ अर्ब २५ करोड रुपैयाँ भन्दा धेरैको दाबी भुक्तानी परेको छ । जसमध्ये करिब १७ अर्ब रुपैयाँ दाबी भुक्तानी गरेको छ ।
- स्वास्थ्य बीमा बोडले यस आर्थिक वर्षमा मात्रै साढे ६ अर्ब रुपैयाँ दाबी भुक्तानी गरेको तथ्यांक छ । अझै सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई बोडले ७ अर्ब ४३ करोड रुपैयाँ मात्र बीमा दाबी भुक्तानी गर्न बाँकी छ ।
- कुल बीमाशुल्क संकलनमा
- प्रदेश १ को योगदान ३०.९६ प्रतिशत, मधेश प्रदेशको योगदान ६.७३ प्रतिशत, वागमती प्रदेशको योगदान १८.४४ प्रतिशत, गण्डकी प्रदेशको योगदान १३.८९ प्रतिशत, लुम्बिनी प्रदेशको योगदान १६.४४ प्रतिशत, कर्णाली प्रदेशको योगदान ४.६७ प्रतिशत र सुदूरपश्चिम प्रदेशको योगदान ९.९८ प्रतिशत छ ।
- ७७ वटै जिल्लामा कार्यक्रम विस्तार हुँदा सहभागी हुनेको संख्या पनि बढदै गएको छ । हालसम्ममा ५१ लाख ८० हजार जना सहभागी भएको बाँकी तथ्यांक छ ।

Financial Risk :

संसदमा उठ्यो मृतकको बीमा गर्ने बहस, मान्छे मरेर गए पनि बाँचेकाहरूलाई आर्थिक भार नपर्ने

Jun 12, 2022 02:35 PM Microbloghi

संसदमा बजेट माथि छरफफलको क्रममा सांसदहरूले मृतकको बीमा गर्ने व्यवस्था मिलाउन आग्रह गरेका छन् । स्वास्थ्य उपचार महँगो भएको भन्दै सांसदहरूले मृतकको बीमा गर्ने व्यवस्था मिलाउन आग्रह गरेका हुन् ।

मुल्य भएपनि, अस्पतालको बिल तिर्न नसकेर पास चान नसकेको अवस्था रहेको जनाउदै, नेकपा एमालेका सांसद शेरबहादुर तामाङले मृत्युको बीमा गर्ने कार्यक्रम ल्याउन माग गरेका हुन् ।

'उमेर हद वा रोगको कारणले बाँचेन पनि । तर, अस्पतालको बिलमा बाँचेकालाई सोचि अपनरोको हुने खालको हुन्छ । मान्छे मारिसक्यो, तर अस्पतालको बिल भने तिर्न नसकेन हालतमा पुग्छ । अस्पतालले बिल नतिरे लाग्न सक्छ । उनले भने, 'त्यसकारण मृत्युको बीमा गर्नु । अर्थात् उपचार गरेपछि बाँचेर आयो भने टिकिन्छ तर यदि बाँचेन भने यसको बीमा गर्नु र राख्नु बेहोर्ने नीति ल्याओ ।'

यस्तो व्यवस्थाले मर्ने मान्छे मरेर गए पनि बाँचेकाहरूलाई आर्थिक भार नपर्ने सांसद तामाङको भनाई छ ।

यसै एमालेकै सांसद कृष्णप्रसाद दाहालले पनि मृतकको बीमा गर्नुपर्ने आवश्यक रहेको बताए । स्वास्थ्य सेवा महँगो भएको भन्दै, सांसद दाहालले स्वास्थ्य सेवा प्रभावकारी बनाउनु पर्नेमा जोड दिए ।

शिरमा बाँचे पनि ऋण बोकेर फर्किन्छ । मरे पनि पैसा नभएर शव उठाउन नपाउने अवस्था छ । उनले भने ।

यस्तो परिस्थिति अन्त्य गर्नको निम्ति उनले मृतकको बीमा गरेर पैसा तिर्न नपर्ने व्यवस्था गर्न सरकारको ध्यान आकर्षण गरेका ।

Dimension of Risk :

Risks :

Key Types	Avoid	Accept	Reduce	Transfer
Operational Risk	←	←	→	×
Liquidity Risk	←	←	→	×
Market Risk	←	←	→	×
Future Liability Risk	←	→	→	→
Loss of Assets Risk	←	→	→	YES (Insure)
Credit/Life Risk	←	→	→	YES (Insure)

Ignore ?

Changing Scenarios & Facts

➤ Socio Changes

Joint Family =>

: Family Structure

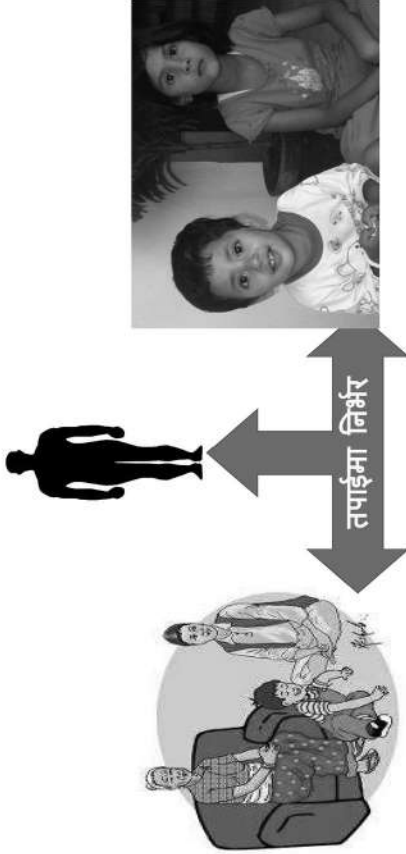

Nuclear Family

Changing Scenarios & Facts

- **Economic Changes** : Financial Support => म छु नी भन्ने कति जना छन् ?
- **Tax/Gov. burden** : Post Earthquake Recon..= 766 billion
- **RI Recovery from EQ => 1600 billion**
- **Gov Social Security** : Discontinued Pension
- **Responsibility** : सरकारले सधैं वृद्धभत्ता बाँड्न सक्दैनः
- : In case of good going : Together
- : In case of Problem/Issues: Sole

Current Scenario & Facts :

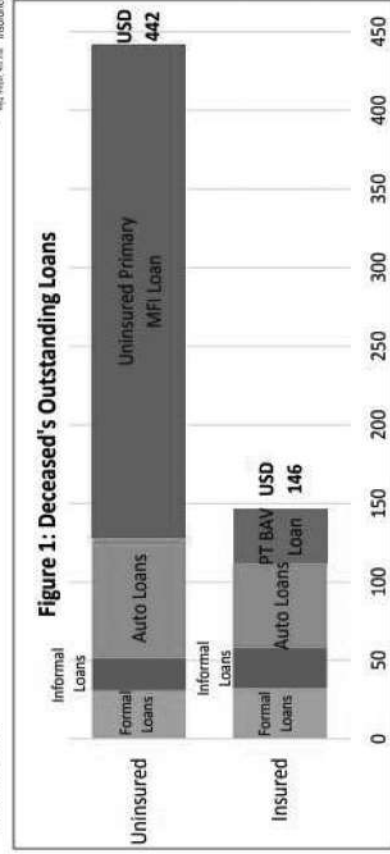

Claim Payout:

Amount in Arab

Types	77/78	78/79	79/80
Life	33.69	52.53	58.98
Non-Life	6.86	19.07	23.52

Indonesia

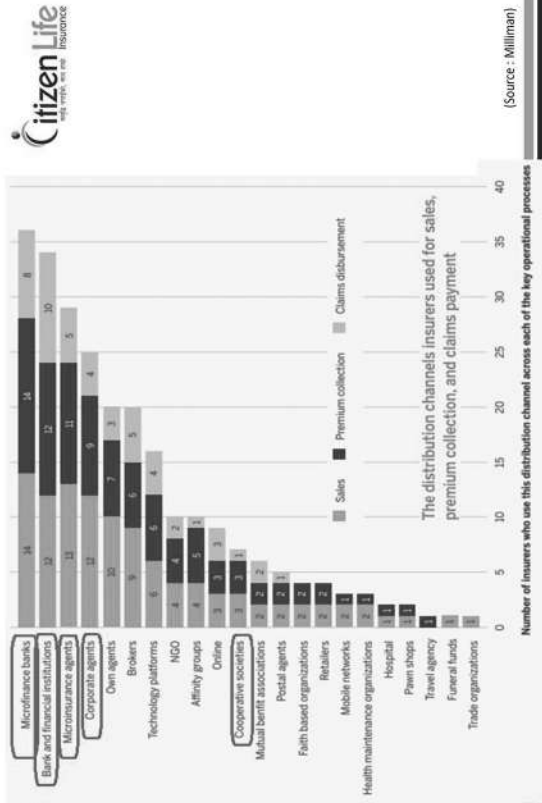
- The Uninsured had USD 278 higher outstanding formal loans at the time of their death
- Uninsured deceased left a total USD 345 in formal debt, while the Insured left a total USD 67, before loan forgiveness.

Source: - Credit Life Insurance in Indonesia (2015)

Distribution Landscape :

Distribution Channel in Nepal	Est %	Current state	Develop World
Agency Channel	90%	Independent agency & mostly 3 tire structure.	20%
Corporate Agency	6%	High Potential and best alternate.	50%
Direct Sales :			
DSF	4%	Opportunity for Institutional sales.	
Online Sales	-	Development stage	20%
Tele marketing	-	Development stage	
Brokerage	-	Regulation to come.	10%

India

वित्तीय जोखिममा बीमाको सम्बन्ध

- सदस्यको आर्थिक जोखिमको सुरक्षण र समृद्धीको आधार
- सदस्यको गरिबी निवारणको माध्यम
- सम्पत्तिको क्षतिको रक्षावरण
- संस्थागत भ्रष्टचार निवारणको दिर्घकालिन आधार
- व्यक्तिको स्वास्थ्य संबन्धि आर्थिक जोखिमको सुरक्षण
- सहकारी संस्थाको असिमित दायित्वको आधार
- हस्तान्तरण गर्न सकिने एकमात्र जोखिम
- जति हिलो उति महँगो .
- जीवनमा तेश्रो पक्षको महत् चाहिन्छ जस्तो लागेमा
- बैकल्पिक आयको स्रोत
- संस्थागत सुशासनमा सहयोगी

सहकारीको वित्तीय जोखिमको रक्षावरणमा बीमाको सम्बन्ध

Implementation Gap

Insurance :

- Only tool to transfer risk out of Organization/country.
- Very essential tool for risk transfer.
- Sleep Well Coverage : Peace of mind.
- Once prosperity happen => people look for security.

Thank You

जय सिटिजन !

प्रा. डा. अरहज रस्थापित

हालको ठेगाना : स्वर्णिम बस्ती, डल्लु चागाः, वडा १५, काठमाडौं

जन्ममिति : १९६९ मार्च २४

बाबुको नामथर : स्व. मोहनमान रस्थापित (अंग्रेजी शिक्षक, शिक्षाविद्)

आमाको नामथर : सूर्यतारा रस्थापित (शिक्षिका)

परिवार संख्या र पृष्ठभूमि : ६ (आमा, दिदी, म, श्रीमति र छोरि १ छोरा १), असनबांगेमुढाको रैथाने शिक्षक शिक्षिकाको परिवार

पद र आवद्ध संस्था

- संकाय डीन, व्यवस्थापन तथा कानून संकाय, नेपाल खुल्ला विश्वविद्यालय, जावलाखेल, ललितपुर

शिक्षा

- विद्यावारिधि (रणनीतिक व्यवस्थापन अन्तर्गत रणनीतिक मानव संशाधन विकास व्यवस्थापन), भारतको ऐतिहासिक शहर जोधपुरको जोधपुर राष्ट्रीय विश्वविद्यालय, व्यवस्थापन संकायबाट, सन् २०१४ मा
- पत्रकारिता-आमसंचारमा IASP डिग्री सन् १९९२
- USA (Fulbright Commission) अन्तर्गत USA मा Intellectual Property Rights and Global Trade विषयमा पेशागत डिग्री सन् २००२
- Advanced Course in Human Resource Development, National Institute of Technical Teacher Training and Research, Chennai (Madras)- सन् २०११ मा (भारत सरकारको मानव संशाधन मन्त्रालयको आयोजनामा Indian Technical and Economic Cooperation (ITEC) को Fellowship

रुचि - संगीत, प्रकृति, लेखन, अनुसन्धान

वर्तमानमा संलग्न संघ-संस्था

नेपाल खुल्ला विश्वविद्यालय:

पेशागत - Operations Research Society of Nepal (Life member), रस्थापित खलः (Life member),

पेशा/करियर :

१. बैंकिंग (NABIL Bank र Nepal Bangladesh Bank), सन् १९९०-१९९६
२. वैदेशिक विकास निकाय (GIZ: German International Cooperation), सन् १९९६-१९९७
३. अंग्रेजीपत्रकारिता/संपादन (वरिष्ठ सह-संपादक, द राइजिंग नेपाल (अंग्रेजी राष्ट्रीय दैनिक) गोरखापत्र संस्थान, सन् १९९७-२०१२ जनवरी (१५ वर्ष)
४. प्राध्यापन, त्रिभुवन विश्वविद्यालय (स्थायी उप-प्राध्यापक, २०१२-२०१९)

विदेश भ्रमण : भारत, दक्षिण कोरिया, USA, बंगलादेश

प्रकाशित कृतिहरू

- अनुसन्धानात्मक कृति प्रकाशन : व्यवस्थापन, अर्थशास्त्र र शिक्षा व्यवस्थापनमा प्रतिष्ठित अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय पीएर रिभ्यूड जर्नल तथा एडिटेड भोल्युममा ८९ वटा अनुसन्धानात्मक पेपर लेखहरू
- पुस्तक - आठ वटा पाठ्यपुस्तक (व्यवस्थापन विषयमा विश्वविद्यालयका स्नातक देखि स्नातकोत्तर तथा एमफिल तहको लागि) - अधिकांश पुस्तक एकल लेखकको रूपमा
- साहित्यिकपुस्तक - एउटा कथा संग्रह (नेपाल भाषामा) सन् १९९३
- विषयगत साधारण लेख - १,७५० वटा लेख (व्यवस्थापन, अर्थतन्त्र, संगीत र संस्कृति विषयमा)

अन्य केही

- सन २००१ देखि लेखक र प्राध्यापकको रूपमा 'Who is Who in Nepal' मा निरन्तर सूचिकृत
- व्यवस्थापन, अर्थशास्त्र र शिक्षा व्यवस्थापनका प्रतिष्ठित ११ वटा अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रीय पीएर- रिभ्यूड जर्नलहरूको प्रधान सम्पादक तथा सम्पादक मण्डल सदस्यको रूपमा कार्यरत
- व्यवस्थापन विषयक थुप्रै अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्था तथा पेशागत नेटवर्कहरूमा नेपालको प्रतिनिधित्व गर्दै

अन्तरराष्ट्रीय पुरस्कार

- The Dean of International Peace Prize (DOIPP), 2019: By WWA (World Without Anger), Global Peace Foundation – Nepal EQ4 Peace World Wide - USA and National Association of Psychological Science, India: मानव संसाधन व्यवस्थापन र अनुसन्धान तथा शान्तिकामी शिक्षा प्रवर्द्धन मार्फत विश्वशान्तिको लक्ष्य हासिल गर्नमा गरेको योगदानको कदर गर्दै प्रदान गरिएको पुरस्कार

डा. रशेष वैद्यले त्रिभुवन विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन संकायबाट व्यवस्थापन (वित्त) मा दर्शनशास्त्र विद्यावारिधि गर्नुभएको छ । उहाँले कानून संकाय, त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट कानूनमा स्नातक उर्तिण गर्नुभएको छ । उहाँसँग विश्वविद्यालय स्तरमा एक दशकभन्दा लामो अध्यापनको अनुभव छ । उहाँले वातावरणीय मुद्दाहरूको जनहित याचिकाहरूसँग सम्बन्धित नेपालको सर्वोच्च अदालतमा वकालत पनि गर्दै आउनु भएको छ । राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय जर्नलहरूमा कानून र व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित करिब ४० वटा अनुसन्धान-पत्रहरू पनि प्रकाशित गरिसक्नु भएको छ । हाल उहाँ नेपाल खुल्ला विश्वविद्यालयमा पनि आबद्ध हुनुहुन्छ ।

श्री बद्रीकुमार गुरागाईं

बद्रीकुमार गुरागाईं राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेडको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको रूपमा कार्यरत हुनुहुन्छ । उहाँ भारत तथा नेपाल दुवै देशको मान्यताप्राप्त वरिष्ठ चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट हुनुहुन्छ । नेफ्स्कुनको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, राष्ट्रिय सहकारी बैंकको नायब महाप्रबन्धक हुँदै विगत ५ वर्षदेखि बैंकको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको रूपमा सेवा गर्दै आउनुभएका गुरागाईंले सहकारी क्षेत्रमा १३ वर्षको अनुभव समेट्नु भएको छ । सहकारी क्षेत्र बाहेक चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस् संस्था नेपालको उप-निर्देशक, परिवार नियोजन संघ नेपालको वित्त निर्देशक, International Planned Parenthood Federation (IPPF) को वरिष्ठ प्राविधिक सल्लाहकार (वित्त) को रूपमा उहाँले कार्य गरिसक्नुभएको छ ।

बद्री कुमार गुरागाईं विभिन्न संघ-संस्थाहरूमा समेत आबद्ध हुनुहुन्छ । नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार उहाँ हाल नेपाल लेखामान बोर्ड (Accounting Standard Board)को सदस्य र सामाजिक सुरक्षा कोषको सल्लाहकारको रूपमा कार्यरत हुनुहुन्छ । विगतमा उहाँ चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस् संस्था नेपालको Quality Assurance Board सदस्य, शिक्षा समिति सदस्य, Visiting Faculty Member साथै ग्लोबल आई.एम.ई अवकाश कोषको सञ्चालक, नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस् संघको कार्यसमिति सदस्य रहि कार्य गरीसक्नुभएको छ । सहकारीका माध्यमबाट जनताको जीवनस्तर उकास्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आउनुभएका बद्रीकुमार गुरागाईंलाई सम्माननीय पूर्व राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीज्यूबाट प्रवल जनसेवाश्रीद्वारा विभूषित हुनुभएको छ । उहाँले सहकारी एवम् वित्तिय क्षेत्रका विभिन्न राष्ट्रिय तथा अर्न्तराष्ट्रिय सभा सम्मेलन तथा सेमीनारहरूमा श्रोत व्याक्तिको भुमीकामा रहि योगदान समेत गर्दै आउनुभएको छ ।

सहकारी बैंकको माध्यमबाट सहकारी सदृढ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विकास, सहकारी क्षेत्रमा डिजिटाइजेसनको पहलकदमी, एवं सहकारीमा युवा सहभागीता वृद्धिको लागि गुरागाईं क्रियाशील हुनुहुन्छ । सहकारी क्षेत्रको विकास तथा विस्तारमा क्रियाशील गुरागाईंका सहकारी सम्बद्ध लेखहरू विभिन्न राष्ट्रिय दैनिक एवम् अनलाइनमा प्रकाशित भएका छन् जसको बारेमा www.badriguragain.com.np गएर हेर्न सकिन्छ ।

पृष्ठभूमि र अध्ययनको लक्ष्य -१

- कुशल र अर्धकुशल श्रमशक्ति प्रवासी श्रमिकका रूपमा विदेशी रोजगारीका लागि नेपालबाट विदेशमा बसाइँ सार्दै आएका छन्।
- फलस्वरूप नेपालका सहकारीहरूले आफ्नो कार्यालयमा दक्ष मानव संसाधनको सामना गर्नुपरेको छ।
- सहकारीहरूले पनि लगानीको सम्भावना घटेको पाए किनभने कुशल मानव संसाधनको बहिर्गमनले सहकारीहरूले लगानी गर्न सक्ने उद्यमशीलता उद्यमहरूको स्थापनालाई नराम्रो असर पारेको छ।
- त्यसैले कुशल श्रमशक्तिको बहिर्गमन, सहकारी क्षेत्रमा यसको प्रभाव र नेपालमा बहिर्गमन समस्या समाधान गर्ने उपायबारे आलोचनात्मक विश्लेषण गर्नु आवश्यक छ।
- सहकारीभिन्न दक्ष पेसेवरहरूको स्पष्ट अभाव आप्रवासनको एउटा प्राथमिक परिणाम हो।

दक्ष जनशक्तिको बहिर्गमन, सहकारी क्षेत्रमा यसको प्रभाव र नेपालमा वैदेशिक रोजगारीको समस्या समाधानका उपाय

प्रा. डा. अरहन स्थापित

प्राध्यापक तथा डीन, व्यवस्थापन तथा कानून संकाय
नेपाल खुला विश्वविद्यालय

डा. रशेश वैद्य

भिजिटिङ प्रोफेसर, व्यवस्थापन तथा कानून संकाय
नेपाल खुला विश्वविद्यालय

पृष्ठभूमि र अध्ययनको लक्ष्य-२

- विशेष सीप भएका व्यक्तिहरूको प्रस्थानले यी संस्थाहरूलाई महत्वपूर्ण पदहरू भर्न सङ्घर्ष गरिरहेको छ, जसले गर्दा सहकारीहरूको समग्र परिचालन दक्षता र अनुकूलन क्षमतामा बाधा पुगेको छ।
- कुशल जनशक्तिको यो कमी विशेष गरी वित्तीय व्यवस्थापन, परियोजना कार्यान्वयन र रणनीतिक योजना जस्ता प्रमुख क्षेत्रहरूमा स्पष्ट छ, जसले द्रुत रूपमा विकसित आर्थिक वातावरणको जटिलताहरू नैभिंगेट गर्न सहकारीहरूको क्षमतालाई कमजोर पार्छ।
- कुशल श्रमिकको घट्दो उपलब्धताले उद्यमशीलता उद्यमको कमीमा परिणत भएको छ, जसलाई सहकारीहरूले परम्परागत रूपमा लगानीका लागि विचार गर्छन्।
- यसले सहकारीको विस्तारको सम्भावनालाई कम मात्र गरेको छैन तर नयाँ व्यवसायको विकासमा रोक लगाएर व्यापक आर्थिक परिदृश्यमा पनि असर पारेको छ।

किन दक्ष जनशक्तिको नेपालबाट विदेशमा आप्रवासन? -१

- विदेशमा आर्थिक अवसरहरू:
- विदेशमा राम्रो आर्थिक अवसरहरूको लोभ हो कुशल व्यक्तिहरूले प्रायः उच्च तलब दिने काम, सुधारिएको जीवनस्तर र नेपालमा सजिलै उपलब्ध नहुन सक्ने राम्रो करियरको सम्भावनाहरू खोज्छन्।
- घरमा सीमित रोजगारीका अवसरहरू:
- नेपालले आफ्नो कार्यबलको सीप र योग्यताअनुसार पर्याप्त सङ्ख्यामा रोजगारी उपलब्ध गराउन चुनौतीहरूको सामना गरिरहेको छ। घरेलु रूपमा पूरा गर्ने र राम्रो तलब दिने रोजगारीका अवसरहरूको अभावले कुशल व्यक्तिहरूलाई विदेशमा विकल्पहरू खोज्न बाध्य पार्छ।
- राजनीतिक र आर्थिक अस्थिरता:
- नेपालमा राजनीतिक र आर्थिक अस्थिरताको अर्वाधि बारम्बार हुँदै आएको छ। राजनीतिक अस्थिरताहरूसँगै अनिश्चित आर्थिक अवस्थाहरूले कुशल व्यक्तिहरूलाई विदेशमा स्थिरता र सुरक्षा खोज्न प्रेरित गर्न सक्छ।

किन दक्ष जनशक्तिको नेपालबाट विदेशमा आप्रवासन ? -२

- शैक्षिक अवसरहरू:
- धेरै कुशल व्यक्तिहरू नेपालमा उपलब्ध नहुन सक्ने वा सीमित हुन सक्ने शैक्षिक अवसरका लागि बसाई सर्छन्। विदेशमा विश्व-स्तरीय शिक्षा र अनुसन्धान सुविधाहरूमा पहुँच महत्त्वपूर्ण Pull Factor हुन सक्छ।
- भ्रमणडलीकरण र कनेक्टिभिटी:
- बढ्दो भ्रमणडलीकरण र सुधारिएको कनेक्टिभिटीले नेपाल बाहिर चेतना र अवसरहरूको पहुँच विस्तार गरेको छ। कुशल व्यक्तिहरू विश्वव्यापी रोजगार बजारका बारेमा बढी सचेत हुन्छन् र राष्ट्रिय सीमाभन्दा बाहिरका अवसरहरू अन्वेषण गर्न इच्छुक हुन्छन्।
- रेमिट्यान्स-सञ्चालित संस्कृति:
- नेपालमा रेमिट्यान्स-संचालित अर्थतन्त्रको बलियो परम्परा छ, धेरै परिवारहरू विदेशमा काम गर्ने आफन्तहरूले फिर्ता पठाएको आम्दानीमा निर्भर छन्। यस सांस्कृतिक मापदण्डले कुशल व्यक्तिहरूलाई देश बाहिर रोजगारीका अवसरहरू खोज्न प्रोत्साहित गर्न सक्छ।
- करियर प्रगतिको अभाव:
- नेपालका केही उद्योगहरूमा क्यारियर प्रगति र व्यावसायिक विकासको सीमित स्कोपले कुशल व्यक्तिहरूलाई उन्मत्ति र कौशल वृद्धिका लागि राम्रो सम्भावनाको वातावरण खोज्न प्रेरित गर्न सक्छ।

किन दक्ष जनशक्तिको नेपालबाट विदेशमा आप्रवासन? -३

- राजनीतिक भाई-भतीजावाद र भ्रष्टाचार:
- राजनीतिक भाई-भतीजावाद र भ्रष्टाचारका उदाहरणहरूले कुशल व्यवसायीहरूमा मोहभंगको भावना सिर्जना गर्न सक्छ। जब योग्यता-आधारित प्रणालीहरू सम्मौता गरिन्छ, व्यक्तिहरूले अवसरहरू पछ्याउने विकल्प रोज्न सक्छन् जहाँ उनीहरूको सीपहरू मान्यता दिइन्छ र उचित आधारमा पुरस्कृत गरिन्छ।
- जीवनको गुणस्तरका कारकहरू:
- स्वास्थ्य सेवा, सामाजिक सेवा र जीवनको समग्र गुणस्तर जस्ता कारकहरूले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्। कुशल व्यक्तिहरू उच्च गुणस्तरको जीवन, राम्रो स्वास्थ्य सेवा सुविधाहरू, र परिवार हुकाउनका लागि बढी अनुकूल वातावरण प्रदान गर्ने देशहरूमा आकर्षित हुन सक्छन्।
- सांस्कृतिक मानकको रूपमा आप्रवासन:
- केही समुदायहरूमा, कामका लागि आप्रवासन एउटा सांस्कृतिक मानक भएको छ, जुन पुस्तौंदेखि पुस्तौंसम्म बिट्टै आएको छ। अवसरहरू नेपालभन्दा बाहिर छन् भन्ने धारणाले कुशल व्यक्तिहरू र उनीहरूका परिवारहरूको निर्णय प्रक्रियामा प्रभाव पार्न सक्छ।

बहुआयामिक दृष्टिकोणद्वारा समाधान नेपालको सन्दर्भमा आप्रवासन समस्यालाई प्रभावकारी रूपमा सम्बोधन गर्न र सहकारी क्षेत्रमा यसको प्रभावलाई कम गर्न बहुआयामिक दृष्टिकोण आवश्यक छ:

- कौशल विकास कार्यक्रम
- स्थानीयकृत उद्यमशीलता सहयोग
- अनुकूल नीति सुधार
- नेपालीले अन्तर्राष्ट्रिय सहकार्य गर्ने
- डिजिटल प्लेटफर्महरू र टाढाको कार्य समाधानहरू अँगाल्ने

बैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि Push कारकहरू

कुल १९० युवा-युवतीहरूसँग (४८% युवा र ५२% युवती) बैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि Push र Pull कारकहरू सम्बन्धित सर्वेक्षण गरिएको थियो, जसमा ६०% उत्तरदाताहरू २१-३० उमेर समुहका थिए। त्यसैगरी ५२% स्नातक तह अध्ययनरत थिए। अध्ययनरत उत्तरदाताहरूमा ४०% बागमती प्रदेशका, २७% कोशी प्रदेशका, २३% गण्डकी प्रदेशका र बाँकी अरु चार प्रदेशका थिए।

कारकहरू	प्रतिशत
• रोजगारीका सीमित अवसर	५३.७%
• घट्टो कृषि उत्पादकत्व	१६.८%
• राजनीतिक अस्थिरता र संस्थामा राजनीतिकरण	६३.२%
• विद्यमान गरिबी वा आर्थिक अनिश्चितता	३२.६%
• उचित (व्यावसायिक र प्राविधिक) शिक्षाको अभाव	३०.५%
• अर्ध-कुशल सीप र ज्ञान को सदुपयोग गर्न बैदेशिक रोजगारीमा जाने	१४.७%
• बैदेशिक रोजगार/श्रमको मौलाउंदो संस्कृति	२१.१%
• स्वदेशी श्रममा इजजतको अभाव र बाधा	२४.२%

स्रोत : लेखकहरूको सर्वेक्षण, २०८०

वैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि Pull कारकहरू

कारकहरू	प्रतिशत
उच्च जीवन स्तर / उच्च ज्याला खोज्दै	५२.७%
विदेशबाट कामदारको माग छ	१५.१%
राम्रो रोजगारीको अवसर	४१.५%
राम्रो काम गर्ने अवस्था	३२.३%
रोजगारीको अवसर सहित गुणस्तरीय शिक्षा	४७.३%
राम्रो तलब स्केल	४५.२%
रोजगारी समय लचकता	२१.५%
वैदेशिक रोजगारीमा रहेका आफन्त/साथीभाइहरूले बोलाउने	८.६%

स्रोत : लेखकहरूको सर्वेक्षण, २०८०

नेपाली सहकारीलाई किन कुशल मानव संसाधन चाहिन्छ? -१

- प्रभावकारी व्यवस्थापन र शासन: दक्ष व्यवसायीहरूले व्यवस्थापन र शासनमा विशेषज्ञताको स्तर ल्याउँछन्, सहकारीहरू कुशलतापूर्वक चल्छन् र उत्तम अभ्यासहरूको पालना गर्छन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्छन्। रणनीतिक निर्णयहरू गर्न, स्रोतहरू व्यवस्थापन गर्न र पारदर्शी शासन संरचनाहरू कायम राख्न सक्षम नेतृत्व आवश्यक छ।
- वित्तीय व्यवस्थापन: सहकारी वित्तको उचित व्यवस्थापनका लागि वित्तीय कुशाग्रता भएका कुशल व्यक्तिहरू महत्वपूर्ण हुन्छन्। तिनीहरूले जटिल वित्तीय लेनदेनहरू मार्गनिर्देशन गर्न सक्छन्, बलियो वजतीय ढाँचा सिर्जना गर्न सक्छन्, र राम्रो वित्तीय स्वास्थ्य सुनिश्चित गर्न सक्छन्, जुन सहकारीको दिगोपनका लागि आवश्यक छ।
- रणनीतिक योजना र नवप्रवर्तन: कुशल जनशक्तिले रणनीतिक योजना र नवप्रवर्तनशील पहलहरूको विकासमा योगदान पुर्याउँछ। यसमा नयाँ व्यापार अवसरहरू पहिचान गर्ने, बजारको परिवर्तनशील गतिशीलतालाई अनुकूल बनाउने, र सहकारी वृद्धि र प्रतिस्पर्धात्मकतालाई ड्राइभ गर्ने अप्रगामी सोच रणनीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने समावेश छ।

नेपाली सहकारीलाई किन कुशल मानव संसाधन चाहिन्छ? -३

- कानूनी अनपालन: कानूनी मामिलामा राम्ररी जानकार कुशल व्यवसायीहरूले सहकारीहरू स्थानीय र अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको ढाँचाभित्र काम गर्ने कुरा सुनिश्चित गर्छन्। कानूनी मुद्दाहरूबाट बच्न र सदस्यहरू र हितधारकहरूको विश्वास कायम राख्न नियमहरूको अनुपालन महत्वपूर्ण छ।
- जोखिम व्यवस्थापन: दक्ष व्यक्तिहरूले सहकारीहरूलाई चुनौतिहरू र अनिश्चितताहरू नैभोग्नु गर्न मद्दत गर्दै जोखिमहरूको प्रभावकारी रूपमा मूल्याङ्कन र व्यवस्थापन गर्न सक्छन्। यसमा जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिहरू विकास गर्ने र सहकारीहरू आर्थिक, सामाजिक, वा वातावरणीय उतारचढावहरूको सामना गर्न लचिलो छन् भनेर सुनिश्चित गर्ने समावेश छ।
- सदस्य शिक्षा र संलग्नता: शिक्षा र सञ्चारमा दक्ष पेशेवरहरूले सहकारी सदस्यहरूलाई उनीहरूको अधिकार, जिम्मेवारी र सहकारी सहभागिताका फाइदाहरूबारे शिक्षित गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्छन्। सदस्यहरूलाई संलग्न गर्नले समुदायको भावनालाई बढावा दिन्छ र सहकारी आन्दोलनलाई बलियो बनाउँछ।
- परिवर्तनका लागि अनुकूलनीयता: परिवर्तनका लागि अनुकूलनीयतालाई बढावा दिन कुशल श्रमशक्ति आवश्यक छ। गतिशील आर्थिक वातावरणमा, नयाँ प्रविधिहरू, बजार प्रवृत्तिहरू र नियामक परिवर्तनहरूमा अनुकूलन गर्ने क्षमता भएका पेशेवरहरूले सहकारीको दीर्घकालीन दिगोपनमा योगदान पुर्याउँछन्।

नेपाली सहकारीलाई किन कुशल मानव संसाधन चाहिन्छ? -२

- बजार अनुसन्धान र विश्लेषण: बजार अनुसन्धान र विश्लेषणमा विशेषज्ञता भएका व्यावसायिकहरूले सहकारीहरूलाई उपभोक्ता प्रवृत्तिहरू बुझ्न, विशिष्ट बजारहरू पहिचान गर्न, र बजार मागसँग मेल खाने उत्पादनहरू वा सेवाहरू विकास गर्न मद्दत गर्न सक्छन्। यो अन्तर्दृष्टि गतिशील व्यापार वातावरणमा सान्दर्भिक र प्रतिस्पर्धी रहनका लागि महत्वपूर्ण छ।
- परियोजना कार्यान्वयन: सहकारी परियोजनाहरू सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गर्न कुशल व्यक्तिहरूले प्रमुख भूमिका खेल्छन्। अवधारणादेखि कार्यान्वयनसम्म, परियोजना व्यवस्थापन कौशल भएका पेशेवरहरूले बजेटभित्र र इच्छित प्रभावका साथ पहलहरू कुशलतापूर्वक सम्पन्न भएको सुनिश्चित गर्छन्।
- प्रविधि एकीकरण: बढ्दो डिजिटल संसारमा, सहकारीको फाइदाको लागि प्रविधिको एकीकरण र लाभ उठाउन कुशल जनशक्तिको आवश्यकता छ। यसमा वित्तीय व्यवस्थापन, सञ्चार, मार्केटिङ र समग्र परिचालन दक्षताका लागि डिजिटल उपकरणहरू अपनाउनु समावेश छ।

कुशल मानव संसाधनको बहिर्गमन र नेपालमा सहकारी संस्थाहरूद्वारा उद्यमशीलता उद्यमहरूमा लगानीको सम्भावना घटेको विचको प्रत्यक्ष सम्बन्ध

- उद्यमशीलता विशेषज्ञताको अभाव
- लगानी निर्णय चुनौतिहरू
- नवप्रवर्तनका लागि सीमित क्षमता
- उद्यमशीलता इकोसिस्टम (Entrepreneurial Ecosystem) को प्रभाव
- कौशल-गहन उद्यमहरू बेवास्ता

कुशल मानव संसाधन बहिर्गमन निराकरणका उपायहरू - १

- कौशल प्रतिधारण र विकास कार्यक्रम: नेपालीभित्र कौशल विकास र करियर वृद्धिका लागि अवसर उपलब्ध गराएर दक्ष पेशेवरहरू कायम राख्न केन्द्रित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने।
- विद्यमान सहकारी सदस्यहरू र सम्भावित उद्यमीहरूको सीप बढाउन प्रशिक्षण पहलहरू, कार्यशालाहरू, र सल्लाहकार कार्यक्रमहरू स्थापना गर्नुहोस्।
- उद्यमशीलता समर्थन र इन्क्यूबेशन केन्द्रहरू: नयाँ उद्यमहरूको विकासलाई बढावा दिन सहकारीभित्र उद्यमशीलता समर्थन कार्यक्रम र इन्क्यूबेशन केन्द्रहरू सिर्जना गर्नुहोस्। सहकारी क्षेत्रीय स्टाईअपको वृद्धिलाई प्रोत्साहित गर्दै अकांक्षी उद्यमीहरूलाई आर्थिक सहायता, मार्गदर्शन र स्रोतहरू प्रदान गर्ने।
- सरकारी नीति र प्रोत्साहनहरू: कर लाभ, व्यापार-मैत्री नियमहरू, र उद्यमशीलता पहलहरूको लागि समर्थन प्रदान गरेर नेपालमा रहन कुशल पेशेवरहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने नीतिहरूको बकालत र कार्यान्वयन गर्नुहोस्। सहकारी नेतृत्वको उद्यमशीलता उद्यमको विकासलाई प्रोत्साहित गर्ने अनुकूल नीतिगत ढाँचा स्थापना गर्नुहोस्।
- ज्ञान हस्तान्तरणका लागि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग: ज्ञान हस्तान्तरण र कौशल आदानप्रदान कार्यक्रमहरूलाई सहज बनाउन अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग र साझेदारीलाई बढावा दिनु, दूरदेखि वा आबधिक भ्रमणहरू माफत नेपालमा सहकारी पहलहरूमा योगदान गर्न कुशल पेशेवरहरूलाई अवसरहरू सिर्जना गर्न विदेशी संस्था र संस्थाहरूसँग सलन हुनुहोस्।

कुशल मानव संसाधन बहिर्गमन निराकरणका उपायहरू - २

- दूरवर्ती सहकार्यका लागि डिजिटल प्लेटफर्महरू: दूरवर्ती सहकार्यलाई सहज बनाउन डिजिटल प्लेटफर्महरू अंगाल्नुहोस्, विदेशबाट सहकारी गतिविधिहरूमा योगदान गर्न वसाई सरेका कुशल पेशेवरहरूलाई अनुमति दिनुहोस्। भौतिक दूरीले सिर्जना गरेको अन्तर कम गर्न भर्चुअल मेन्टरसिप, परियोजना व्यवस्थापन र सञ्चारका लागि प्रविधिको प्रयोग गर्नुहोस्।
- क्षेत्र-विशिष्ट विशेषज्ञताको प्रवर्द्धन: नेपालमा सहकारी क्षेत्रको अद्वितीय आवश्यकता र चुनौतिहरूको साथ तालमेल गर्दै सहकारी भित्र क्षेत्र-विशिष्ट विशेषज्ञताको विकासलाई प्रोत्साहित गर्नुहोस्। सहकारी पहलहरूमा विशेष ज्ञान ल्याउन उद्योग विशेषज्ञहरू र पेशेवरहरूसँग सहकार्यको सुविधा दिनुहोस्।
- सरकार-समर्थित उद्यमशीलता पहलहरू: सहकारी क्षेत्रको लक्ष्य र मूल्यहरूसँग मेल खाने सरकार-समर्थित उद्यमशीलता पहलहरूलाई समर्थन र प्रवर्द्धन गर्नुहोस्। सहकारी नेतृत्वको उद्यमशीलता उद्यमहरूका लागि विशेष रूपमा छुट्याइएको कोष कार्यक्रम र स्रोतहरू सिर्जना गर्नुहोस्।

कुशल मानव संसाधनको बहिर्गमन निराकरणका उपायहरू - ३

- जन-जागरुकता र बकालत: नेपालमा बसोबास गर्ने र सहकारी विकासमा योगदान पुर्याउने कुशल पेशेवरहरूको महत्त्वका बारेमा जनसचेतनता जगाउने। नवप्रवर्तन र आर्थिक वृद्धिमा उनीहरूको भूमिकालाई जोड दिँदै सहकारी क्षेत्रभित्रका दक्ष व्यक्तिहरूको मान्यता र प्रशंसाका लागि बकालत गर्ने।
- शैक्षिक संस्थाहरूसँग सहकार्य: उद्यमशीलता उद्यमका लागि आवश्यक शैक्षिक ज्ञान र व्यावहारिक सीपहरू विचको अन्तर कम गर्न शैक्षिक संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्नुहोस्। सहकारी पहलहरूमा प्रभावकारी रूपमा योगदान गर्न आवश्यक सीपहरू विद्यार्थीहरूलाई सुसज्जित गर्ने कार्यक्रमहरू सिर्जना गर्न साझेदारी स्थापना गर्नुहोस्।
- समावेशी निर्णय: सहकारीभित्र निर्णय गर्ने प्रक्रियाहरू समावेशी छन् र कुशल व्यवसायीहरूको इनपुटलाई महत्त्व दिन्छन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्नुहोस्। स्वामित्व र योगदानको भावनालाई बढावा दिन कुशल व्यक्ति र सहकारी नेतृत्वबीच खुला संवाद र सहकार्यका लागि मञ्चहरू सिर्जना गर्नुहोस्।

धन्यवाद !

श्री शिवजी सापकोटा, पिष्टचडि

व्यक्तिगत विवरण

नाम	: शिवजी सापकोटा
जन्मस्थान	: पनौती नगरपालिका वडा नं.-४, काभ्रेपलाञ्चोक
जन्म मिति	: २०३३ मंसिर १५ गते
बाबुको नाम	: मनहरी सापकोटा
आमाको नाम	: कान्छी सापकोटा
परिवार संख्या	: २ छोराहरू

शैक्षिक योग्यता

- स्नातकोत्तर (समाजशास्त्र र जनप्रशासन)
- मानव श्रोत व्यवस्थापन विषयमा विद्यावारिधी अमेरिका- सन् २०२१

पेशागत अनुभव

- क) शिक्षण पेशामा दुई वर्ष, गैरसरकारी संस्थामा दुई वर्ष र नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून) मा १४ वर्ष विभिन्न पदमा रही सेवा सम्पन्न, २०७२-२०७७ प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको जिम्मेवारीमा ।
- ख) शैक्षिक निर्देशक, नेशनल कलेज काठमाडौं विश्व विद्यालयमा २ वर्ष (२०७८ देखि २०८०)
- ग) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि (नेफ्स्कून) मा २०८० भाद्र १ देखि कार्यरत
- घ) सदस्य सचिव, नेपाल सरकार, भूमि व्यवस्था सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय, स्थिरीकरण कोष, २०८० भाद्र १ देखि

तालिम तथा प्रशिक्षण

- सहभागितात्मक ग्रामीण लेखाजोखा (२००५), एक महिने प्रस्ताव प्रतिवेदन लेखन तालिम (२००७), वित्तीय सहकारीहरूको गुणस्तर सुनिश्चितता परीक्षक प्रशिक्षण (२००९), वित्तीय सहकारीहरूमा सुशासन प्रशिक्षक प्रशिक्षण (२०१०), एशिया स्तरीय विकास प्रशिक्षक (२०१३) ।

विदेश भ्रमण

- भारत, चीन, बंगलादेश, श्रीलंका, म्यानमार, थाइल्याण्ड, मलेशिया, सिंगापुर, इण्डोनेशिया, फिलिपिन्स, अष्ट्रेलिया, दक्षिण कोरिया, भियतनाम, अमेरिका, यूएई ।

सम्पर्क: shivajee@hotmail.com

BALA RAM NIRAULA

Province Secretary

Ministry of Labor, Employment and Transport, Bagamati Province
Hetauda, Makawanpur, Nepal

Urlabari -6, Morang (Currently, Suryabinayak- 3, Bhaktapur), Nepal
(M) +977-9851001568, +977-9855083944

email: niraulabr196969@gmail.com

EXPERIENCE IN GOVERNMENT SERVICE INCLUDING COOPERATIVE SECTOR

SN	Designation	Office	Duration	Major Responsibilities
1	Cooperative Instructor	Cooperative Training and Division Office, Sunsari	4 yrs.	Training organization and conduction as well as Registration, inspection and other legal facilitation to cooperative sector
2	Cooperative Instructor	Central Cooperative Training Centre, Kathmandu	3 yrs.	Training organization and conduction, training manual preparation, research about cooperatives
3	Principal	Cooperative Training and Division Office, Chitwan	2 yrs.	Training organization and conduction as well as Registration, inspection and other legal facilitation to cooperative sector
4	Senior Cooperative Officer	Division Cooperative Office, kathmandu	2 yrs.	Registration, inspection and other legal facilitation to cooperative sector as well as Training organization and conduction
5	Principal	Cooperative Training and Division Office, Sunsari	2 yrs.	Training organization and conduction as well as Registration, inspection and other legal facilitation to cooperative sector
6	Senior Cooperative Officer	Division Cooperative Office, kathmandu	2yrs	Registration, inspection and other legal facilitation to cooperative sector as well as Training organization and conduction
7	Cooperative Division Chief	Ministry of Land Management, Agriculture and Cooperatives, Biratnagar	8 Months	Policy formulation (related to cooperative sector)
8	Registrar	Office of the Province Registrar, Itahari	One year	Registration, regulation and other legal facilitation to cooperative sector as well as Training organization and conduction
9	Province Secretary	Ministry of Land Management, cooperatives and Poverty Alleivation, Bagamati Province	One year	Policy formulation and Implementation (related to cooperative sector)
10	Province Secretary	Province Policy and Planning Commission, Bagamati Province	6 Months	Policy formulation including Cooperative sector
11	Province Secretary	Ministry of Labor, Employment and Transport, Bagamati Province	From last 3 months	Policy formulation and Implementation (related to labor, employment and Transport. Also working on the concept of labor cooperatives)

ACADEMIC BACKGROUND

- Master in Business Studies from Tribhuvan University, Nepal, 2004
- Bachelor in Commerce from Tribhuvan University, Nepal, 1995
- Bachelor in Education from Purwanchal University, Nepal, 2009

SN	Name of the Training	Duration	Held at	Year	Training Organizer
1	Basic Administrative Training	90 Days	Jawalakhel, Lalitpur	1998	Nepal Administrative Staff College, Lalitpur
2	Participatory Planning and Management Training	35 Days	Jawalakhel, Lalitpur	1999	Local Development Training Academy, Lalitpur
3	Training of Trainer (TOT)	15 Days/ each time	New Baneshor, Kathmandu	2004, 2005	Central Cooperative Training Centre, Kathmandu
4	Training on Strategic Planning	10 Days	New Baneshor, Kathmandu	2006	Central Cooperative Training Centre, Kathmandu
5	Training of Trainer (TOT)	15 Days	Jawalakhel, Lalitpur	2007	Nepal Administrative Staff College, Lalitpur
6	Role of Agriculture Cooperative to Increase Rural Economy	66 Days	Tokyo and Tsukuba, Japan	2008	Japan International Cooperation Agency (JICA) Institute for the Development of Agriculture Cooperatives in Asia (IDACA)
7	Training on Rural Development	20 Days	Seoul and Seongnam, South Korea	2010	Korea International Cooperation Agency (KOICA) Korea Rural Economic Institute (KREI)
8	Training cum Workshop on Negotiation Skills	3 Days	Jawalakhel, Lalitpur	2011	Nepal Administrative Staff College, Lalitpur
9	Training on Governance and State Management	35 days	Jawalakhel, Lalitpur	2015	Nepal Administrative Staff College, Lalitpur
10	Participation on the Observation Tour of the Cooperative Movement of Sri Lanka	7 days	Jaffna, Kandy, Colombo	2015	Cooperatives Federation (COOFED) Colombo, Sri Lanka
11	Leadership Development Training for Class 1 Officers of Nepal Government	7 days	Jawalakhel, Lalitpur	2022	Nepal Administrative Staff College, Lalitpur

TRAINING & OBSERVATION

VISIT & EXPLORATION

- Most of the Districts of Nepal, India, South Korea, Japan, Thailand, Sri Lanka

श्री टोलराज उपाध्याय

व्यक्तिगत विवरण

स्थायी ठेगाना : गल्याड नगरपालिका-११, स्याङ्जा

हाल बसोवास : ललितपुर-१३, कुसुन्ती

योग्यता : वि.ए (अर्थशास्त्र, गणित), वि.एड, एल.एल.वि, एम.पिए

निजामती सेवा २७ वर्ष

- सूचना तथा सन्चार प्रविधि मन्त्रालय
- निर्वाचन आयोग
- जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, बागलुङ
- खानेपानी तथा सरसफाई मन्त्रालय
- भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय
- सहकारी विभाग ।

रुचीको क्षेत्र

- प्रशासन, व्यवस्थापन, सहकारिता
- विभिन्न पत्रपत्रिकाहरूमा समसामयिक विषयहरूमा लेख रचनाहरू प्रकाशन ।

सम्पर्क : ९८४७६३३२७७, इमेल : tols_u@yahoo.com

श्री रमेशप्रसाद पोखरेल

व्यक्तिगत विवरण

बाबु	: रुद्रप्रसाद पोखेल
आमा	: स्व. जानुका देवी पोखेल
श्रीमती	: भरोषा पाण्डे पोखेल
ठेगाना	: बिराटनगर उ.म.न.पा १२, मोरङ
सम्पर्क	: मोबाइल नं. : ९८४९९९४३७८, इमेल : rameshprasadpokhrel1@gmail.com
जन्म मिति	: २०२६ वैशाख ९
शैक्षिक योग्यता	: एम.ए, त्रिभुवन विश्वविद्यालय

आवद्धता:

- वरिष्ठ उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय सहकारी महासंघ लि.
- निवर्तमान अध्यक्ष, राष्ट्रिय सहकारी बैंक लि.

प्राध्यापक : त्रिभुवन विश्वविद्यालय, महेन्द्र मोरङ बहुमुखी क्याम्पस,

अनुभव

- राष्ट्रिय सहकारी बैंक लि. र बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूको कानुनी स्वरूप र संस्थागत व्यवस्थाका लागि तत्कालिन राष्ट्रिय योजना आयोगका माननीय सदस्य युवराज खतिवडाको संयोजकत्वमा समितिको सदस्य- २०६१
- सहकारी क्षेत्रको विकासका लागि नीतिगत प्रकृया र संस्थागत व्यवस्था लागि तत्कालिन राष्ट्रिय योजना आयोगका माननीय उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा समितिको सदस्य- २०६६
- अर्थ मन्त्रालयका सचिव श्री कृष्णहरी बास्कोटाज्यूको संयोजकत्वमा गठित उपसमितिको सदस्य - २०६६
- सहकारी सहकारी विकास बोर्डका सहअध्यक्ष श्री सरोजकुमार शर्माको संयोजकत्वमा गठित कानुन उपसमितिको सदस्य - २०६६
- अन्तराष्ट्रिय सहकारी वर्ष २०१२ को राष्ट्रिय समितिको सदस्य
- अन्य विभिन्न सहकारी संघसंस्था तथा बैंकका विभिन्न समितिमा विभिन्न भूमिकामा सक्रिय रही भूमिका निर्वाह

सम्मान.

- प्रशंसा पत्र : डिभिजन सहकारी कार्यालयबाट विवाद निवारणमा भूमिका बापतको प्रशंसा - २०५९ र डिभिजन सहकारी कार्यालयबाटै असल अभियान्ता - २०६२

तालिम तथा सहभागिता

- सञ्चालक तालिम : सहकारी प्रशिक्षण केन्द्र २०५७
- व्यवस्थापक तालिम : नेपाल राष्ट्र बैंक, बालुवाटार २०५७
- सहकारी व्यवसाय बजार व्यवस्थापन तालिम : सहकारी विभाग २०६०
- Program on training techniques for trainers of co-operative and rural Financing Institutions – India 2006
- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरका विभिन्न तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनारमा सहभागी,

भ्रमण

- भारत, चिन, स्वीजरल्याण्ड, फ्रान्स, इटली, भ्याटिकन सिटी, कतार, भारत, दुबई, श्रीलंका, अमेरिका, बंगलादेश, बेलायत, मलेशिया, सिंगापुर, मेक्सिको, इन्डोनेसिया, साउथ अफ्रिका, क्यानडा, जापान, अष्ट्रेलिया, थाइल्याण्ड, टर्की, दक्षिण कोरिया, भियतनाम, मंगोलिया, अर्जेन्टीना, रूस लगायत

MR. RAM SARAN SHARMA GHIMIRE

PERSONAL DETAILS

Date and Place of Birth : 07-06-1971 A.D. Manikhel V.D.C, Ward No. 1, Lalitpur
Nationality : Nepalese
Marital Status : Married
Religion : Hindu
Father's Name : Guru Prasad Ghimire
Mother's Name : Shant Kumari Ghimire

Spouse Details

Name : Bhagawati Khatiwada
Date and Place of Birth : 24-11-1977, Bachhauli V.D.C, Ward No.09, Chitwan
Current Address Details : Lalitpur Metropolitan City, Ward No. 15, Khumaltar, Shantinagar
Telephone No : 977-1-5275353 Mobile No: 9851054950
WhatsApp / Viber contacts: 9851054950
Email Address : ramsaran_g@hotmail.com, facebook : Ram Saran Sharma Ghimire

ACADEMIC QUALIFICATION

Bachelor in Commerce (B.Com), Tribhuwan University

AFFILIATION

Chairman Nepal Tourism Central Co-operative Union Limited, Nepal
Think Tank National Cooperative Bank Limited, Nepal
Chairman Bagamati Province Cooperative Union Limited, Nepal
Board Member Bagamati Province Cooperative Development Board,
Chairman Southern Lalitpur Society, Lalitpur
Chairman Prakritik Tourism Co-operative Limited, Lalitpur
Life Member Nepal Red Cross Society

Previously I acted as Board Member of National Cooperative Bank Ltd.(2065-2075BS), Secretary of Lalitpur District Saving & Credit Cooperative Federation Ltd. & various role in primary cooperatives and social organizations as well as business concern.

INTERNATIONAL PARTICIPATION

- International Development Institute for Cooperative Management Program 7 to 13 October, 2018 A.D., Washington DC, USA.

- Cooperatives Visit The 10th Asia-Pacific Cooperative Ministers' Conference, 18 to 21 April 2017, Hanoi, Vietnam
- Credit Union League of the Republic of China (CULROC) Exposure Program 2014, Taichung, Taiwan, Nov. 03-07, 2014
- 96th Annual Lions Clubs International Convention, Hamburg, Germany, July 04-08, 2013
- Association of Asian Confederation of Credit Unions (ACCU) Forum, Bali, Indonesia, September 18-20, 2014
- Association of Asian Confederation of Credit Unions (ACCU) Forum, Kathmandu, Nepal, September 12-14, 2013
- International Cooperative Alliance (ICA), General Assembly, Cape Town, South Africa, November 01-06, 2013
- International Cooperative Alliance (ICA), General Assembly and ceremony of International year of Cooperatives, Manchester, United Kingdom from 29th October 2012 to 2nd November 2012
- Cooperative Credit Union League of Bangladesh (CCULB) exposure program 2011, Bangladesh, April 11 to 17, 2011
- Association of Asian Confederation of Credit Unions (ACCU) forum, Seoul, South Korea, September 07-09, 2010
- Cooperative delegates visit of Srilanka from 29th November to 5th December, 2010
- 91st Annual lions Clubs International Convention, Bangkok, Thailand, June 23 -27, 2008
- 36th ISSAME Forum 2008, Nairobi, Kenya, November 27-30, 2008

COUNTRY VISIT

- USA, Australia, United Kingdom, China, Vietnam, Germany, France, Switzerland, Italy, Netherlands, Denmark, Belgium, South Korea, Singapore, Thailand, Malaysia, Kenya, Egypt, Sri Lanka, Bangladesh, Indonesia, U.A.E., Taiwan, India

सहकारीको वर्तमान आवश्यकता : साभा अभियानका लागि साभा सञ्जाल

NETWORK MANAGEMENT
SHIVAJEE SAKPOTA, PhD

चासो र चिन्ता

World Council

- सहकारीको संख्या धेरै भयो । ३००००
- सहकारीका लागि ऐनहरु धेरै भए । ७६१
- जनशक्तिको अभाव भयो ।
- सुशासन कमजोर हुन थाल्यो ।
- लेखा समितिले प्रभावकारी भूमिका खेल्न सकेन ।

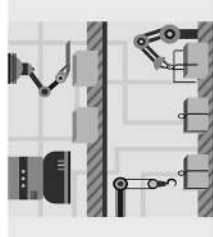
SACCOS - Unique

- सदस्यमा आधारित
- नाफाका लागि काम गर्दैनन्
- ७ सिद्धान्त मूल मन्त्र मान्दै वित्तीय मापदण्डहरु पुरा गर्छन
- आपसी सम्बन्ध, समन्वय, सहकार्य सबै संग गर्छन
- अरुको भर पर्दैनन् आर्थिक सहायता वा लाभ
- अरु भन्दा फरक...

सहकारी सञ्चालनको मान्यता

- समिति उपसमितिका व्यक्तिहरु स्वयमसेवी हुन्छन् ।
- कर्मचारीहरु मार्फत सेवा दिन्छन ।
- संस्थाको निर्णय कार्यान्वयनमा व्यवस्थापनलाई हस्तक्षेप गर्दैनन् ।
- पक्षपाती र स्वार्थी निर्णयहरु लिदैनन ।
- निर्णय गर्नु भन्दा पहिला विधि बनाउछन् र सबैलाई एकै नियम लाग्छ ।
- सहकारी नाफाका लागि काम गर्दैनन् ।
- बचत वा शेयरको रकमलाई अनुदान दिने र वाडने काममा अग्रसर रहदैनन ।
- वित्तीय कारोवार गर्ने सहकारीले दैनिक सुरक्षा मापदण्डमा रहन्छन् ।
- स्वचालित सयन्त्रको निर्माण गर्छन ।
- सहकारीमा नाफा हुदा लाभान्श दिने, तर सदस्यसेवा पहिलो शर्त ।

यात्रा यहा सम्मको

साकोस क्षेत्रका रणनीतिगत उपलब्धी

Milestone

- २०४५ मा प्रवर्धन, समुह एकिकरण, संस्थागत प्रारूपको निर्माण
- २०५० कानूनी मान्यताका आधारमा दर्ता
- २०५४ संस्थागत सञ्चालन (नीति, योजना)
- २०५७ वित्तीय मापदण्डको सचेतना (पर्ल्सPEARLS)
- २०६४ संचालक, व्यवस्थापकको क्षमता विकास (CUD/MCC)
- २०६४ गुणस्तरका कार्यक्रमहरू ACCESS

नमूना नीतिहरू :

- संगठन तथा सामान्य नीति
- वचन नीति
- कृण व्यवस्थापन नीति
- आर्थिक प्रशासन नीति
- मानव सशासन व्यवस्थापन नीति
- सुशासन नीति

- २०६७ अनिवार्य नीतिहरूको निर्माण
- २०७१ राष्ट्रिय गुणस्तर PROBATION
- २०७२ सञ्जाल व्यवस्थापन Unification
- २०७६ जोखिम सुपरिवेक्षण CURBS

उपलब्धीहरु संग सगै चुनौतीहरु पनि

- सहकारीका सिद्धान्त, सञ्चालन पद्धतीलाई आफुखुसी व्याख्या गर्नु ...
- वित्तीय सहकारीका सूचकहरुमा विचलन आउनु र ल्याउनु अहिले विधरोघको रुपमा देखिएको छ ।

हामिले निर्णय गरेपछि किन हुँदैन ?

सिकाईमा विविधीकरण

- घरै पिच्छे सहकारीका पुरेत
 - यो हो, नगरी हुन्न, नगरेपनि हुन्छ, मैले भनेपछि पत्याउनुस न तपाईंहरु...
 - संघीयले यो भनेको छ नि, प्रदेशले यो भनेको छ नी, त्यो त निर्देशनले काटी हाल्यो नि... दीर्घकालिन समाधान छैन ।

वित्तीय सहकारी सञ्चालनको मर्ममा एकरूपता भएन

- ७६१ धरी कानून निर्माण र विभिन्न व्यवस्था
 - विनियम स्वीकृत भए भयो, जे लेखिए पनि फुत्कायो ।
 - कार्यक्षेत्र
 - कारोबार
 - व्यवस्था, संरचना, कोषविभाजन, एकिकरण, विशेष व्यवस्था

शिक्षामा एकरूपता आएन...

- २०७४ को ऐनको प्राप्तीले नया ऐनको अनुभूति गराउन सकेको छैन ।
- २०४८ कै ऐनको मनस्थिती हामीहरु संग छ । भएका व्यवस्थाहरु कार्यान्वयन गराउन आन्दोलन गर्नुपरेकोछ भने टाढावाठाहरुले सो ही छिद्रलाई अक्सरको रुपमा गैरसहकारी क्रियाकलापहरुमा लिप्त छन् । पारदर्शिता, सहकारीता र यसका मान्यताहरु वेवास्तामा परेकाछन् ।

ऐनका व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयन नहुनु...

- सहकारीको वर्गिकरण
- व्यवस्थापन प्रणाली, अनुगमनका विषयहरु
- दोहोरो सदस्यता अन्त्यका विषय
- राष्ट्रसेवकहरु समितिमा नरहने विषय
- संघ र संस्थाको कार्यको विषय
- एकै समय कुनैपनि सहकारीमा सञ्चालक बस्न नपाउने...
- सुरक्षण प्रत्याभूतिका व्यवस्थाहरु
- सहकारीलाई अग्राधिकार दिइएका विषयहरु

Coops in Media...

कभर स्टोरी

नवराज सेनाली / नयाँ पत्रिका

सहकारीविरुद्ध प्रहरीमा उजुरीका चाड, लाउँ सबसाधारणको अबौं बचत जोखिममा

बचतकर्ताको एकै पल्लोमा गैर सञ्चालकहरु फार हुन थालेपछि सञ्चालक गज्जो कोच सय सहकारीकर्मीको पापपट्टे रोकमा

- मार्गदर्शन र प्रेसविज्ञप्तीमा अल्मलिएको संघहरुको भूमिका
- अभियान निरन्तरताको भूमिका ओभेलमा
- विद्यमान नेपालको सहकारी अभियान कुन स्तरमा छ, अब कहा लिएर जाने स्वतपत्रको अभाव
- अभियान एकमत नभएको अवस्था

गलत व्याख्या : गलत विषयको देखासेखि

- कार्यकारी भूमिका
- सञ्चालकहरूद्वारा सञ्चालन र नियन्त्रण
- सञ्चालकहरूको तर्जविज
- हामी भित्रका उनीहरु बाहिरका
- लाभांश १८ दिनै पर्ने
- सदस्य होईन ग्राहक
- सदस्यको बचत संकलन होईन मार्केट कलेक्सन
- स्वचालित होईन नियन्त्रित
- सहकारी शिक्षाको नाममा पिकनिक र डिजे

सहकारीमा बेथिती

- सदस्यले संस्था नचिन्ने, संस्थाले सदस्य नचिन्ने
- सदस्यको सक्रियता र भूमिका न्यून, समिति हाबी
- सदस्यको पैसा, पारिवारिक नेतृत्व र मनस्सुखी
- पटकै निर्णय, निर्णय माथि निर्णय
- परिकल्पना शुन्य
- सदस्यको पैसा माथिको राज
- उठाउने र कमाउनेमा केन्द्रित
- अल्पकालिन प्रतिफलमा रमाउने प्रवृत्ति
- टार्गेट... नया अन्वयास

अब कसै न कसैले जिम्मा लिने दिन आयो ।

- कमसे कम यी यी संस्थाहरूको जिम्मा यो संगठनले लिएको छ त्यसको प्रत्याभूति दिलाएकोले सहकारी सुरक्षित छ भन्ने सन्देश दिनुपर्छ ।
 - विद्यमान अवस्था
 - डिभिजन सहकारी कार्यालय छैनन् ।
 - स्थानीय तहमा ८०% सहकारीहरूको फाईल छ पूर्वाधार विकास र जनशक्ति व्यवस्थापन भएको छैन ।
 - दोश्रो तहको नियामक निकायको मोडालिटी तयार भएकै छैन ।
 - भन्न विकराल बन्दैछ सहकारी अभियान, रोकिने वाला छैन ।

तत्काल वित्तीय कारोबार गर्ने सहकारीको व्यवस्थापनको लागि कुनै सम्भावना देखिदैन ।

त्यसैले सानो आकारबाट मात्र भएपनि व्यवस्थापन गरिदिने स्वीकृती, अनुमति र जिम्मेवारी लिने र दिने कार्यलाई अगाडि बढाऔं ।

बचत ञ्चण सहकारी सञ्चालनका १० सिद्धान्त

- क) सहकारी संरचना**
१. सदस्यको स्वामित्व
 २. सदस्यद्वारा नियन्त्रण
 ३. प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण
- ख) सदस्यलाई सेवा**
४. वित्तीय समावेशीकरण
 ५. वित्तीय दीगोपना (स्थायित्व)
 ६. सदस्यको आर्थिक लाभमा वृद्धि
- ग) सामाजिक उत्तरदायित्व**
७. वित्तीय साक्षरता
 ८. सञ्जाल सहकार्य
 ९. सामाजिक उत्तरदायित्व
 १०. विश्वव्यापी परिकल्पना

किन यी विषयहरु ???

- नेपालका सहकारीहरुको आकार, क्षमता र पूँजि बृहत हुन थालिसक्यो ।

आन्तरिक कार्यपद्धती ???

- वित्तीय सहकारी संस्था सञ्चालन हामीले ठीक तरिकाले गरेका छौं त ?

• यो अभियानको बृद्धिलाई व्यवस्थित गराउन सकिएन भने अनियन्त्रित हुन्छ र वित्तीय सहकारीको छबी ध्वस्त हुन सक्छ ।

• संघहरु नीति होईन नाफाका कुरा गर्न थाले ।

• संकट भर्खर शुरु भएको छ सकिएको होईन ।

गुणस्तरका कार्यक्रम वा सुपरिवेक्षण

- सहकारी संस्थाका प्रतिवेदनहरू र नियमित अनुगमन वा सुपरिवेक्षणले समेत संस्थाहरूको स्वस्थता पता नलाग्ने अवस्था आएको छ ।
- ब्रान्डरूपी पोशाक र रंगिवंगी वातावरण मात्र बनाएर राख्ने भएन किस्मस्त हुने अवस्था आएन।
- वित्तीय सहकारीको हरेक कारोबारको परीक्षणमा जोड दिनु पर्ने भयो । Transactional Audit OR Operational Verification Service
- नेपालका धेरै सहकारीहरूको कारोबार परीक्षण गरियो भने वासलातको रकम संग मिल्ने यथार्थ वित्तीय अवस्था कम्पेको मात्र भेटिन्छ ।
- त्यसैले आन्तरिक संपरीक्षणको आवश्यकता वा अनलाईन वित्तीय सुचना

OVS :

- Operational Verification Service, foundation for Network Management...
- 100 checklist

Act and Policies

- 40 Policies
- 68 Procedures
- ????
- *One decision is better than having too many policies...Specify*

दीगो सहकारी संस्थाको सूचक : हाँसो सपना

- संस्थागत पूँज ५% भन्दा माथि भएका
- समुदायमा आधारित, सदस्य केन्द्रित
- ७०% भन्दा बढी सदस्यले नियमित बचत बुझाउने गरेका
- ४०% भन्दा बढी नियमित बचतको हिस्सा रहेका
- सुशासनमा सञ्चालित
- सञ्चालक समिति, लेखा समिति, उपसमितिहरू र व्यवस्थापनको अधिकार क्षेत्र किटान भएका र अभ्यास गरेका ।
- रणनीतिक योजना बनाई अघि बढेका ।

आन्तरिक संपरीक्षणले Operation Verification Service

- अमिलेख तथा सुशासन संपरीक्षण
- लेखाप्रणाली, खरिद जिन्सी तथा सदस्यता संपरीक्षण
- वित्तीय कारोबार, लगानी, मानवश्रोत, सूचना प्रविधि संपरीक्षण
- कानूनी संहिता र नीतिगत संपरीक्षण
- सञ्चालनमा प्रभावकारिता संपरीक्षण
- वित्तीय प्रतिबेदनमा वित्तीयमान अनुपालन तथा तादन्त्यता र बैधानिक परिक्षण (GAAP)

Why Transactional Audit ??? OVS

- Institutional Capital
- Loan Loss Provision
- Write Off Process
- Governance
- Bad debts calculation and Provision
- Patronage Fund Calculation
- Spread Rate and Cost of Fund Measurement
- Delinquency
- Computer Calculation and Posting
- Net Balance Sheet
- Financial Ratios
- Rate of Returns
- Weight age Average
- Weekly/Monthly Minimum Balance
- Depreciations
- Taxation/VAT, TDSS
- Installment Review and Updates
- Policy, Update and Amendment
- Act Provision, QUORUM, Agenda ETC...

संघहरू के मा केन्द्रित हुने ?

- ऐन कार्यान्वयनमा
- सहकारीको विषयगत क्रियाकलापलाई सहजिकरण
- कर्जा सूचना केन्द्र
- प्रवर्धन कोष
- स्थिरीकरणकोष

यी तमाम विषयहरूमा संघहरूको भूमिका

संघहरू के मा केन्द्रित हुने ?

- वकालत : सहकारी ऐनको प्रभावकारीता
- सन्दर्भ व्याजदर
- निक्षेप कर्जा सुरक्षण कोष
- वित्तीय सहकारीको नया ऐन, नया व्यवस्था
- प्राविधिक सञ्जाल निर्माण

संघको जिम्मेवारी ?

- व्यवस्थापकहरूलाई समाधान
- सञ्चालक समितिलाई समाधान
- लेखा समितिलाई समाधान
- प्राविधिक समाधान
- आन्तरिक नियन्त्रणमा समाधान
- बृद्धि र विकासमा समाधान
- सुशासन कायम राख्न समाधान

संघहरू सदस्यहरूका Solution हुनु पर्छ ...

- व्यवस्थापकीय क्षमता विकास
- प्राविधिक क्षमता विकास
- विश्वव्यापी अभ्यास आन्तरिकीकरण
- अनुगमन, सहजिकरण र नीतिगत सहायता
- प्रतिस्पर्धी र अग्रगामी संस्था निर्माणमा सहयोग
- अभाव वा संकट व्यवस्थापन र पूर्वतयारी

कार्यहरू:

- अभियानको पक्षमा वकालत, बहस तथा पैरवी
- राज्यका विभिन्न तह सँग समन्वय र साभेदारीको भूमिका
- साकोसहरूमा सुशासन प्रवर्धन र व्यावसायिकता अभिवृद्धिको क्षेत्रमा सहजिकरण
- सरकारको सहकारी क्षेत्रको साभेदार र सरोकारवाला
- सञ्जालमा आवद्ध सहकारीहरूको जिम्मा लिने र सरकारलाई विश्वस्त बनाउने

सहकारी नियमन :

- विश्वमा सहकारीको नियमन २ तरिकाबाट गरिन्छ ।

क) दत्तबिहेक राज्यको छुटै नियमनकारी निकायबाट :

कारोबारको अनुमति लिन लगाएर ।

ख) संघहरू मार्फत, अनुगमनको लागि अधिकार दिएर,

राज्य संग वित्तीय विश्लेषण गर्ने अद्यावधिक संयन्त्रको

विकास गरी व्यवस्थापनमा Outsourcing गरेर

नेपालमा यी दुईवटै अभ्यास छैनन् । यसले जोखिम

बढाएकोछ ।

© CanStockPhoto.com

Network Management : Outsourcing, Regulated

- Australia : APRA
- Asia : South Korea, NACUFOK : Vietnam CBV
- Europe : Ireland, ILCU
- North America : Canada (DID), USA (NCUA)
- South America : Brazil (SiCREDI)
- Africa : Kenya (KUSACCOL)

वित्तीय सहकारी व्यवस्थापनका लागि सरकार वा संघ वा अन्य निकाय मार्फत व्यवस्थित

सहकारी व्यवस्थापनमा विभिन्न निकायहरू

- Australia : APRA
Australian Prudential Regulatory Authority

यो अष्ट्रेलियन सरकार अन्तर्गतको वित्तीय कारोबार गर्ने बैंक तथा सहकारीहरूको नियमक निकायहो जसले वित्तीय कारोबारका लागि स्तर निर्धारण र मापदण्डहरूको पालनामा निगरानी राख्छ छ ।

सहकारी व्यवस्थापनमा विभिन्न निकायहरू

- Asia : South Korea, NACUFOK :

यो वित्तीय कारोबार गर्ने सहकारीहरूको केन्द्रिय संघहो जसले सहकारीको स्वीकृतीमा आफुमा आवद्ध सहकारीहरूको कारोबार व्यवस्थापन, स्तर निर्धारण र मापदण्डहरूको पालना गराउने जिम्मेवारी लिएकोछ ।

Vietnam CBV

यो सहकारीहरूको बैंक हो । जसले आफुमा आवद्ध रहेका सहकारीहरूलाई तालिम शिक्षा र प्रविधिहरू उपलब्ध गराएर व्यवस्थित बनाउन सहयोग गरेको छ र सरकारलाई नियमित प्रतिवेदन बुझाउन सहयोग गरेकोछ ।

सहकारी व्यवस्थापनमा विभिन्न निकायहरू

• Europe : Ireland, ILCU

यो वित्तीय कारोबार गर्ने सहकारीहरूको केन्द्रिय संघहो जसले सरकारको स्वीकृतीमा स्थीरीकरण कोष मार्फत आफुमा आवद्ध सहकारीहरूको कारोबार व्यवस्थापन, स्तर निर्धारण र मापदण्डहरूको पालना गराउने जिम्मेवारी लिएकोछ ।

North America : Canada (DID) यो व्यवस्थापकीय एजेन्सी हो । जसले प्राविधिक सञ्जाल र क्षमता प्रदर्शन गरी क्यूबेक प्रान्तमा रहेका सहकारीहरूलाई तालिम शिक्षा र प्रविधिहरू उपलब्ध गराएर व्यवस्थित बनाउन सहयोग गरेको छ र सरकारलाई नियमित प्रतिवेदन बुझाई विधि स्थापित गराएकोछ ।

सहकारी व्यवस्थापनमा विभिन्न निकायहरू

• **North America : USA (NCUA)** यो सरकारी एजेन्सी हो । जसले प्राविधिक सञ्जाल र क्षमता प्रदर्शन गरी अमेरिका भरी रहेको वित्तीय सहकारीहरूलाई तालिम शिक्षा र प्रविधिहरू उपलब्ध गराएर, बचतको ग्यारन्टी गराएर व्यवस्थित बनाएको छ ।

सहकारी व्यवस्थापनमा विभिन्न निकायहरू

• South America : Brazil (SiCREDI)

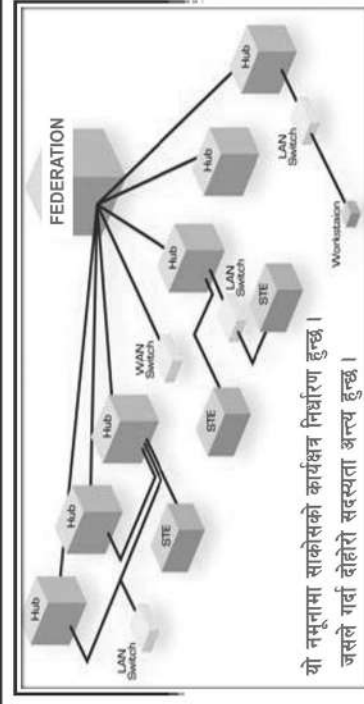
यो व्यवस्थापकीय एजेन्सी हो । जसले प्राविधिक सञ्जाल र क्षमता प्रदर्शन गरी ब्राजिलमा रहेका सहकारीहरूलाई तालिम शिक्षा र प्रविधिहरू उपलब्ध गराएर व्यवस्थित बनाउन सहयोग गरेको छ र सरकारलाई नियमित प्रतिवेदन बुझाई व्यवस्थित बनाएको छ ।

Africa : Kenya (KUSACCOL) यो वित्तीय कारोबार गर्ने सहकारीहरूको केन्द्रिय संघहो जसले सरकारको स्वीकृतीमा आफुमा आवद्ध सहकारीहरूको कारोबार व्यवस्थापन, स्तर निर्धारण र मापदण्डहरूको पालना गराउने जिम्मेवारी लिएकोछ ।

Network Management

एकीकृत साकोस नमूना

NACUFOK : नेपालका लागि उपयुक्त मोडेल

- संघलाई व्यवस्थापकीय अधिकार, सरकारलाई दर्ता र नियमनको अधिकार
- प्रारम्भिक संस्था अनुगमन र प्रतिवेदनको समग्र जिम्मेवारी केन्द्रलाई
- तालिम, शिक्षा, प्रवर्धन, कर्मचारी परिचालन, जोखिम व्यवस्थापन, कारोवारको अनुमति, सेवा केन्द्र अनुमति सुरक्षाको प्रत्याभूति र प्रविधि केन्द्रको
- वित्तीय कारोवार गर्ने सहकारीको लागि छुट्टै ऐन अधिकार प्राप्त सञ्चालक समिति
- संघले वित्तीय सहकारीको भौगोलिक कार्यक्षेत्र नक्सांकन, घेरा भित्र सेवा केन्द्र वा नया संस्था गठनमा रोक
- एकै प्रविधि, प्राविधिक सञ्जाल मार्फत हिसाबकिताब र प्रतिवेदन केन्द्रकृत
- संघमा सरकारी एक जना अधिकृतको दरबन्दी (निरीक्षकको रूपमा)

NETWORK MANAGEMENT : संघले बनाउछ,

- विधि विकास, मापदण्ड र ब्राण्डको विकास
- तालिम शिक्षामा विविधिकरण
- नियमित परीक्षण
- उच्च स्तरीय प्राविधिक व्यवस्थापन
- केन्द्रीय तरलताकोष व्यवस्थापन
- वहस पैरवी

संजाल व्यवस्थापनमा केन्द्रले कसरी काम गर्छ ?

- केन्द्रले तालिम, शिक्षा, प्रविधि र समाधान विकास गर्छ ।
- केन्द्रीय प्रणालीमा सदस्यहरूलाई जोड्छ ।
- करारीय ऐक्यवद्धता मार्फत संस्थाको नीति, विधि र प्रविधिलाई अवलम्बन गर्छ ।
- निश्चित वित्तीय मापदण्डहरू अनलाई संघले निरीक्षण गर्छ ।
- वित्तीय विवरण आउन दिदैन र उपयुक्त समयमा निर्देशन दिन्छ ।
- संस्थाको संचालनका लागि एकिकृत निर्देशन जारी गर्छ ।
- संजाल व्यवस्थापनमा आवद्ध संस्थाहरूको नीति, विधि र प्रविधि एकै हुन्छ ।
- नियामक निकायमा बुझाउने प्रतिवेदन संघले बुझाउछ ।
- संस्था सञ्चालनको जिम्मा लिन्छ ।
- तरलता व्यवस्थापन

केन्द्रको व्यवस्थापनमा रहने .. एकमुष्ट भुक्तानी

- नविकरण
- प्रविधि : साभा प्रविधि
- क्षमता विकासका तालिम
- जोखिम सुपरिवेक्षण
- असल अभ्यास आदान प्रदान
- त्रिपुडुंगका कार्यक्रमहरु
- सुरक्षणको र्यारेन्टी
- सफ्टवेयर
- व्याकअप र सर्भर
- अल्टर्नेट पावर म्यानेजमेन्ट
- प्रवर्धन र बजारीकरण
- पेमेन्टका लागि बैंकिंग खाता र सेटलमेन्ट व्यवस्थापन, मोबाईल एप्लिकेशन
- तालिम शुल्क
- दक्ष जनशक्ति निर्माण

शुरुमा यसमा आवद्ध हुन । जम्मा सम्पतिको %

Example...

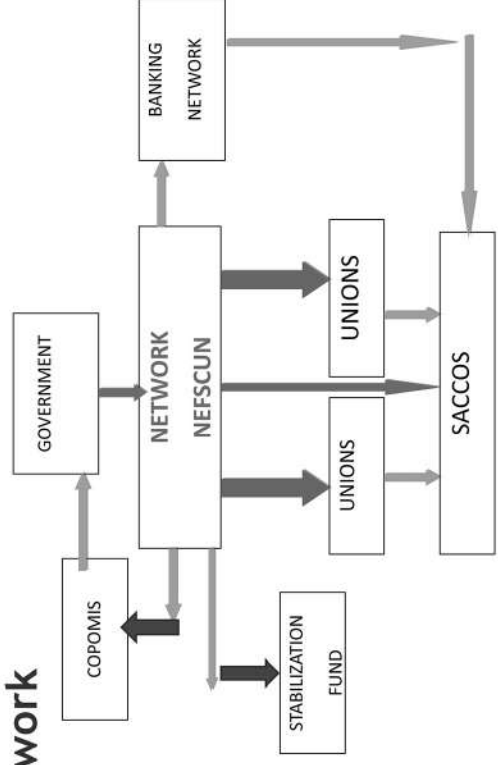
- संस्थागत पूजि ५% भन्दा बढी भएको
- सदस्य संख्या ५००० भन्दा माथि
- जम्मा सम्पति ५० करोड भन्दा माथि
- जम्मा सम्पति ५० देखि ७५ करोड ०.२%
- जम्मा सम्पति ७६ देखि १०० करोड ०.१%
- जम्मा सम्पति १०१ देखि २०० करोड ०.०७५%
- जम्मा सम्पति २०१ देखि ५०० करोड ०.०५%
- जम्मा सम्पति ५०१ देखि ७५० करोड ०.०४०%
- जम्मा सम्पति ७५१ देखि १००० करोड ०.०३५%
- जम्मा सम्पति १००१ देखि २००० करोड ०.०३०%
- जम्मा सम्पति २००१ देखि ५००० करोड ०.०२०%

यसले

- चालु समयको वित्तीय प्रतिवेदन सूचक र अनुपात प्रदान गर्छ ।
- बचत तथा ऋण सुरक्षण कोषका लागि आवश्यक सूचक प्रदान गर्छ ।
- स्थिरीकरण कोषको परिचालनका लागि सूचना उपलब्ध गराउछ ।
- वित्तीय विचलन हुदैंछ, भएको छ मन्ने जानकारी प्रदान गर्छ ।
- स्थापित मापदण्डको आधारमा जोखिमको तह निर्धारण गरिरहेको हुन्छ ।
- सञ्चालन संपरीक्षण (OVR) प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

Network

सञ्जाल व्यवस्थापन

- क) श्रोतहरूको उपयोगिता र बाडफाइ
- ख) साकोसको कार्य सञ्चालनमा स्तरीयता
- ग) करारीय ऐक्यवद्धता
- घ) सुशासन र स्वनियमनको प्रवर्धन

क) श्रोतहरूको उपयोगिता र बाडफाइ

- वितीय सहकारी संचालनका लागि आवश्यक औजार. नीति. मापदण्ड. सूचक र सुशासनका विषयहरूलाई केन्द्रले तयार गर्ने । तयार गर्ने क्रममा विद्यमान संघहरूले तयार गरेका विषयहरू छन भने त्यसलाई आपसी समकदरीबाट लिने दिने कार्य हुन्छ । यसमा.
 - सफ्टवेयर
 - सामा नीतिहरू
 - कार्यविधिहरू
 - अगुननका दस्तावेजहरू वा अनुसूचीहरू
 - ATM/POS
 - DATA STORAGE
 - INTERLENDING

ख) साकोसको कार्य सञ्चालनमा स्तरीयता

- वितीय सहकारी संचालनको छवि निर्माणका लागि स्तरीय कार्यसंचालन. लोको. पहिचान. कार्यविधिहरू. प्रतिवेदनमा एकरूपता क्षमतावान कर्मचारी र बुमेका समितिहरू । यसमा.
 - मानव श्रोत व्यवस्थापन
 - कार्यालय व्यवस्थापन
 - प्रतिवेदन व्यवस्थापन
 - प्रकाशन तथा छपाईमा गुणस्तर
 - सञ्चार एवम् समन्वयमा स्तरीयता
 - विस्सनीय कार्यसम्पादन

ग) करारीय ऐक्यवद्धता

- वितीय सहकारीहरू सञ्जालमा जोडिने सञ्जालमा सहकार्य गर्ने हुदा केन्द्र संग करारीय ऐक्यवद्धता गरी केन्द्रको श्रोतको उपयोग गर्ने र सञ्जाल भन्दा बाहिरका गतिविधिहरू नगर्ने हुनुपर्छ । यसमा.
 - वस्तु तथा सेवा
 - दर रेट
 - नीति. विधि. प्रविधि
 - सूचनाको आदान प्रदान
 - जानकारी लिन स्वीकृती
 - मार्गदर्शन जारी र पालना

घ) सुशासन र स्वनिियमनको प्रवर्धन

- वित्तीय सहकारी सञ्चालनमा आउने सबै भन्दा ठूलो चुनौती भनेको सुशासन र स्वनिियमनमा चल्नु चलाउनु हो । यो अत्यन्त गाह्रो विषय हो । यसले समग्री सहकारीको छविलाई जोगाउनको लागि देहायका विषयहरूमा ध्यान दिन्छ ।
 - साधारण सभा
 - समिति उपसमितिको क्षमता विकास
 - सहकारीताको भावना आपसी सहयोग
 - समिति र व्यवस्थापनको अधिकारक्षेत्र तथा जवाफदेहिता
 - स्वनिियमन मार्गदर्शन र अपनत्व

यसरी नेपालका वित्तीय सहकारीहरूको विकास र सदस्यको बचतको प्रत्याभूति दिलाउन सञ्जाल व्यवस्थापन एक उपयुक्त उपाय हुन सक्छ ।

सुरक्षित संस्था सञ्चालन गर्न अचुक उपाय निकाल्न
ढिला भईसकेकोछ ।

shivajee@hotmail.com

Dr. TARA PRASAD GIRI

TRAINER'S PROFILE

Dr.Tara Prasad Giri, Popularly known as Dr.Tara Jii is a catalyst for positive change and strategist for success. He creates change in minutes, when normally it couldn't be accomplished in years. He has risen to national and International prominence by writing and delivering Inspirational talks and conducting Professional Trainings. In the last 14 years he has consulted for more than 1200 Institutions and has spoken to over 500,000+ people nationwide on the subject of Vision Building, Organizational Behavior, Team Building, Goal Setting, Time Management, Leadership, Public Speaking, Multiple Intelligences, Effective classroom management and Art of Parenting etc. Academically, he is MBBS Scholar and completed his medicine Degree from Nepal Medical College Teaching Hospital. Dr.Tara Jii has researched, studied, written and spoken for long time in the fields of Education, Health, Business,Philosophy, Psychology and Social Work. He has been working with Surya Nepal Pvt. Ltd., CG Group, KMC Network, Citizens Group, Global IME, Union Life Insurance and Many More. He believes in power of Inspiration and Positive Thinking and wants to share his inspirational message to those who are at their difficult time and deprived of Motivation. His own life story is thrilling and Inspiring, when he shares it among audience nobody can stop their tears, while leaving the seminar hall everybody vows to do something great in their life. Thank you.

PERSONAL DETAILS

Name	: Dr.Tara Prasad Giri (Dr.Tara Jii)
Mobile	: 9851001700/9860589310
Email ID	: messagefromtarajii@gmail.com
Address	: Nagarjun-6 Kathmandu
Education/Degree	: 10+2 Science, MBBS/Certified TOT Trainer By Visionary Coaching/ NLP Trainer
Social Media	: 4,00,000 Subscribers In YouTube/Facebook
Profession	: Medical Doctor, Life Coach, Motivational Speaker, Business Consultant

Er. DEVENDRA KHADKA

NEC Reg No. 2766 Computer Cat A, 13 Jun 2013

Mahalaxmi -09, Dharachour, Lalitpur, Nepal

(H)977-1-5227074 (M)+9779851228015

dev.khadka@gmail.com, dev@syntechnepal.com

AREAS OF EXPERTISE

1. Software architecture design and development
2. Artificial intelligence
3. Neural Network and Fuzzy logic
4. Image processing and pattern recognition
5. Linux, Computer Networks & Security
6. Core Banking Software
7. Delivery Channels for financial services
8. Organizational Management, Financial planning and operation

TECHNICAL PROFICIENCIES

- Platforms: Fedora Core, Red Hat Linux, Ubuntu, Open Solaris, MS Windows.
- Programming Language: JAVA, Python, Flex, Action Script, C, C++, C#, PHP, Delphi, MATLAB, Prolog
- Database: MSSQL Server, MySQL, PostgreSQL, Oracle, JavaDB, HSQL
- Scripting: Linux Shell scripting, Python, JavaScript and AJAX, HTML, CSS
- IDE: Eclipse, Net Beans, Adobe Flash Builder, Adobe Flash, Borland Delphi, Aptana Studio, Android Studio, JDeveloper, MS Visual Studio
- Revision Control: SVN, Mercurial HG, Git
- Tools: Open Office, Libre Office, Google Docs, Google Sheets, MS-Word, MS Excel, Dia, Ms-Visio.
- BI & Reporting: Jasper Report, iReport, Pentaho Report, Crystal Reports, MDX & Mondrian
- Technologies: JEE 6/7 JSF, JPA, EJB, CDI, Criteria API, Generics, Reflection, EclipseLink, Hibernate, XHTML, PrimeFaces, HTML, RCP, SWT, SQL, SWING, Applets, JDBC, JSP, CSS, JavaScript, JQuery, Maven, Apache, ImageJ, Java Object Oriented Neural Engine(JOONE), Java Media Framework(JMF 2.0), JMX, Scriptaculous, Prototype, JQuery, Google MAP API, Smarty, Pear DB, Spring, Angular JS, Node JS, AMF, Quick Report, BlazeDS
- JEE Application Servers : Apache TomEE, WildFly, GlassFish, Jboss, JOnAs

PROFESSIONAL EXPERIENCES

- Open Learning Exchange Nepal, Sanepa, Lalitpur, Interactive Education Content Developer in Flash and JavaScript.
- Codemandu Software Pvt. Ltd, Maharajgaj, Kathmandu, PHP & Flex Developer
- Synergy Tech Software Pvt. Ltd, Pulchowk, Lalitpur, Chief Executive Officer
- Syntegrity Group of Companies Pvt. Ltd, Pulchowk, Lalitpur, Executive Director
- Pivotech Nepal Pvt. Ltd, Pulchowk, Lalitpur, Director
- Lalitpur Euro School, Bagdole, Lalitpur, Director
- Melapaat Organic Agrofarm School, Suryabinayak, Bhaktapur, Director

EDUCATIONAL BACKGROUND

- B.E in computer Engineering, Kathmandu Engineering College, TU,
- Executive Masters in Business Administration, School of Management, KU

PROJECTS UNDERTAKEN

- MFin Plus Suite(Synergy Tech Software Pvt. Ltd. 2018 - Present) as Project Advisor
- Mfin MCDDBS (Synergy Tech Software Pvt. Ltd, Feb 2015-Present) as Project Coordinator
- Mfin Plus: (Synergy Tech Software Pvt. Ltd. Jan 2013- Present) as Project Designer and Project Manager
- SynERP: (Synergy Tech Software Pvt. Ltd. Feb 2012- Feb 2015) as Project Manager
- Mfin Insight: (Synergy Tech Software Pvt. Ltd. Jun 2013- Dec 2013) as Project Manager
- Mfin: (Synergy Tech Software Pvt. Ltd. Dec 2012- Nov 2013) as Report and Delphi Developer
- Production Management System: (Synergy Tech Software Pvt. Ltd, Aug 2011- June 2013) as Lead Developer Flex and PHP
- Focus Testing (Codemandu Software Pvt. Ltd, May 2010 - Nov 2011) as PHP and Flex Developer
- E-Paath: (Open Learning Exchange May 2009- April 2010) as Action Script & Flash Developer
- An automatic Bank Cheque Verification System
- Tour Management System using Google Map API
- 8 Queen Problem using Recursion and Backtracking.
- Online Music Store
- Paper work on 8-bit microprocessor design
- Oblique and prospective rotation of a cube
- Video Conferencing
- Nepal Telemedicine Project
- Remote Health Monitoring and Hospital Information System - Mondialogo Engineering Award 2007
- College Management System, KEC

ACHIEVEMENTS

- First Position in DRISTI, Engineering Project Exhibition 2007 under the project entitled Video Conferencing for Telemedicine.
- Second Position for paper entitled Tour Management Using Google Map API in Open Paper Presentation Competition 2008, organized by KEC-IT Club.

श्री डि.बी बरनेत

व्यक्तिगत विवरण

स्थायी ठेगाना : गोकुलगंगा गा.पा वडा नं. ४, बेताली, रामेछाप
 कर्मक्षेत्र : दोलखा जिल्लाको सहकारी र उद्योग बाणिज्य क्षेत्र २०३९ देखि हालसम्म
 शिक्षा : फार्मसिष्ट

अनुभव र पदिय जिम्मेवारी

- बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको संस्थापक अध्यक्ष
- दोलखा जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघको संस्थापक अध्यक्ष
- नेफ्स्कूनको सञ्चालक, महासचिव, उपाध्यक्ष र अध्यक्ष
- राष्ट्रिय सहकारी महासंघ सञ्चालक उपाध्यक्ष

भ्रमण : विश्वका २० भन्दा बढी देशहरू

अन्य संलग्नता :

- दोलखा उद्योग बाणिज्य संघको अध्यक्ष
- जनकपुर अञ्चल उद्योग बाणिज्यसंघ, अध्यक्ष
- उद्योग बाणिज्य महासंघ, कार्यकारिणी समिति सदस्य
- उद्योग बाणिज्य महासंघ, धरेलु तथा साना उद्योग समिति सभापति
- उद्योग बाणिज्य महासंघ, कृषि उद्यम केन्द्र सभापति
- उद्योग बाणिज्य महासंघ, एक जिल्ला एक उत्पादन समिति, सभापति

Current Status Technology being Used

- Account opening
- Data entry
- Interest calculations
- Report generations
- Attendance tracking
- Payroll generation
- Leave tracking

सहकारी सुशासनमा प्रविधिमात्री कारोबार

A Tech-Driven Approach to Strengthening Governance and Internal Controls

Devendra Khadka

Prevalent Misconception

Concept of Cloud

Perceiving
Technology as
Cost

Vendor Manages
all IT Risks

Antivirus =
Security

Static
Implementation
Fallacy for KPI

KPI from current
data enhances
performance

In Initial phase of

Online
Transactions

SMS Alert

Mobile
Banking

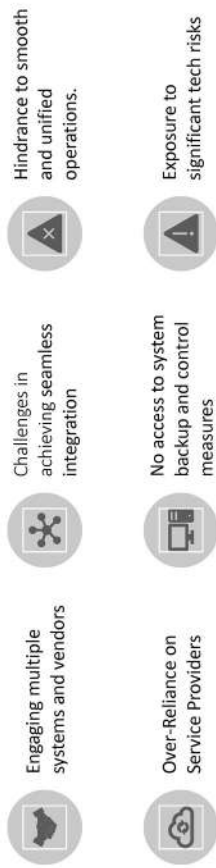

ATM

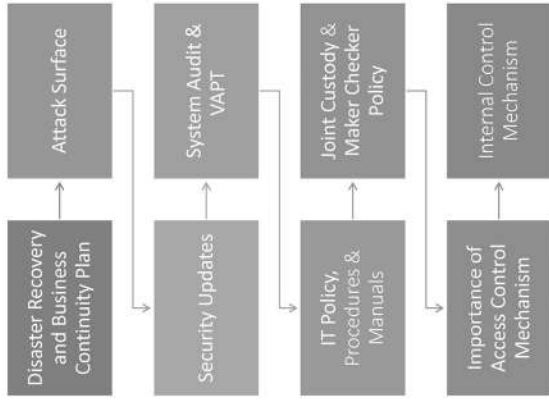

Loan Appraisal

Risk & Challenges

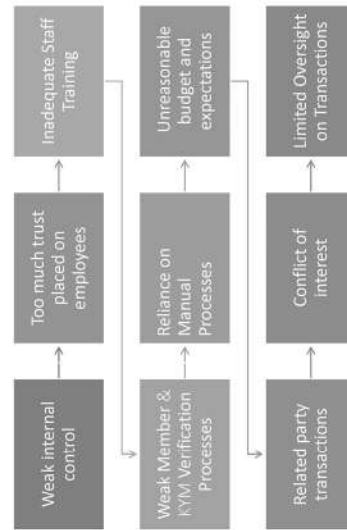
Limited awareness of

Need Beyond Banking

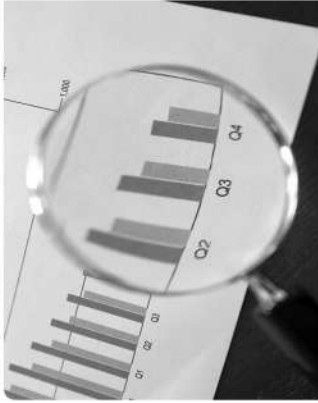

Fraud Enabling Situations

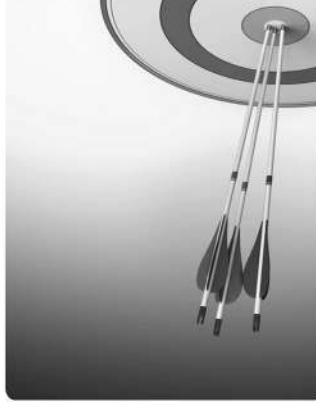
Forecasting & Planning

- Forecast of member growth
- Staff required & Staff subsidy
- Trend of number, size of deposit, withdrawal
- Trend of avg. Loan size, repayment ratio & disbursement
- Calculation of Interest income & expenses
- Add/deduct operating income/expenses
- PL, Cashflow, borrowings and balance sheet
- Consolidation, what if analysis
- Bottom up & Top-down adjustments

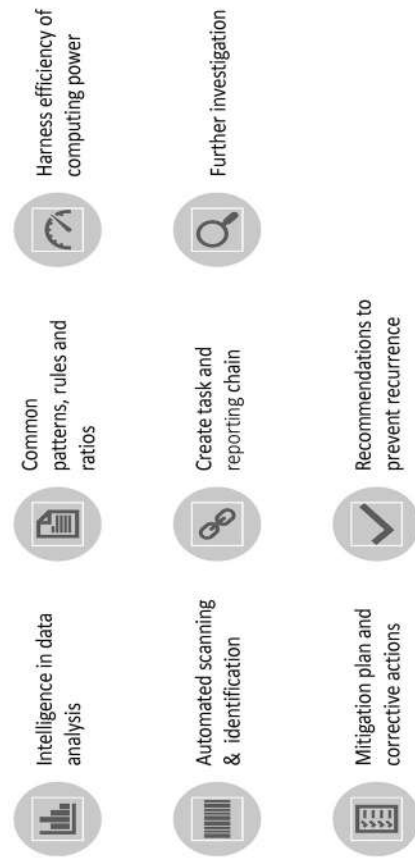

Workforce Management & Efficiency

- SMART KPI to cover full JD
- Linking of KPI
- Target vs Achievement
- Past station/branch performance
- Scoring Rule
- Adjustment request
- Performance based incentives
- Identify & mitigate loopholes
- Transparency and Efficiency

Information Insight & Automation

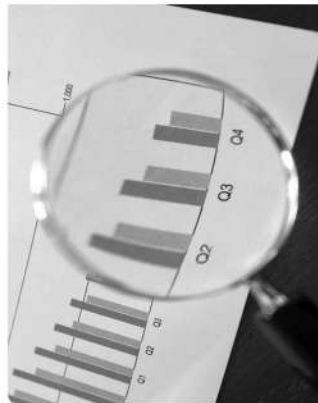
Automation example: Loan Recovery

- Create and assign tasks based on days of default
- Analysis and Classification of default loan
- Generate letters & other documents
- Evidence of recovery actions
- Direct & indirect expenses
- Correlation
- Report non-performance
- Escalation to higher levels
- Track through job or batch up to auction

Inspection, Supervision & Internal Audit

- Focus Area
- Checklist & Criteria
- Aggregation of report
- Slice & dice transaction data
- Transaction wise comments & clarification
- Record of evidence of findings & corrections
- Review of previous period findings & recommendations
- Summary report and alerts of findings
- Workflow for mitigation and corrective actions
- Linkage of audit, supervision score to staff performance

Other benefit of Beyond Banking

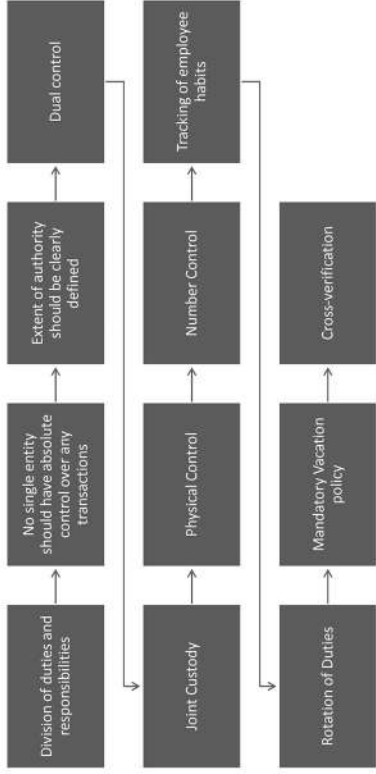
- Enforcement of single obligator limit
- Family tree and related party identification from KYM
- User behaviour tracking
- Rule engine to prevent non compliance & fraud
- Enforce Loan Recovery workflow
- Enforcement of Access Control

Other benefit of Beyond Banking Contd...

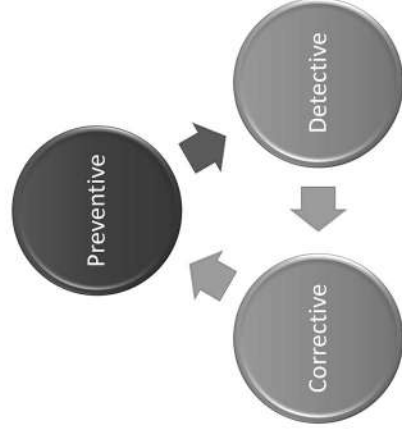
- Loan Appraisal & CAD workflow
- Task generation based on responsibility
- Supervisor notification on task due
- Provision for due task
- Cascading of Strategic objectives to KPI
- Immediate Performance Incentive

System or technology alone cannot improve corporate governance

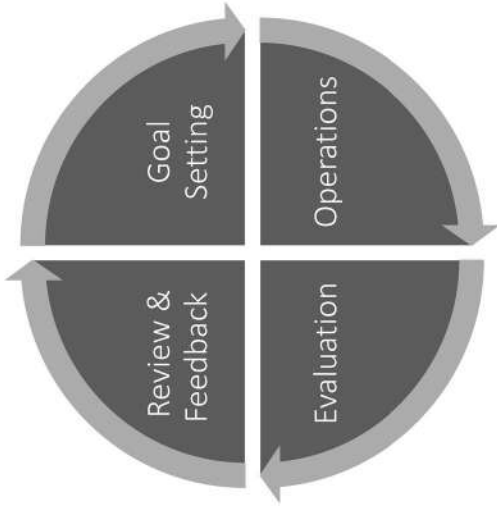
Prerequisites

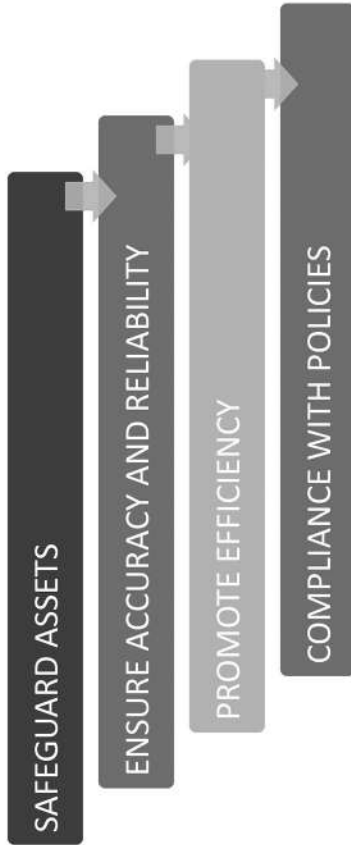
Types of Internal Control

Internal Control Continuous Improvement

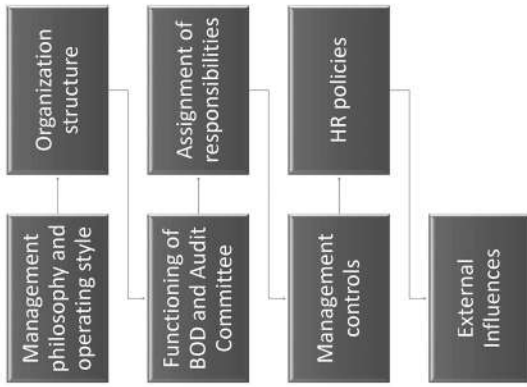
Objectives of Internal Control

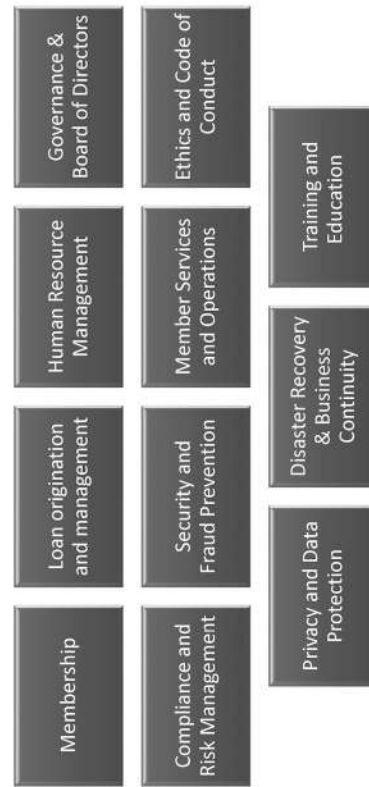
Components of Internal Control

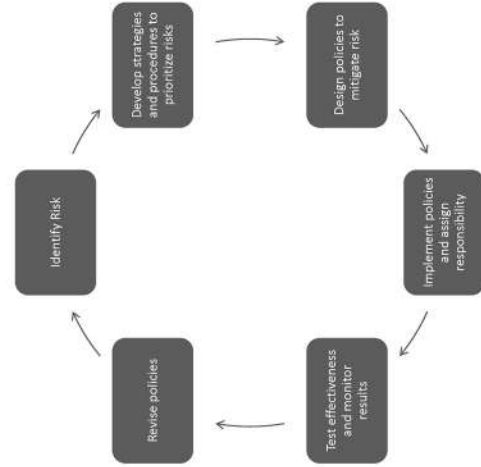
Control Environment

Control Activities: Policies and procedures

Risk Assessment

Monitoring

- Internal Audit
- External Audit
- Member feedback
- Assessment of risk from financial ratios
- Exceptional Report

Information & Communication

- EFFECTIVE COMMUNICATION OF AUDIT FINDINGS
- EXECUTIVE SUMMARY OF INTERNAL AUDIT
- COMMUNICATION WORKFLOW
- TRACKING OF AUDIT RECOMMENDATION
- RECORD OF EVIDENCE AND CORRECTIONS

Examples of Some Commonly Observed Fraudulent Activities

- Inflated Balance Sheet
- Inter branch transactions
- ABBS withdraw
- Cheque or passbook tempering
- Fake loan
- Rotation in pool of deposits

Characteristics of Fraudster

- Big spender
- Stressed
- Evident financial needs
- Intelligent
- Inquisitive
- Risk taker
- Rule breaker
- Hard worker

Thank You

Deventra Khadka
Chief Executive Officer
Synergy Tech Software Pvt. Ltd.
Mobile: 9851228015
Email: devv@synergethagal.com